

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Lapset osallisina päiväkodin ryhmätilan uudelleen muokkaamisessa

Ikonen, Hanna

2012 Otaniemi

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Otaniemi

Lapset osallisina päiväkodin ryhmätilan uudelleen muokkaamisessa

Hanna Ikonen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Maaliskuu 2012

Hanna Ikonen

Lapset osallisina päiväkodin ryhmätilan uudelleen muokkaamisessa

Vuosi 2012 Sivumäärä 78

Opinnäytetyö on osa VKK-Metro-hanketta ja keskittyy Lintumetsän päiväkodin Varpusten ryhmään, jossa on iältään 3 - 5 -vuotiaita lapsia. Tavoitteena oli saada ryhmän sisätilaa muokattua osallistamalla lapsia ja työntekijöitä muutoksen eri vaiheisiin.

Opinnäytetyö on laadullinen, koska sen lähtökohtana on kuvata ja ymmärtää pientä tutkimusryhmää mahdollisimman monipuolisesti. Tämän opinnäytetyön luonnetta voi kuvata myös sanoilla toimintatutkimus ja kehittävä toiminta. Nämä sisältävät lähestymistavan, jossa tutkimuskohteeseen pyritään vaikuttamaan sekä kehittämään heidän toimintaansa. Opinnäytetyön toimintaosuus voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen: aineiston kerääminen, tilan muutos ja arviointi. Aineistoa kerättiin havainnoimalla lasten leikkejä, pitämällä lapsille pienryhmiä sekä haastatteleamalla työntekijöitä. Aineiston pohjalta tehtiin muutosehdotus ryhmän tilaan. Lapset olivat päätehtävänä uuden leikkitalan aikaan saamisessa. Tilan muutoksen jälkeen työn prosessia arvioitiin sekä lasten pienryhmissä että työntekijöiden haastatteluissa. Tutkimusmenetelminä käytettiin osallistuvaa havainnointia, pohjapiirrosta tiloista, piirtämistä, sadutusta, teemahaastattelua ja sisällönanalyysiä.

Muutoskohteeksi valittiin tila, joka oli sekä lasten että työntekijöiden mielestä epäviihtyisä. Lasten ja työntekijöiden ideoita hyödynnettiin muutoksessa. Lasten työskentely oli pitkäjänteistä ja he olivat kiinnostuneita muutoksen tekemiseen. Alkuinnostuksen jälkeen lasten leikkiminen tilassa väheni, mutta he käyttivät tilaa kuitenkin enemmän kuin ennen muutosta. Lasten leikkiä olisi pitänyt tukea enemmän heti muutoksen jälkeen, jotta lasten innostuneisuus ei olisi lopahtanut niin nopeasti. Työntekijät kokivat saavansa lisää ideoita lapsen osallisuuden sekä työkaluja arjen toimintaan. Sisätilojen käyttöä alettiin miettiä enemmän.

Päiväkodissa lasten osallisuus on osa arkea, jota työntekijän tulee työssään tukea. Ryhmän tiloja on hyvä muokata huomioiden sen käyttäjät. Lasten osallisuuden edistämiseksi työntekijät voivat ottaa lapset mukaan ideoimaan ja tekemään muutoksia leikkitaloihin. Tilojen muokkaamisessa ei välttämättä tarvita isoja muutoksia tai rahaa, jotta saataisiin aikaan viihtyisämpi tila. Opinnäytetyöstä löytyy keinoja ja ideoita näiden asioiden toteuttamiseen.

Hanna Ikonen

Children participating in re-shaping their day-care center's group space

Year	2012	Pages	78
------	------	-------	----

The thesis is a part of VKK-Metro project that focuses on day-care center Lintumetsä's Sparrows Group, with 3 - 5-year-old children. The goal is to modify their indoor space by involving children and employees in the different stages of change.

The thesis is qualitative, since it is meant to describe and understand a small research group in as versatile a way as possible. The nature of this thesis can also be described as action research and development activity. These include the approach where the research subjects are influenced upon and their activities are developed. The action research part of the thesis can be divided into three phases: data collection, modifying the space and evaluation. The material was collected by observing children's play, working in small groups with children as well as interviewing the employees. Based on the material an amendment to the group space was made. The children were the major contributors when making the new playing area. The work process was evaluated after the modification with children in small groups and in the employees' interviews. The research methods included participating observation, the layout of the spaces, drawing, story crafting, theme interviews and content analysis.

Change was restricted to the space that both the children and the employees regarded as uncomfortable. The children's and the employees' ideas were used in the transformation. The children worked long-term and they were interested in making the modifications. After the initial enthusiasm the children's play in the space was reduced, but they used the space, however, more than before the change. There should have been more support towards the children's play immediately after the change, so that the children's enthusiasm would not have faded so quickly. The employees felt that they got more ideas for the children's participation, as well as tools for daily activities. How to use the indoor spaces was brought to focus.

The employees must support children's participation, because it is a part of the everyday life in a day-care center. It is a good idea to modify the group space in view of its users. To increase children's participation, the employees can include children to generate ideas and make changes to play areas. To achieve more comfortable space it is not necessary to shape the spaces by making major changes or using lots of money. In this thesis new ideas can be found and ways to apply them into practice.

Keywords: Play, Learning environment, Participation, Early childhood education

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Opinnäytetyön tausta	8
2.1	VKK-Metro.....	9
2.2	Snadit Stepit.....	9
2.3	Tutkimuksen kohde.....	10
2.4	Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset	11
3	Opinnäytetyön teoreettinen perusta	12
3.1	Aikaisemmat tutkimukset	12
3.2	Keskeiset käsitteet	14
3.2.1	Varhaiskasvatus.....	14
3.2.2	Osallisuus	15
3.2.3	Leikki	15
3.2.4	Oppimisympäristö	17
4	Tutkimusmenetelmät.....	18
4.1	Osallistuva havainnointi	19
4.2	Pienryhmätyöskentely lasten kanssa	19
4.3	Pohjapiirros ryhmän tiloista	20
4.4	Piirtäminen	21
4.5	Sadutus	21
4.6	Teemahaastattelut työntekijöille.....	22
4.7	Sisällönanalyysi.....	23
5	Opinnäytetyön toteutus.....	24
6	Työvaiheet	25
6.1	Leikin havainnointi	26
6.2	Lasten pienryhmät.....	29
6.2.1	Pohjapiirros	30
6.2.2	Piirtäminen ja sadutus	33
6.2.3	Satujen ryhmittelyä.....	35
6.3	Työntekijöiden haastattelu	37
6.4	Haastatteluiden tulokset	38
6.5	Tilan muutos.....	40
6.5.1	Telttailuleikki	41
6.5.2	Tähtitaivasryhmä	43
6.5.3	Telttaryhmä	45
6.5.4	Retkeilyvälineryhmä	47
6.6	Arviointivaihe.....	48
6.6.1	Arviointia lasten pienryhmissä.....	49
6.6.2	Arviointia työntekijöiden haastatteluissa.....	51

7 Työn eettisyys ja luotettavuus.....	53
8 Johtopäätökset ja pohdinta	55
Lähteet	65
Kuvat	67
Kuviot	68
Taulukot	69
Liitteet.....	70

1 Johdanto

Tilat ovat päiväkodeissa usein haastavia, sillä lapsiryhmien koko ja ikäjakauma vaihtelevat välillä suurestikin. On paljon päiväkoteja, jotka on suunniteltu monta vuosikymmentä sitten, jolloin niiden tarpeet ovat olleet erilaiset verrattuna nykyhetkeen. Uusissa päiväkotirakennuksissa taas saatetaan miettiä enemmän visuaalisuutta kuin käytännöllisyyttä. Monet tekijät voivat vaikuttaa siihen, että tilat koetaan usein epäkäytännöllisiksi.

VKK-Metro teetti pääkaupunkiseudun päiväkodin työntekijöille ”Osallisuus-kyselyn” (2010), jossa selvisi, että 56,5 % vastaajista oli sitä mieltä, että päiväkodin tiloja ei voi päättää tai niihin ei voi vaikuttaa (VKK-Metro 2011). Tämä mielestäni tarkoittaa sitä, että hieman yli puolet vastaajista ei ole löytänyt keinoja, joilla parantaa tiloja toimivammaksi lapsille ja myös aikuisille. Samaan kyselyyn vastanneista vain harva kertoi lapsen olevan osallinen oman ympäristönsä muokkaamiseen (Venninen ym. 2010, 56). Tämä seikka sai mielenkiintoni heräämään päiväkodin tiloja kohtaan, koska mielestäni tilojen viihtyvyyteen voi vaikuttaa hyvinkin paljon, kunhan vain on halukas muutoksen tekemiseen. Luova ajattelutapa toimii myös hyvänä apuvälineenä.

Oma kiinnostuneisuuteni tiloja kohtaan on kypsynyt jo pitkään mielessäni. Tilat ja niissä olevat asiat vaikuttavat meihin monella eri tavalla. Väreillä ja esineiden sijoittelulla saattaa olla paljonkin merkitystä siihen, millaiselta jokin tila tuntuu. Tähän aiheeseen liittyvä Feng shui -oppi kuvaa, miten erilaiset värit, muodot ja materiaalit vaikuttavat meihin (Nyholm Winqvist 2004, 15). Erilaisten näkökulmien tarkastelu tilan suunnittelussa auttaa näkemään sen mahdollisuudet ja ulottuvuudet monipuolisella tavalla, jonka tuloksena epäviihtyisistä tiloista voidaan uudelleen muokkaamalla saada viihtyisämpiä ja kokonaisuudeltaan toimivampia.

Opinnäytetyön aihe keskittyy yhden päiväkodin ryhmään, jonka tiloja haluttiin muokata entistä käytännöllisempään ja viihtyisämpään suuntaan. Ensin tutkin, missä tiloissa ja mitä lapset leikkivät. Kyselin myös lapsilta heidän mielipiteitään ryhmän tiloista. Tämän lisäksi otin selvillä ryhmän lasten sekä työntekijöiden ajatuksia siitä, mitä muutoksia he toivoisivat ryhmän tiloihin. Tein ehdotuksista yhteenvetoa ja esitin niiden pohjalta muutosehdotuksen yhteen tilaan, jonka koin parhaaksi muutoskohteeksi. Muutostyöhön osallistuivat pääasiassa lapset, minun ohjatessani työn etenemistä. Muutoksen onnistumista ja prosessin arviointia varten haastattelin sekä lapsia että työntekijöitä.

2 Opinnäytetyön tausta

Opinnäytetyö perehtyy vain tietyn ryhmän sen hetkiseen tilanteeseen. Opinnäytetyö on toteutettu kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusmenetelmällä tutkimusjoukon pienuuden vuoksi. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran mukaan (2010) laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on kuvata todellista elämää ja ymmärtää tutkittavaa kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkittavia tapauksia voi olla vain muutama. (Hirsjärvi ym. 2010, 161 - 182.) Laadullisessa tutkimuksessa aineiston avulla luodaan malleja, ohjeita, toimintaperiaatteita ja kuvauksia tutkittavasta asiasta. Tarkoituksena ei ole täydellisen totuuden löytäminen, vaan johtolankojen avulla tehdään tutkittavasta asiasta tulkintoja. Vilka toteaa kirjassaan ”Tutki ja kehitä” (2005), että laadullisessa tutkimuksessa korostuu kolme näkökulmaa: konteksti, ilmiön intentio ja prosessi. Kontekstissa tutkija kuvaa tutkimustekstissä, millaisia yhteyksiä tutkittavaan asiaan liittyy. Kuvaus sisältää tutkimusympäristön sekä tutkimustilanteen selventämisen. Intentiossa tutkija tarkkailee tutkittavien motiiveja ja tarkoitusperiä tutkimustilanteessa. Prosessin selventäminen ja sen läpinäkyvyys ovat tärkeitä asioita laadullisessa tutkimuksessa. Erityisesti tutkimuksen aikataulu sekä tavat, jolla saadaan tutkimusaineisto kerättyä, ovat oleellisia asioita. (Vilka 2005, 98 - 99.)

Opinnäytetyöni on pohjimmiltaan kehittävää toimintaa, jonka päätavoitteena on tilan uudelleen muokkaaminen ja sen syvempi tavoite on saada työntekijät ajattelemaan tilojaan ja niiden muokkaamista uudella tavalla. Toikon ja Rantasen kirjassa (2009) ”Tutkimuksellinen kehittämistoiminta” kehittäminen on konkreettista toimintaa, joka tähtää sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Kirjassa puhutaan muun muassa toimintatavan kehittämisestä, jossa pyritään työntekijän työskentelyn kehittämiseen. (Toikko & Rantanen 2009, 14.)

Eskola ja Suoranta (2000) kertovat toimintatutkimuksen olevan nimitys sellaisille lähestymistavoille, joissa tutkimuskohteeseen pyritään tavalla tai toisella vaikuttamaan. Asian yhteydessä puhutaan myös tutkimuskohteeseen kohdistuvasta interventiosta, eli puuttumisesta tutkimuskohteen elämään tutkimuksellisin keinoin. Eskolan ja Suorannan (2000) sanoin: ”Toimintatutkimuksessa tutkimus ja toiminta liittyvät kiinteästi toisiinsa”. Tämänlaisessa tutkimuksessa ongelmallista onkin erottaa tutkimus toiminnasta. Toimintatutkimuksessa osallistutaan tutkittavien henkilöiden toimintaan ja yhdessä yhteisön kanssa tavoitteena on ratkaista jokin ongelma. Päämääränä on saada muutos parempaan. Toimintatutkimuksessa tutkija saattaa auttaa tutkittavia kehittämään omaa toimintaansa ja refleктоimaan sitä. (Eskola & Suoranta 2000, 126 - 129.) Opinnäytetyössäni tarkoituksena on toimia enemmänkin muutoksen katalyysoijana kuin siihen suoraan vaikuttavana tekijänä. Tämä tarkoittaa Eskolan ja Suorannan kirjassa ”Johdatus laadulliseen tutkimukseen” (2000, 129) sitä, että tutkija enemmän tukee ja ohjaa muutosta, kuin että hän tekisi siihen itse suoria päätöksiä.

2.1 VKK-Metro

Opinnäytetyöni on liitetty hankkeeseen nimeltä VKK-Metro (pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö), joka sisältää sekä pysyvää että rakenteita luovaa kehittämistä ja vaihtuvia hankkeita. VKK-Metron ydin on tutkimuspäiväkotiverkosto, johon valitaan 21 päiväkotia hanketta kohden. Tutkimuspäiväkotien tulee olla valmiina kehittämään omaa toimintaansa systemaattisesti. Kehittämisen kohteet syntyvät arjen työssä kohdatuista haasteista, joita päiväkotiyksiköt ovat innostuneita tutkimaan ja kehittämään. Espoossa VKK-Metron päiväkoteja on yhteensä viisi yksikköä. (Tietoa VKK-Metrosta 2011.)

Opinnäytetyöni sijoittuu yhteen näistä Espoon VKK-Metron tutkimuspäiväkodeista. Lintumetsän päiväkoti on osallisena VKK-Metron toimintaan, joka on osa Lapsen Ääni -ohjelman Tukevasti alkuun-hanketta. VKK-Metro toimii osana tätä hanketta vuosina 2009 - 2011. Kehittämisen pääkohteena on lapsen ja vanhempien osallisuus, jossa keskeistä on peruspalveluiden kehittäminen esimerkiksi päiväkodeissa. Hankkeessa tavoitteena on (1.) Lasten ja vanhempien osallisuuden vahvistaminen, (2.) Alueellisten moniammatillisten yhteistyömallien kehittäminen lasten syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä (3.) Tutkimuksen ja arvioinnin yhdistäminen osaksi arjen kehittämistyötä. (Tietoa VKK-Metrosta 2011; Lapsen ja vanhempien osallisuus 2011.) Keskityn opinnäytetyössäni vanhempien sijasta työntekijöiden ja lasten osallisuuteen sekä tulen vaikuttamaan tutkimustiedon tuottamiseen ja kehittämistyöhön.

VKK-Metron päiväkodeissa hyödynnetään ”Snadit Stepit” eli ”Pienin Askelin” -menetelmää. Toimintatapojen kehittämisessä edetään askel kerrallaan ja vaiheita dokumentoidaan systemaattisesti. Kehittämiskohdetta täsmennetään Snadit Stepit-lomakkeen avulla, johon kirjataan kehittämisen kohde sekä kuvailu siitä, mikä on kehittämiskohteen nykyinen tilanne ja sen lopputulos. (Tietoa VKK-Metrosta 2011; Tast & Mattila 2010; Mäkitalo, Nevanen, Ojala, Tast, Venninen & Vilpas 2011, 39.)

2.2 Snadit Stepit

Snadit Stepit on Espoon varhaiskasvatuspuolella oleva toimintatapa, johon jokainen päiväkoti osallistuu omalla tavallaan. Sen tarkoituksena on kehittää koko päiväkodin toimintaa ja edistää lapsen osallisuutta. Toimintaa kehitetään myös ryhmäkohtaisesti. Tässä käytetään apuna Snadeja Steppejä, jossa on oleellista kehittää toimintaa pienin askelin. Kehitettävän asian konkretisoimista helpottaa Snadit Stepit -lomake, jota ryhmä täyttää vaiheittain. (Tast & Mattila 2010; Mäkitalo ym. 2011, 39.)

Lintumetsän päiväkodin neljästä ryhmästä kaksi työskentelee Snadien Steppien kanssa. Toinen niistä on ”Varpusten” -ryhmä, johon opinnäytetyöni kohdistuu. Teemana heillä on ollut ”Lap-

sen osallisuuden lisääminen kiirettä vähentämällä”. Snadeja Steppejä edetään askel kerrallaan yhden teeman ympärillä, joista viidennen askeleen Varpusten ryhmä toteutti keväällä 2011. Ryhmä täyttää Snadien Steppien -lomaketta, jossa on neljä etappia: ”Suunnittele, Tee, Arvioi ja Paranna”. Suunnitelma otetaan käyttöön ja sitä hyödynnetään arjen toiminnassa. Varpusten viides askel liittyy oleellisesti opinnäytetyöhöni, koska heidän aiheena oli ”Leikkijöiden muokkaaminen viihtyisämmäksi yhdessä lasten kanssa”. He toteuttivat tämän projektin pienryhmittäin, jossa tarkoituksena oli saada kolme ryhmän käyttämää tilaa viihtyisämmäksi ja mukavammaksi. Kolme ryhmän työntekijää lähti suunnittelemaan oman pienryhmänsä kanssa kukin omaa tilaa ja muokkasivat ne haluamallaan tavalla. Uudistuskohteina oli Peikko-ryhmällä ”Nalleluola”, Mansikka-ryhmällä ”Leikkiluola” ja Aurinko-ryhmällä ”Nukkari”. Seuraavassa tuon esille esimerkkinä Leikkiluolan muutoksen.

Leikkiluolan suunnittelussa lasten kanssa pidettiin kokous, jossa jokainen sai kertoa, mitä olisi kiva leikkiä kyseisessä huoneessa, ja millä leluilla. Lapset toivoivat kuvia seinille, pehmeitä mattoja lattialle, kotileikkiä, sairaalaa, autoleikkiä ja patjahuonetta. Kotileikki sai eniten kannatusta, joten päädyttiin sen toteuttamiseen. Lasten ideoita kuunneltiin myös kotileikki-tavaroiden hankinnassa ja niiden sijoittelussa. Leikkiluolan kotileikkiteema koettiin tuovan selkeyttä ja viihtyisyyttä tilan käyttöön. Huoneen siivoaminen koettiin helpoksi, koska tilassa ei ollut paljoa tavaraa, eikä sinne ostettu erikseen uusia leluja. Leikkiminen onnistui nyt myös yhdessä tyttöjen ja poikien kesken ja leikin kesto tuntui olevan pitkäkestoisempaa. Haastavaksi muutosta tehdessä koettiin se, että vanhoille tavaroille piti löytää uusi säilytyspaikka. Lisäksi kaksi Mansikka-ryhmän lasta ei täysin ymmärtänyt, minkä takia yhdessä suunniteltiin tilaa. He olivat kuitenkin innoissaan lopputuloksesta. Arviointiosuudessa työntekijät kokivat, että lasten osallisuus toteutui ja lapset kokivat tilat omikseen. Pienempien lasten kanssa suunnittelu koettiin haasteelliseksi. Dokumentointia eri vaiheista ja lasten ajatuksista olisi voinut tehdä enemmän. Johtopäätöksenä työntekijät kertoivat, että hyvä leikkiympäristö vaatii jatkuvaa työstämistä.

Eskolan ja Suorannan mukaan (2000, 84) toimintatutkimus voi pitää sisällään valmiiden aineistojen käyttöä, havainnointia sekä haastatteluja. Opinnäytetyö on hyvää jatkoa Varpusten aloittamalle työlle. Lisäksi he saavat dokumentoitua aineistoa, jota he voivat halutessaan hyödyntää jatkossa.

2.3 Tutkimuksen kohde

Varpusten työntekijät kokivat, että heidän tilojaan tulisi muokata uudelleen. Monet tekijät ovat saaneet aikaan muutoshalukkuutta. Äskettäinen kesäpäivystys päiväkodissa toi kaaosta lelujen järjestykseen. Varpusiin tuli myös henkilövaihdoksia syksyllä 2011, kun lastentarhanopettaja vaihtui ja uusia lapsia aloitti ryhmässä. Tiloissa viime keväänä 2011 tehdyt muutok-

set ovat kokeneet taantumana, jonka takia niitä tulisi uudelleen pohtia ja muokata. Snadit Stepit toivat hyvää pohjaa opinnäytetyölleni, koska vain noin puolet ryhmän sen hetkisistä lapsista olivat saaneet kokea osallisuutta tiloja muokatessa. Varpusten keväällä 2011 tekemä työ on pääosiltaan samaa, mitä tein syksyn 2011 ja kevään 2012 aikana ryhmässä. Erona oli saada kaikki ryhmän lapset ja aikuiset osallisiksi yhden tilan muutokseen. Työ eteni hieman järjestelmällisemmin ja tarkemmin. Lasten leikkien havainnointi oli myös uutta.

Toteutin opinnäytetyön käyttäen harkinnanvaraista näytettä. Laadullisessa tutkimuksessa on tavallista keskittyä pieneen määrään tutkittavia ja analysoida niitä mahdollisimman perusteellisesti. Tällöin puhutaan tutkimusaineiston laadusta eikä määrästä. (Eskola & Suoranta 2000, 18, 61.) Opinnäytetyössä hyödynnettiin koko tutkimusjoukkoa eli yhden päiväkotiryhmän henkilöitä. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan jotakin tapahtumaa tai ymmärtämään tiettyä toimintaa (Eskola & Suoranta 2000, 18, 61).

Opinnäytetyöhön osallistui Lintumetsän päiväkodin yhden ryhmän lapset ja työntekijät, joka kattoi yhteensä 25 henkilöä. Varpusten ryhmässä oli 3 - 5 -vuotiaita lapsia yhteensä 22, jotka oli jaettu kolmelle työntekijälle pienryhmiksi: Peikot, Mansikat ja Enkelit. Varpusten ryhmätiloihin kuului vessan ja kuraeteisen lisäksi viisi oleskelutilaa: Ryhmätila, Nukkari, Nalleluola, Leikkiluola ja Naulakkoeteinen. Ryhmätilassa oli kolme pöytärykelmää, jossa jokaisella lapsella oli nimetty omat istumapaikat. Tilassa syötiin aamupala, lounas ja välipala sekä siellä oli mahdollista askarrella ja pelata. Nukkarissa nukuttiin päiväunet sekä siellä pystyi tekemään majoja ja leikkiä erilaisilla rakennusvälineillä. Nalleluolassa oli yksi pöytärykelmä, jota yksi pienryhmä kerrallaan hyödynsi lounaan syömisessä. Tilassa pystyi muutoin piirtämään sekä leikkiä eläimillä ja puupalikoilla. Leikkiluolassa oli kotileikkiin tarvittavia välineitä. Naulakkoeteinen toimi eniten pukemistilana, mutta myös päiväunien aikaan leikkutilana. Viereinen ryhmä käytti samaa naulakko- ja kuraeteistä sekä välillä hyödynsi Nalleluolaa ja Leikkiluolaa. Tilojen pohjapiirustus löytyy liitteenä (Liite 1).

2.4 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön päätavoite oli muokata Varpusten ryhmätilaa viihtyisämmäksi ottamalla lapset ja työntekijät mukaan sen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Muita tavoitteita oli saada lapset tuntemaan itsensä osallisiksi päiväkodin toimintaan sekä antaa työntekijöille lisää ideoita ja näkemystä, joilla toteuttaa tilojen uudelleen muokkausta vastaisuudessa.

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus ja tutkimuskysymyksiin vastaaminen auttoivat tavoitteiden saavuttamisessa. Asetetut tutkimuskysymykset kuvaavat toiminnan eri vaiheita ryhmän parissa, jolloin ne etenevät kronologisesti. Seuraavassa ovat opinnäytetyön tutkimuskysymykset, joihin vastataan raportin loppuvaiheessa:

1. Mikä tila koetaan päiväkodissa haasteelliseksi?
2. Mitä uudistamishdotuksia ilmenee lapsilta ja työntekijöiltä?
3. Miten lapset leikkivät uudistetussa tilassa?

3 Opinnäytetyön teoreettinen perusta

Seuraavassa käsitellään hieman opinnäytetyön kaltaisia aikaisempia tutkimuksia. Tämän jälkeen kuvaillaan opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä.

3.1 Aikaisemmat tutkimukset

Täysin samanlaista aikaisempaa tutkimustietoa opinnäytetyön aiheesta ei löytynyt. Varpusten oma kehittämistehtävä ”Lapsen osallisuuden lisääminen kiirettä vähentämällä” on ainoa aineisto, joka pyrkii muuttamaan päiväkodin ryhmätilaa ottamalla lapset osallisiksi suunnittelu- ja toteutusprosessiin, ja jonka kohteena on tehdä konkreettinen muutos sisätiloihin. Tutkimustietoa tilojen muutoksesta on tehty enemmän koulumaailmaan sekä ulkoympäristöön. Nämä tutkimuskohteet menevät hieman opinnäytetyöaiheen vierestä, jolloin niitä ei voi täysin verrata siihen. Seuraavassa on kuitenkin muutama esimerkki tutkimuksista, jotka ovat toimintatutkimuksia, ja joissa on käytetty samoja tutkimusmenetelmiä, mutta lopullinen tavoite ei ole sama kuin opinnäytetyössäni.

Hyvönen, Kangas, Kultima ja Latva (2007) käsittelevät kirjassaan tutkimuksia leikkillisistä oppimisympäristöistä. Kirjan tutkimukset pohjautuivat Let’s Play -projektiin, joka oli Lapin yliopiston Kasvatustieteiden tiedekunnan Mediapedagogiikakeskuksen tutkijoiden yhteistyön tulos. Let’s Play -projektin tutkimuskohteena oli uudentyyppisten leikkilisten ja toiminnallisuuteen perustuvien oppimisympäristöjen kehittäminen, joissa hyödynnettiin teknologiaa. Tavoitteena oli tuottaa ideoita leikkikentän suunnittelua varten, jonka takia esi- ja alkuopetusikäisiltä lapsilta kysyttiin heille mieluista leikkikenttää sekä niissä leikittäviä leikkejä. Projektin tutkimusotetta luonnehdittiin toimintatutkimukseksi, jossa oli mukana kehittämistutkimuksen piirteitä. Pirkka Hyvönen (2007) kertoo esipuheessaan teoksen olevan hyvä niille, jotka aikovat suunnitella ja rakentaa leikkilisiä oppimisympäristöjä. Opinnäytetyössäni on yhtymäkohtia Let’s Play -projektin tutkimuksiin (2007). Molemmissa on sama tutkimusote ja käytimme töissämme monia eri aineistonkeruu- ja tutkimusmenetelmiä. Lasten ja aikuisten toiveiden ja kokemusten kuunteleminen on tärkeää, koska tällöin saadaan kattavampi kuva siitä, mitä leikkimisen ja oppimisen ympäristöltä halutaan. (Hyvönen ym. 2007.) Vaikka Hyvönen ym. teoksen (2007) tutkimukset ovat lähellä opinnäytetyötäni, tutkimus kohdistui enemmän koulumaailmaan kuin päiväkotiin. Lisäksi heidän tutkimuksissaan kiinnitettiin huomio ulkotiloihin, kun taas omani oli rajattu sisätiloihin. Näin ollen tutkimus ei ole täysin verrattavissa-

sa opinnäytetyöhöni.

Horellin ja Vepsän kirjan, ”Ympäristön lapsipuolet” (1995), tutkimuksessa oltiin huolissaan lasten osallisuuden puuttumisesta suunnittelu- ja hallintokäytännöissä sekä elämisen tavoissa. Heidän kolme vuotta kestänyt tutkimus sisälsi lapsia, nuoria, asukasaktivisteja ja alueen virkamiehiä osallistavaa toimintaa, jossa hahmoteltiin yhteisiä visioita, käynnistettiin muutosprosesseja sekä arvioitiin sen prosessia ja tuloksia. Tutkimuksella haluttiin erityisesti lapsilta tullut tieto viedä eteenpäin. Töistämme löytyy muutama yhtäläisyys. Kummassakin on lähestymistapana toimintatutkimus, joka pyrkii osallistavaan toimintaan, jossa tutkija on läheisessä vuorovaikutuksessa tutkittavien kanssa. Horellin ja Vepsän tutkimuksessa (1995) oli myös tilanteita, joissa havainnoitiin lasten todellisuutta sekä heidän itsensä että aikuisten kautta. He käyttivät erilaisia menetelmiä lasten kanssa, kuten piirtämistä, pienoismallien askartelua ja haastattelua. Vaikka aihe ja tutkimusmenetelmät ovat lähellä omaa opinnäytetyötäni, lasten ikä sekä aikaansaannokset eivät ole täysin yhteneviä. Lisäksi Horellin ja Vepsän tutkimus tähtäsi selkeästi ulkotiloihin. (Horelli & Vepsä 1995, 7 - 13.)

Auran, Horellin ja Korpelan kirjassa (1997) käydään läpi ympäristöpsykologian perusteita. Aihe liittyy mielenkiintoisella tavalla opinnäytetyöhöni, koska sen alan tutkijat ovat olleet kiinnostuneina esimerkiksi siitä, miten tila- ja kalusteratkaisut vaikuttivat psykiatrisen sairaalan potilaisiin. 1950 -luvulla tyypillinen ympäristöpsykologian tutkimuskohde oli sairaala. Ympäristöpsykologia tuottaa tietoa ihmisen fyysisen-, sosiaalisen- ja kulttuurisen ympäristön välisistä suhteista, jota voi hyödyntää ympäristösuunnittelussa. Päiväkotia voidaan pitää yhtenä fyysis-sosiaalisena ympäristönä, johon liittyy siihen kuuluvat kulttuuriset piirteet. Ympäristöpsykologian tutkimusaiheita on paljon erilaisia. Yksi niistä on ympäristöasenteet, jossa voidaan tutkia, millä perusteella ympäristöä pidetään viihtyisänä ja taas epävihtyisänä. Koska ympäristöpsykologia kattaa niin monta eri osa-aluetta, tutkimukset rajoittuvat helposti vain yhteen osateemaan, jolloin aiheet ovat helposti irrallaan toisistaan. Rakentamatta jää viitekehys, joka antaisi kokonaiskäsityksen ihmisen ja ympäristön suhteesta. (Aura, Horelli & Korpela 1997, 10 - 23.)

Auran, Horellin ja Korpelan kirjasta (1997) ilmenee, että ympäristöpsykologian tietoperusta painottuu pitkälti luontoon ja ulkoympäristöön. Tutkimuksien kohteina ovat olleet enemmän aikuiset kuin lapset. Näiden asioiden varjolla en siis löytänyt täysin samanlaista tutkimusta kuin omani on. Sopivien lähteiden löytämistä hankaloitti niiden ikä ja saatavuus.

3.2 Keskeiset käsitteet

Opinnäytetyö sijoittuu päiväkotiin, jonka vuoksi varhaiskasvatus liittyy luonnollisesti aiheeseen. VKK-Metrossa hankkeen tavoitteena oli lasten ja vanhempien osallisuuden vahvistaminen (Lapsen ja vanhempien osallisuus 2011). Opinnäytetyössä otetaan huomioon lasten ja työntekijöiden osallisuus, minkä takia osallisuuden käsite toimii koko työn punaisena lankana. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmissä sekä -kysymyksissä sana leikki toistuu useasti, joten leikin käsitettä on hyvä avata. Hyvönen ym. ottivat kirjassaan (2007, 3) esille käsitteen oppimisympäristö ja koska teoksen tutkimuksissa on paljon samoja piirteitä opinnäytetyöhöni, kyseinen käsite on hyvä ottaa tarkasteluun. Frostin (2010) mukaan leikki ja leikin ympäristö ovat toisistaan erottamattomat elementit.

3.2.1 Varhaiskasvatus

Alle kouluikäisen lapsen vanhemmat saavat lakiin perustuvan oikeuden puolesta valita lapsen hoidon järjestämisestä. Vanhemmat voivat hoitaa alle 3 -vuotiasta lasta itse kotonaan kotihoidon tuella, palkata yksityisen hoidon tuella lapselle hoitajan tai viedä lapsi kunnalliseen tai yksityiseen päivähoitoon. Perheen tarpeisiin halutaan tarjota sille sopiva hoitopaikka, joka edistää lapsen kehitystä, kasvua ja oppimista. Päivähoidossa arvostetaan lapsuutta, jossa otetaan huomioon lapsen yksilöllisyys sekä eri-ikävaiheiden kehitystarpeet. (Päivähoito 2011.)

Päivähoidon yhteydessä puhutaan myös varhaiskasvatuksesta, joka on erilaisissa toimintaympäristöissä tapahtuvaa kasvatuksellista toimintaa aikuisten ja lasten välillä. Varhaiskasvatus on parhaimmillaan kasvatuskumppanuutta, jossa perhe ja päivähoito kohtaavat sekä tukevat toisiaan lapsen kasvattamisessa. (Karila & Nummenmaa 2001, 15.) Koivunen (2009, 12) kertoo päivähoiton perustehtävien koostuvan hoidosta, kasvatuksesta, opetuksesta, yhteistyöstä vanhempien kanssa, verkostotyöstä ja lastensuojelun tukitoimista. Päivähoidossa kasvattaja on vastuussa lapsen arjesta ja turvallisuudesta, erityisesti kun lapset viettävät yhä pidempiä aikoja päivähoitossa (Karila & Nummenmaa 2001, 16; Koivunen 2009, 10).

Kodin ja päiväkodin erot ilmenevät muun muassa eri materiaalien muunnettavuudessa leikkivälineiksi. Kotoa saa helpommin keittiövälineitä ja vaatteita leikkiä varten. Päiväkodista löytyy samoja välineitä, mutta ne ovat yleensä muovisia pienoismalleja oikeista ja niiden saataavuus on niukempi. Päiväkodin pedagogisiin tehtäviin kuuluu leikkiympäristön rakentaminen ja sen jatkuva kehittäminen (Karppinen, Puurula & Ruokonen 2001a, 48). Lapset tarvitsevat turvallisia leikkipaikkoja, jotka houkuttelevat ja rohkaisevat leikkimään. (Karppinen, Puurula & Ruokonen 2001b, 33.)

3.2.2 Osallisuus

VKK-Metro-hankkeen osallisuus-teema laittoi Mäkitalon ym. (2011, 12) mukaan päivähoiton kehittämisyksiköt miettimään henkilökunnan omaa toimintaa arjen työssä. Työyhteisön yhteinä toimintatapana osallisuuden kehittämisessä oli Snadit Stepit. Osallisuutta tarkasteltaessa on tärkeä huomata, että lasten osallisuutta ei tapahdu, jos aikuinen ei anna siihen mahdollisuutta. Osallisuuden tasot, Mäkitalon ym. kirjassa ”Löytöretkellä osallisuuteen - Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa II - VKK-Metron julkaisu” (2011), ovat alun perin Shierin määrittelemiä ja ne on kuvattu seuraavanlaisesti: lapsi tulee kuulluksi, lapsen mielipiteen ilmaista tuetaan, lapsen näkemykset vaikuttavat, lapset osallistuvat päätöksentekoon ja lapset jakavat valtaa ja vastuuta. Kasvattaja arvioi osallisuuden toteutumista viidellä eri muuttujalla: ”Ei koskaan, Harvoin, Joskus, Usein ja Aina”. Muuttujien arvot lasketaan yhteen, joista saadaan keskiarvot. (Mäkitalo ym. 2011, 12 - 13, 85 - 86.)

Vennisen, Leinosen ja Ojalan kirjassa ”Parasta on, kun yhteinen kokemus siirtyy jaetuksi iloksi - Lapsen osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa” (2010) tutkittiin, miten päiväkodin työntekijät hahmottavat lapsen osallisuuden. Tutkimukseen osallistui neljä kaupunkia: Espoo, Helsinki, Vantaa ja Kauniainen. Vastauksia saatiin yhteensä 329 päiväkodista sekä 38 perhepäivähoitotiimistä. Kyselylomakkeen täyttivät päiväkotien henkilökunta. Venninen ym. (2010) toteavat, että lapsella on oikeus ilmaista itseään ja olla osallinen itseään koskevissa päätöksenteoissa. Lisäksi hänellä on oikeus suojaan ja turvaan sekä oikeus saada tasa-arvoinen osa yhteiskunnan voimavaroista. Nämä asiat on määritelty YK:n Lapsen oikeuksien yleissopimuksessa vuonna 1989. Kun lapsi kokee osallisuutta, hän tuntee itsensä tärkeäksi ja huomioiduksi. Lapsen mielipiteitä saa selville esimerkiksi kysymällä heiltä kysymyksiä tai lukemalla heidän kehonkieltään. Lapsen osallisuudessa tulee ottaa huomioon lapselle ominainen ikä- ja kehitystaso. (Venninen ym. 2010, 3 - 5, 14 - 17.)

3.2.3 Leikki

Kähkönen, Lindholm ja Tahvanainen (2006, 8 - 9) kertovat, kuinka leikki on lapsen luontainen tapa oppia ja toimia. Lapsen oikeutta leikkiin on tunnustettu jo YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa. Leikin avulla lapsi kokee hallitsevansa sitä elämää, jonka leikki muodostaa. Se on samalla toimintaa, jonka lapsi kokee ikiomakseen. Leikki tuo lapsen lähikehityksen vyöhykkeelle, jolloin se vaikuttaa merkittävästi kehitykseen. Lapsi harjoittaa tiedollisia, motorisia, sosiaalisia ja emotionaalisia valmiuksiaan leikin kautta, jonka takia lapsen kehityksen tukeminen tulisi rakentua leikin ympärille. (Helenius & Korhonen. 2008, 99 - 100.) Frost (2010) kertoo lapsen hyötyvän leikeistä, jotka ovat aktiivisia, luovia ja sosiaalisia. Tämä edesauttaa lapsen motorista kehitystä, ongelman ratkaisukykyä ja mielikuvitusta. Leikkitilojen tulisi olla mukautumiskykyisiä, jotta lapsi voi valita leikkinsä monista eri vaihtoehdoista. Hyvin valitut

leikkivälineet edistävät lapsen kehitystä. (Frost 2010, 202.)

Leikki toimii oppimisen perustana varhaiskasvatuksessa ja toimiessaan hyvin, se tuottaa suurta iloa lapselle. Leikissä lapsi rakentaa todellisia elämäntilanteita jäljitellen aikuisen toimintaa. Lapsi toimii leikissä omaksumiensa roolien mukaisesti sen ollessa yleensä lähikehityksen vyöhykkeellä, jolloin uuden asian oppiminen ja sen sisäistäminen olisi suotuisimmillaan. (Helenius & Korhonen 2008, 45.) Leikistä saadaan tämän hetkistä tietoa lapsen osaamisesta ja mahdollisista haasteista (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2006, 57 - 64; Heikka ym. 2009, 24 - 25, 55).

Lapsen leikkiä suunnitellessa on tärkeää ottaa huomioon hänen kehitystasonsa sekä biologinen ikä. Leikin vaatimukset tulee olla sopivassa suhteessa hänen taitoihinsa, jotta lapsi kokee leikistä mielihyvää. (Kähkönen ym. 2006, 9.) Nurmen ym. (2006) kirjassa kerrotaan, että ensimmäisen kolmen ikävuoden aikana lapsi leikkii eniten toiminta- ja esineleikkejä. (Nurmi ym. 2006, 57.) Askola-Vehviläisen kirjassa (1987) puhutaan harjoitteluleikeistä, joiden tarkoituksena on vain toistaa ja kehittää toimintoja. Harjoitteluleikeiksi voidaan luetella juokseminen, ryökiminen, keinuminen, kiipeily, pallon potkiminen, tanssiminen ja hyppiminen (Askola-Vehviläinen 1987, 9 - 71; Nurmi ym. 2006, 59 - 62). Harjoitteluleikit esiintyvät koko varhaislapsuuden ajan, koska ne ovat ensimmäisiä, sensomotorisen vaiheen leikkejä. Nämä toiminnot tuottavat usein iloa lapselle sekä edistävät karkeamotoriikkaa. Harjoitteluleikissä lapsi saa käsityksen omasta kehostaan, sen hallitsemisesta sekä sen mahdollisuuksista. Harjoitteluleikkejä pidetään merkityksellisinä lapsen minän kehittymiselle. (Askola-Vehviläinen 1987, 9.)

Toisen ikävuoden alkupuolella tapahtuu siirtyminen symboliseen leikkiin. Lapsi alkaa leikkiä symbolileikkejä ensin esioperationaalissa vaiheessa noin 2 - 3 -vuoden ikäisenä ja voimakkaammin vielä 5 - 6 -vuotiaana. Symbolileikki avaa lapsen mielikuvitusmaailman ja näin leikin maailman. Symbolileikissä lapsi antaa esineille omat tarkoituksensa ja merkityksensä. Näihin leikkeihin luetaan rakenteluleikit, roolileikit ja sääntöleikit, jotka saattavat vaihdella iästä ja sukupuolesta riippuen. Mielikuvitus- ja symbolileikeissä harjoitellaan sisäistä toimintaa, jolloin kehittyy myös muita taitoja (Kähkönen ym. 2006, 8 - 9). Symbolileikit ovat tärkeitä lapsen emotionaalille kehitykselle, koska tällöin hän tuntee voivansa leikissä tehdä lähes mitä vain ja olla joku muu kuin oma itsensä. Leikissä lapsi helpommin rohkaistuu tekemään hänelle uusia asioita olemalla joku muu. Kielitaidon on myös todettu kehittyvän symbolisten leikki-toimintojen lomassa. (Askola-Vehviläinen 1987, 9 - 11; Nurmi ym. 2006, 57 - 63.)

Rakenteluleikit alkavat useimmiten kolmantena ikävuotena ja jatkuvat siitä eteenpäin. Rakentamisleikeissä lapsi oppii jäsentelemään ja ratkaisemaan ongelmia. Nämä leikit harjoittavat lapsen tilan ja suhteiden ymmärtämistä, materiaalien tuntemusta, käden motoriikan taitoja, pitkäjänteisyyttä ja tarkkavaisuutta sekä luovuutta ja kekseliäisyyttä. Rakenteluleikkejä

ovat esimerkiksi legot ja muut valmiit rakentelutarjat. Rakennusmateriaaleina voi olla myös tyynyjä, peittoja ja muita huonekaluja, jotka toimivat esimerkiksi majojen rakentelussa. Kesäaikana hiekka ja talviaikana lumi toimivat myös hyvinä rakenteluleikkien materiaaleina. Symbolileikeissä lapset pääsevät harjoittelemaan yhteistoimintoja sekä vuorovaikutustaitoja. Lukutaidon siemen kehittyä myös näissä leikeissä, koska ne liittyvät paljon tarinoiden kerrontaan sekä lapset usein korjaavat toistensa kieli-ilmaisuja. Roolileikeissä ilmenee yleisten asioiden tietämys kuten esimerkiksi lääkarissa ja kaupassa käyminen. Yleisimpiä roolileikkejä ovat kotileikki, kauppaleikki ja seikkailuleikki. Sääntöleikit ovat yleisiä viidennen ikävuoden aikana ja sen jälkeen. Lapsia kiinnostavat sääntöleikit, koska niissä on tietty kaava, jossa jokaisella on oma vuoronsa. Näissä leikeissä lapsi oppii neuvottelemaan, ottamaan muut huomioon ja odottamaan vuoroaan. Leikkiminen monen eri-ikäisen kanssa onnistuu hyvin, kunhan kaikki osaavat säännöt. Sääntöleikit yleistyvät kouluikässä, jolloin opetellaan oikeudenmukaisuutta ja reilua peliä enemmän. Sääntöleikkejä on muun muassa erilaiset pallopelit, korttipelit, lautapelit, muistipelit ja palapelit sekä perinneleikit. (Askola-Vehviläinen 1987, 9 - 71; Nurmi ym. 2006, 58 - 62.)

Esteettistä toimintaa lapsi saattaa harrastaa usein varsinkin kotona. Osa lapsista jatkaa tätä toimintaa myös päiväkodissa, varsinkin jos kaikki siihen tarvittavat välineet ovat lasten ulottuvilla. Usein työntekijät laittavat lapset tekemään jotain rauhallista tekemistä päiväunien jälkeen, koska osa lapsista saattaa vielä nukkua, jolloin äänekkästä tekemistä ei sallita. Erityisesti tytöt suosivat esteettistä toimintaa ja mielellään työskentelevät isossa ryhmässä, jolloin tekemiseen saattaa ilmaantua riehumisenkin piirteitä. Riippuen lapsen iästä ja kehityksestä, hän saattaa viettää pitkiäkin aikoja askartelujen parissa. Esteettisessä toiminnassa pääsee kehittymään lapsen luovuus ja hienomotoriikka. Esteettistä toimintaa voi olla piirtäminen, askartelu, leikkaaminen ja liimaaminen. (Askola-Vehviläinen 1987; Nurmi ym. 2006, 59 - 62.)

3.2.4 Oppimisympäristö

Hyvösen ym. (2007) mukaan voimassa olevat opetussuunnitelmat (2000, 2004) käyttävät oppimisympäristön käsitettä, joka viittaa fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen, kognitiiviseen ja emotionaaliseen kokonaisuuteen, jossa aikuisten ja lasten väliset vuorovaikutussuhteet ovat tärkeitä. Oppimisympäristö pitää sisällään sitä käyttävät henkilöt, esimerkiksi lapset ja työntekijät. Se voi olla myös rakennus, siinä oleva tila tai jopa metsä. Let's Play -projekti (2007) antoi oppimisympäristölle vaatimuksia, joiden perusteella sen tulisi antaa virikkeitä tiedon rakentamiseen, omalle ajattelulle, ongelmanratkaisutaidoille, yhteistoiminnallisille taidoille ja mielikuvituksen kehittämiseksi. Oppimisympäristön toiminta tulee olla riittävän haasteellista sen käyttäjälle, jolloin tulee huomioitua lähikehityksen vyöhyke. Hyvä oppimisympäristö on turvallinen, esteettisesti miellyttävä ja ilmapiiirtään iloinen, rohkaiseva, avoin ja kiireetön. Toimintaympäristön on hyvä olla sekä tyttöjen että poikien mielestä kiinnostava. Tyttöjen ja

poikien yhteistoiminta on tärkeää, jotta vuorovaikutustaidot ja sosiaaliset suhteet lisääntyisivät. (Hyvönen ym. 2007, 3, 9 - 10.)

Ihmisten välinen vuorovaikutus ja omien ajatusten esittäminen on tärkeää oppimisympäristössä. Vuorovaikutus- ja ryhmätaitojen harjoittelu oikeassa tilanteessa kehittää keskustelu- ja yhteistoiminnan taitoja. Leikin kannalta on tärkeää ihmisten ja ympäristön välinen vuorovaikutus. Ympäristössä toiminta-, tunne- ja vuorovaikutuskokemukset kannustavat aktiiviseen ja yhteisölliseen tekemiseen. (Hyvönen ym. 2007, 11.) Aura, Horelli ja Korpela (1997, 76) tuovat esille eri tutkimusten kautta, kuinka lapset pitäisi ottaa mukaan suunnittelemaan ympäristöään.

4 Tutkimusmenetelmät

Kenttätutkimuksella päästään lähemmäksi tutkittavia ja näin tavoitetaan paremmin heidän oma näkökulma (Eskola & Suoranta 2000, 16). Tutkimuskohteen havainnointi on hyvä tutkimusmenetelmä saadakseni tietoa päiväkodin arjesta ja rutiineista. Osallistuva havainnointi helpottaa tutustumista lapsiin paremmin sekä saavuttamaan heidän luottamuksen helpommin. Lasten on helpompi keskustella ja työskennellä tutun aikuisen kanssa.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla on hyvä olla paljon mielikuvitusta kokeilemalla esimerkiksi uusia tutkimusmenetelmiä (Eskola & Suoranta 2000, 20). Opinnäytetyötä varten kehitettiin tavan, jolla voidaan kartoittaa lasten mielipiteitä leikkipaikkoja. Lasten kanssa toimitaan pienryhmissä käyttäen apuna tilojen pohjapiirrosta. Lopuksi lapset saavat piirtää ja kertoa sadun heille mieluisasta leikkitalasta.

Ryhmän työntekijöille tehdään haastattelut, koska heidän mielipiteensä on myös tärkeä ja oleellinen tiloja muokattaessa. He yhtäläillä lasten kanssa oleilevat samoissa tiloissa, joten tilojen epäkäytännöllisyys vaikuttaa myös työntekijöihin. Aikuiset ja lapset kokevat kuitenkin asiat eri tavalla, jonka vuoksi on hyvä saada jokaisen näkökulma tiloja suunniteltaessa.

Eskola ja Suoranta toteavat kirjassaan "Johdatus laadulliseen tutkimukseen" (2000), kuinka erilaisten tutkimusmenetelmien yhdistäminen, triangulaatio, on hyvin luontainen tapa käsitellä laadullisen tutkimuksen tietoa. Triangulaatiota käytetään, kun halutaan saada kattavampi kuva tutkimuksen kohteesta. Yhtä tutkimusmenetelmää käyttäessä saadaan asiaa tutkittua vain yhdestä näkökulmasta. Hyödyntämällä montaa erilaista tutkimusmenetelmää voidaan aineistoja myös vertailla keskenään. (Eskola & Suoranta 2000, 26, 62 - 69.) Opinnäytetyössä käytettiin menetelmätriangulaatiota, koska tutkimuskohteessa käytettiin eri aineistohankinta- ja tutkimusmenetelmiä. Lapsilta saadaan tietoa heille mieluisista leikkipaikoista havainnoidulla ja haastatteleamalla heitä sekä pyytämällä heitä piirtämään ja kertomaan satu aiheesta.

4.1 Osallistuva havainnointi

Osallistuva havainnointi on Vilkan (2005) mukaan tavanomainen tapa saada tietoa ihmisen toiminnasta. Tutkijan on samalla mahdollista tunnistaa yhteisön sosiaalisia sekä kulttuurisia piirteitä. Tutkimastaan ilmiöstä tutkija tekee havaintoja samalla osallistuen tutkittavien arkeen. Jotta tutkija ei täysin antaudu tutkittavien maailmaan ja unohda rooliaan, hänen täytyy tarkastella kriittisesti omaa toimintaansa tutkimustuloksia arvioitaessa. Havainnoinnilla voidaan saada vastauksia esimerkiksi siihen, mitä ihmiset tekevät. Kysymykseen, miksi näin tapahtuu, saadaan vastaus esimerkiksi haastatteleamalla tutkittavia. Havainnoinnin tuloksia voi hyödyntää arvioinnissa, suunnittelussa ja toteutuksessa (Koivunen 2009, 27). Aikuiset tarvitsevat havainnoinnin kautta tullutta tietoa rikastuttamaan lasten leikkiä esimerkiksi, jos halutaan uudistaa leikkiympäristöä (Karppinen, Puurula & Ruokonen 2001a, 46). Havainnointia tulee miettiä etukäteen ja päättää mitä, miten ja missä muistiinpanoja tehdään. (Vilka 2005, 120 - 125.)

Lasta kannattaa tutkia sen luonnollisessa ympäristössään, jotta tiedot olisivat mahdollisimman luotettavia. Toiminnan aikana tapahtuva vuorovaikutus sisältää paljon tilannesidonnaisia tekijöitä, johon vaikuttaa ympäristön ja ihmisten tunnettavuus. (Kontu & Suhonen 2008, 80.) Toikko ja Rantanen (2009, 143 - 145) kertovat, kuinka tutkittavia voidaan havainnoida myös niin, etteivät he tiedä, että heitä tutkitaan. Eskolan ja Suorannan (2000, 102) mielestä on hyvä kirjata havainnointiaineistoa systemaattisesti.

Havainnoinnin merkitystä tulisi korostaa enemmän koko kasvatusyhteisössä sekä jo ammattiin kouluttautumisessa. Kasvatustyön arjessa tarvitaan konkreettisia menetelmiä lasten havainnointiin sekä kasvatuksen arviointiin. Kalliala pitää kirjassaan (2008, 52) tärkeänä lapsen leikin havainnointia, jotta leikkiä ymmärrettäisiin ja arvostettaisiin enemmän. Hänen mukaansa olisi myös hyvä tiedostaa, mitä halutaan havainnoida. Havainnoinnin kautta voidaan saada arvokasta tietoa lapsesta sekä hänen toimintaympäristöstään. Esimerkiksi tutkimalla lapsen sitoutuneisuutta leikkiin, voidaan löytää keinoja, joilla lasta kannattaa lähestyä sekä, mitkä asiat saavat hänet innostumaan opittavasta asiasta. (Kontu & Suhonen 2008, 81.) Varhaiskasvatuksen suunnittelussa auttaa lapsien kehityksessä olevien toimintojen dokumentointi (Heikka ym. 2009, 56).

4.2 Pienryhmätyöskentely lasten kanssa

Tärkeänä osana opinnäytetyötä on lasten osallisuus, jonka kolme alinta tasoa ovat Mäkitalon ym. (2011, 12 - 13, 85 - 86) mukaan seuraavat: lapsi tulee kuulluksi, lapsen mielipiteen ilmaista tuetaan ja lapsen näkemykset vaikuttavat. Mietin aluksi, mikä olisi paras tapa saada lapsen ääni kuuluviin, jonka seurauksena päädyin pitämään lapsille pienryhmiä, jossa oli tarkoi-

tuksena herätellä lasten ajatuksia ryhmän tiloista sekä saada heiltä ideoita muutoskohteeseen. Pienryhmätyöskentely mahdollistaa mielestäni hyvin osallisuuden tasojen toteutumisen. Pienryhmissä tarkoituksena oli keskustella ensin lasten kanssa ryhmän tiloista pienoismallia käyttäen. Tämän jälkeen lapset pääsisivät tuomaan omia ideoitaan julki tilan muutokseen piirtämällä ja kertomalla sadun unelmiensa leikkitilasta.

4.3 Pohjapiirros ryhmän tiloista

Halusin selvittää, missä lapset leikkivät mieluiten ja missä taas eivät. Tätä varten tarvitsin jonkin konkreettisen menetelmän, joka auttaisi lapsia ymmärtämään kysymäni asian. Päädyin tekemään ryhmän tiloista pohjapiirroksen, jossa oli kaikki Varpusten leikkitilat. Ohjaavan opettajani ehdotuksesta toteutin sen kolmiulotteisena legoista. Päädyin legoihin sen takia, että se olisi tuttu ja kiinnostava lasten mielestä sekä sen tekeminen olisi helppoa ja mukavaa. Tutkimusten mukaan lapsilla kannattaa harjoittaa kolmiulotteisuutta 3 - 8 vuoden ikäisenä, jotta avaruudellinen hahmotuskyky voi kehittyä. Näitä ovat esimerkiksi tilan hahmottamiseen liittyvät harjoitukset. (Karppinen, Puurula & Ruokonen 2001a, 113.) Halusin, että mahdollisimman moni lapsi hahmottaa tilat sekä osaa vastata totuudenmukaisesti kysymyksiin: "Lempitilasi?" ja "Tila, jossa et halua leikkiä?". Suunnittelin tätä varten kaksi symbolia, jotka lapsi tunnistaisi ja taas erottaisi toisistaan. Lempitilan merkiksi tuli vihreä ympyrä (O) ja inhokkitilan punainen rasti (X). Jokainen lapsi sai vuorollaan itse laittaa merkit haluamaansa tilaan pohjapiirroksessa.

Kertoessani lasten leikkipaikkojen kartoittamisesta kahdelle ryhmän työntekijälle, he innostuivat ideasta todella paljon. Heidä kiinnosti myös tietää, mitkä tilat lapsi kokee mieluisiksi, ja mitkä ei niin mieluisiksi. Heidänkin mielestään oli hyvä, että ryhmän pohjapiirros olisi kolmiulotteinen, jotta mahdollisimman moni lapsi pystyisi ymmärtämään tehtävänannon.

Tarkoitukseni on kirjata lasten kertomat asiat ylös, jotta voidaan myöhemmin tarkastella, mitkä tilat ovat suosituimmat ja mitkä taas eivät. Tässä hyödynnän aineiston kvantifiointia, joka tarkoittaa määrällistä analyysiä laadullisessa tutkimuksessa. Aineistoa kvantifioidaan, kun laadullisessa tutkimuksessa tehdään yksinkertaisia, esimerkiksi tukkimiehen merkintöjä siitä, kuinka usein tutkittava asia tapahtuu (Tuomi & Sarajärvi 2002, 117 - 119). Laadullisen aineiston kvantifioiminen ei sellaiseen tuo oleellista hyötyä tutkimukselle, mutta sillä voi saada paremman tuntuman tekstimassan hallintaan. Numerotiedoilla voidaan saavuttaa puhuttelevia tutkimustuloksia. Eri ryhmiltä saatuja aineistoja voidaan laskea yhteen ja verrata niitä keskenään. (Eskola & Suoranta 2000, 164.)

Tilan muutoksen jälkeen kysyn uudestaan lapsilta pienryhmissä heidän mielipiteitään lempijä inhoksi leikkipaikoista pohjapiirrosta hyödyntäen. Muutoksen jälkeen minulla on siis aineis-

toa, jota voin vertailla jo aiemmin kerättyyn aineistoon. Näkyykö niissä muutoksia vai ovatko ne täysin identtiset? Laitan ylös myös merkintöjä lasten sukupuolista. Tämä auttaa selventämään leikkivätkö lapset enemmän eri vai samaa sukupuolta edustavien lasten kanssa muutokseen jälkeen. Analysoin aineistoa siis vertailemalla niitä keskenään ja teen huomioita niiden mahdollisista eroista.

4.4 Piirtäminen

Pienryhmätyöskentelyssä tarkoituksena oli saada lapset piirtämään oma lempitilansa. Let's Play -projektin (2007) yhdessä tutkimuksessa tutkimusaineistoa kerättiin 49 esikouluikäiseltä lapselta, jotka saivat piirtää ja suunnitella toiveidensa leikkiympäristön. Lapset saivat 2 - 5 henkilön pienryhmissä piirtää yhdelle isolle paperille tutkijan ollessa mukana virittämässä keskustelua. Parhaimmillaan ryhmätyöskentelyssä lapset jakoivat leikin ideaa sekä rakensivat yhdessä innostavia ja mielikuvituksellisia leikkejä. Alle 6-vuotiailla lapsilla todellisuus ja mielikuvitus kietoutuvat vielä toisiinsa. Luovalla työskentelyllä ja leikillä sanotaan olevan paljon yhtymäkohtia ja niitä saattaa olla jopa vaikea erottaa toisistaan. Ideointiprosessit edellyttävät lapsilta paljon älyllisiä ponnisteluja. (Hyvönen ym. 2007, 35-41.)

Toivoin lasten piirtävän heidän mielestään kivan tilan, jossa he haluaisivat leikkiä. Osalle lapsista on helpompi kertoa oma ajatus tai idea piirtämällä siitä kuva, kuin että sen vain sanoin kuvailisi. Lasten tuottamista ideoista on hyvä saada jotain dokumentoitua aineistoa, jota voi myöhemmin analysoida. Esimerkiksi kuvista voi etsiä samankaltaisuuksia ja sitä kautta löytää yhtenevä linja tilan uudelleen muokkaamiseen. Kuvan tulkitsemisessa auttaa lasten sadut heidän tekemistään piirroksista. Saduista ja piirustuksista saan vastauksia toiseen tutkimuskysymykseen, joita esittelen myöhemmin raportissani.

4.5 Sadutus

Tarinat liittyvät oleellisesti leikkimiseen, koska silloin lapsi luo mielessään kuvitteellisen tilanteen ja alkaa kertoa tarinaa. Hyvönen ym. (2007) kertovat, kuinka suunnittelutilanteessa lapset järjestävät leikin tapahtumat tarinoiksi, joka lisää leikin ymmärrettävyyttä. Narratiivisuuden avulla ihminen luo merkityksiä tapahtumille samalla jäsentäen menneitä ja hahmottaen tulevaa. Hyvönen ym. (2007) osoittavat narratiivisuuden olevan keskeinen ilmiö lasten luovassa ja yhteisöllisessä toiminnassa. Mielikuvituksen ollessa kokonaisvaltainen lapsen luomia maailmoja on hyvä jäsentää esimerkiksi tarinoiden, piirustusten ja leikkien kautta. (Hyvönen ym. 2007, 39 - 52.)

Sadutus on menetelmä, jonka avulla esimerkiksi lasten ajatuksia voi muokata tarinaksi. Se on kehitetty Suomessa 1980 -luvulla Monika Riihelän aloitteesta, jonka jälkeen sitä on tutkinut ja

kehittänyt Liisa Karlsson. Sadutuksen avulla aikuiset voivat ottaa lapset mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen, jolloin lapsen osallisuus mahdollistuu. Sadutuksessa lasta tai lapsiryhmää kehoitetaan kertomaan oma kertomus, jota aikuinen kuuntelee ja kirjoittaa sanatakkasti ylös. (Karlsson 2003, 10, 116.)

Sadutuksessa tapahtuu vastavuoroinen kuuntelu, kerronta ja toisen ajatusten vakavasti ottaminen sekä yhdessä tekeminen. Sadutuksesta hyötyy eniten silloin, kun samaa henkilöä sadutetaan useita kertoja ja säännöllisesti. (Karlsson 2006, 19.) Sadutuksessa lapsi tulee kuulluksi, kun hän saa kertoa haluamistaan asioista. Tärkeää on, että aikuinen kuuntelee aidon kiinnostuneesti lasta ja tulkitsee sitä myös ilmeillään ja eleillään. Sadutuksessa lapsi kokee ajatuksensa tärkeäksi, koska häntä kuunnellaan. Puhutussa ja kirjoitetussa kielessä voi nähdä lapsen oppineisuuden, joka voi jopa rohkaista lapsia kertomaan enemmän ajatuksiaan ja ilmaistamaan itseään muissakin tilanteissa. Näiden lisäksi itsetunto ja luottamus vahvistuvat. (Karlsson 2003, 64, 119; Karlsson 2006, 18.) Oman tarinan kuuleminen saa lapsen usein loistamaan ylpeydestä ja kokemaan onnistumisen tunteita. (Karlsson 2000, 127.)

Sadutuksen ohjeita on monenlaisia, hieman eri variaatioilla varustettuna. ”Lapsille puheenvuoro”-kirjassa (Karlsson 2000, 94.) se on seuraavanlainen: *”Kerro satu. Kirjoitan sen muistiin juuri niin kuin sen kerrot mitään muuttamatta. Lopuksi luen kertomuksen sinulle, ja voit muuttaa tai korjata sitä mikäli haluat.”*

Vilka (2005, 100) puhuu, kuinka laadullisen tutkimuksen tutkimusaineistoksi soveltuu kuva- ja tekstiaineistot, jotka ovat tässä tapauksessa lasten piirustukset sekä niistä tehty satu, sadutuksen menetelmällä. Lasten piirustuksista ja saduista sekä työntekijöitä haastatteleamalla saan ideoita muutettavaan tilaan. Tuomen ja Sarajärven (2002, 102) mukaan aineistolähtöinen analyysimalli on aineiston pelkistämistä ja ryhmittelyä. Opinnäytetyössäni käytän pitkälti tätä analyysitapaa.

4.6 Teemahaastattelut työntekijöille

Haastattelun hyviä puolia on, että aiheesta voidaan tehdä tarkentavia kysymyksiä sekä saada mielipiteisiin enemmän perusteluja. Vastausten taustalla olevia motiiveja voi myös saada haastattelun avulla esille. Haastattelun huonoja puolia on se, että se vie paljon aikaa sekä haastattelu- että analyysivaiheessa. Lisäksi haastateltava saattaa antaa suorassa keskustelutilanteessa sosiaalisesti suotavia vastauksia, jolloin aineiston rehellisyys ja luotettavuus heikkenee. (Hirsjärvi & Hurme 2006, 34 - 36.)

Haastattelun tavoitteena on saada selville, mitä haastateltava ajattelee mistäkin asiasta. Teemahaastattelussa tutkija johdattelee haastateltavaa mahdollisimman vähän tuomalla esil-

le vain teemat, joista on tarkoitus keskustella. Haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan, jotta keskittyminen on täysin haastateltavassa. Teemat auttavat aineiston jäsentämisessä sisällönanalyysin keinoin. Haastattelijan tulee saavuttaa haastateltavan luottamus, jotta saatu aineisto olisi mahdollisimman antoisa. (Eskola & Suoranta 2000, 85 - 93.)

Teema-alueet muodostuvat niin, että ne tulevat vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Haastattelurunkoon suunnitellaan otsikot, teemat, jotka ovat mahdollisimman pelkistettyjä. Teemojen alle voi laittaa muutaman tukikysymyksen, jos ei saada aikaan hyvää keskustelua pelkistä teemoista. Teemahaastattelussa on vapaus hieman muuttaa teemojen järjestystä ja muotoa haastattelutilanteessa. Joustavuus kysymysten esittelylle sille sopivassa paikassa helpottaa keskustelun rentoutta ja loogisuutta. (Hirsjärvi & Hurme 2006, 48, 66, 124.)

Työntekijät toivoivat yksilöhaastattelua, koska yhteistä keskustelu-aikaa on hankala toteuttaa sekä he kokivat, että jokaisella oli paljon ideoita ja kerrottavaa aiheesta. Sovimme etukäteen työntekijöiden kanssa, milloin ja mihin kellon aikaan haastattelut tullaan toteuttamaan. Sain luvat haastattelujen nauhoittamiseen. Suunnitteluvaiheen sekä arviointivaiheen haastattelurungot löytyvät liitetiedostona (Liite 2).

Suunnitteluvaiheessa kartoitettiin työntekijöiden yleisiä mielipiteitä ryhmän tiloista. Katson, miten näiden kohtien vastaukset eroavat havainnointi- ja lasten pienryhmätyöskentelyaineistoista. Työntekijöiltä on tärkeä saada heidän ehdotuksiaan muutettavaan tilaan. Suunnitteluvaiheen aineistosta saan vastauksia ensimmäiseen ja toiseen tutkimuskysymykseeni. Muutoksen jälkeen on tärkeä saada selville, miten heidän mielestään muutosprojekti on onnistunut. Yksi aihealue liittyy tutkijan työskentelyyn ryhmänsä parissa, josta saan arvioita oman reflektioni tueksi. Arviointiosuuden aiheet vastasivat kolmanteen tutkimuskysymykseeni. Haastattelun teemat ovat perusteltuja, kun ne pyrkivät vastaan tutkimuskysymyksiin (Hirsjärvi & Hurme 2006, 66). Teemahaastatteluiden aineistoja analysoidaan kahdessa eri vaiheessa. Sisällönanalyysia käytettiin vain suunnitteluvaiheen aineiston analysoimiseen.

4.7 Sisällönanalyysi

Teemahaastattelut antavat aineistoa sisällönanalyysin tekemiseen, jonka kautta saan vastauksia tutkimuskysymyksiini. Analyysin tarkoituksena on tuoda esille sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä sekä etsiä tekstistä merkityksiä. Hajanaisesta aineistosta halutaan löytää tiettyä informaatiota, jonka takia se järjestetään tiiviiseen ja selkeään muotoon. Selkeämmän aineiston jälkeen voidaan tehdä luotettavia johtopäätöksiä tutkimuksesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93, 104, 108.) Tuomi ja Sarajärvi (2009, 108) toteavat kirjassaan "Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi", kuinka aineiston käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan. Ensin aineisto hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja lopuksi kootaan uudella tavalla.

Sisällönanalyysin vaiheen etenevät seuraavanlaisesti hieman mukailtuna Tuomen ja Sarajärven kirjassa (2009, 109):

1. Haastattelujen kuuntelu ja litterointi
2. Haastattelujen lukeminen ja niihin perehtyminen
3. Pelkistettyjen ilmausten etsiminen
4. Ilmausten listaaminen
5. Ilmauksista etsitään samankaltaisuuksia ja erilaisuuksia
6. Ilmauksia yhdistellään, ja niistä muodostetaan alaluokkia
7. Alaluokkia yhdistellään ja yläluokkia muodostetaan
8. Yläluokkia yhdistellään ja niistä muodostuu kokoava käsite

Aineistoa pelkistämällä halutaan saada karsittua kaikki tutkimukselle epäolennainen pois raajamalla sitä tarkasti, jotta päästään vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Rajauksen voi suorittaa esimerkiksi alleviivaamalla aiheet ja antamalla niille pelkistetty ilmaus. Tämän jälkeen aineistoa klusteroidaan eli ryhmitellään, jossa aineistosta etsitään samanlaisia ja/tai eriäviä piirteitä. Samaan teemaan kuuluvat käsitteet yhdistetään alaluokiksi. Aineisto tiivistyy yleisempiin käsitteisiin. Alaluokkien muodostaessa yläluokat, saadaan pääluokat ja lopulta kaikkia yhdistävä luokka. Viimeinen luokka lähentelee tutkimuksen otsikkoa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92 - 111.)

5 Opinnäytetyön toteutus

Aloin ensimmäisen kerran pohtimaan opinnäytetyöni aihetta VKK-Metron järjestämässä "Osallisuus -päivässä" 22.10.2010. Osallisuus-kyselyn tutkimustulokset saivat kiinnostukseni heräämään päiväkotien tiloja kohtaan. Sain vietyä idean koulumme opinnäytetyö - hautomoon 15.10.2010, jossa pohdimme opettajien kanssa sen toteuttamismahdollisuutta. Sain hyväksynnän aiheen jatkotyöstämiselle ja nopeasti minulle saatiinkin jo VKK-Metro-hankkeen tutkimuspäiväkotit selville ohjaajani avustuksella, jossa kyseistä teemaa oli mietitty henkilökunnan kanssa. Kävin keskustelemassa asiasta Lintumetsän päiväkodin johtajan kanssa ja saimme sovitua, että voin tehdä opinnäytetyöni heidän päiväkodissaan. Näin samalla hänen mielestään epäkäytännölliset tilat, joihin voisin paneutua. Aiesopimuksen sain hyväksytyä lopulta 20.1.2011. Aikaa meni yllättävän kauan aiheen jäsentämiseen ja fokuoimiseen. Yhteydenotot päiväkotiin veivät välillä kauankin aikaa puolin ja toisin. Huomasin, että keskustelua on parempi käydä paikan päällä. Syksyllä 2011 sain vihdoon tehtyä opinnäytesuunnitelman, jonka esitin ohjaaville opettajilleni 7.10.2011. Työn hyväksymisen jälkeen hain Espoon kaupungilta tutkimuslupaa, joka minulle myönnettiin 28.10.2011.

Toteutin opinnäytetyön toiminnallisen osuuden syksyn 2011 ja kevään 2012 aikana. Marras-
kuussa 2011 aloitin aineistonkeruuosuuden eli havainnoinnin, pienryhmätyöskentelyn ja tee-
mahaastattelut. Alun perin suunnitelmissa oli tehdä joulukuussa 2011 toiminnallinen osuus,
mutta työntekijöiden pyynnöstä päätimme toteuttaa sen vasta tammikuussa 2012. Näin tilan
muutos siirtyi tammikuulle alkuun ja arvioinnin keruu sekä lapsilta että työntekijöiltä tammi-
kuun lopulle. Arvioinnin toteuttamiseen halusin pienen tauon tilan muutoksesta, jotta lapset
olisivat jo hieman tottuneet muutokseen, jolloin sen todellinen käyttötarkoitus vasta näh-
dään, kun tila ei ole enää uusi. Lopullisen opinnäytetyön esitin Arvioivissa seminaareissa
23.3.2012. Seuraavassa on aikajana työn vaiheista päiväkodissa:

Opinnäytetyön toteutus

1. **Orientaatiovaihe**; käynti Lintumetsän päiväkodissa 7.9.2011, keskustelua ryhmän työntekijöiden kanssa opinnäytetyön menetelmistä ja aikatauluista
2. **Aineiston keruu**; vk 45 (7-11.11.2011) Havainnointia ryhmässä, vk 46 (14-18.11.2011) Pienryhmätyöskentelyä ja teemahaastattelut
3. **Muutosehdotuksen esittäminen** työntekijöille 1.12.2011
4. **Tilan muutos** vk 2 (9-11.1.2012); toiminnallinen osuus pienryhmissä
5. **Arviointia** vk 5 (31.1-1.2.2012 ja 17.2.2012); pienryhmätyöskentelyä ja teemahaastattelua

Kuvio 1: Opinnäytetyön toteutus

6 Työvaiheet

Opinnäytetyön tutkimuksellinen osuus voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen: aineistonkerääminen, tilan muutos ja arviointi. Aineistonkeruuvaiheessa hyödynnettiin osallistuvaa havainnointia, pienryhmätyöskentelyä ja teemahaastatteluja. Havainnointia varten olin päiväkodissa yhden viikon ajan joka päivä noin 7 tuntia. Lasten pienryhmätyöskentelyyn ja työntekijöiden haastatteluun kului päivästä riippuen noin 2 - 4 tuntia päivässä viikon aikana. Muutosta tehtäessä työskentelin päiväkodissa kolmen päivän ajan 8 tuntia / päivä. Lasten ja työntekijöiden arviointiin meni yhteensä 9 tuntia kahden päivän aikana. Yhtä työntekijää haastattelin vasta viikolla 7 hänen sairaslomansa takia. Päiväkodissa pääsin hyvin tutustumaan lap-

siin, työntekijöihin sekä päiväkodin arkeen. Opinnäytetyön ollessa toimintatutkimus, on äärettömän tärkeää, että tutkija luo hyvän kontaktin ja luottamussuhteen tutkittavaan kohteeseen. Muutoin työn teko saattaa olla hyvinkin haastavaa ja tuloksetonta. Seuraavassa kerrotaan yksityiskohtaisesti jokaisesta työvaiheesta ja samalla niiden tuloksista. Prosessin etenemisestä on pyritty kertomaan kronologisesti ja mahdollisimman tarkasti.

6.1 Leikin havainnointi

Tein viikon ajan havaintoja Varpusten lapsista 7. - 11.11.2011 välisenä aikana. Olin suunnitellut etukäteen havainnointipohjan, jossa oli viisi saraketta ensin ryhmän tiloille ja kolme riviä kertomaan leikkiin käytetystä ajasta ja leikkijöiden lukumäärästä sekä kolme lisäriiviä ilmoittamaan leikin muodon. Halusin erityisesti saada selville, miten lasten leikit jakautuvat eri tiloihin. Tarkoitukseni oli havainnoida lapsia mahdollisimman huomaamattomasti, jonka takia sovimme ryhmän työntekijöiden kanssa, etten kerro lapsille tutkivani lasten leikkejä. Liitteenä löytyy esimerkki havainnointipohjan käytöstä (Liite 3).

Havainnointitilanteessa huomasin heti, kuinka tärkeää on rajata merkintöjen tekoa eli sitä, mitkä tilanteet määritellään vapaaksi leikiksi. Muuten havainnointiaineisto rönsyilee helposti sekä havaintojen teko vaikeutuu. Päätin, että havainnoin vain lapsen itse päättämää leikkiä ja leikkipaikkaa. Täysin ei voi olla varma siitä ovatko kaikki havainnoimani leikit lapsen itse päättämiä, koska en voinut olla joka tilassa katsomassa leikin aloitusta. Uskon kuitenkin, että suurin osa leikeistä on lasten päättämiä. Opinnäytetyön kannalta oli oleellista kirjata, missä tiloissa lapset leikkivät, koska se vaikuttaa siihen, mitkä tilat näyttävät toimivan leikin kannalta ja mitkä taas eivät. Lapsille oli suunniteltu pienryhmätoimintaa joka päivä, jossa osa sai leikkiä välillä ja osa taas ohjatusti työskenteli jotain muuta. Jätin pienryhmähetkien aikana havainnointimerkintöjen tekemisen kokonaan pois, koska niiden aikana lapsilla oli vain jonkin aikaa vapaaseen leikkiin sekä heillä oli vain muutama leikkipaikka mistä valita. Kiinnitin havainnoinnissa huomiota myös leikkiin varattuun aikaan. Kirjasin ylös vain leikit, jotka kestivät vähintään viisi minuuttia. Halusin tehdä merkintöjä vain sitoutuneesta leikistä enkä yleisestä riehumisesta tai juoksentelusta paikasta toiseen. Jätin myös sellaiset merkinnät pois, kun lapsi istuskeli, jutusteli tai oli jäähyllä. Jos lapsi oli aikuisen tekemisessä mukana, jätin sen myös kirjaamatta. Muutaman kerran viikon aikana osa lapsista meni leikkimään päiväkodin yhteiseen leikkitalaan eli käytävään, jossa oli mahdollista leikkiä hiekalla tai jätti-legoilla. Jätin nämä merkinnät kirjaamatta, koska opinnäytetyö kohdistuu selkeästi vain Varpusten ryhmän tiloihin eikä päiväkodin kaikkiin tiloihin. Rajausten tekeminen havainnoinnissa osottautui erittäin tärkeäksi asiaksi.

Lapset saivat viikon aikana leikkiä pitkäkestoista vapaata leikkiä kolmena päivänä, kolme kertaa päivässä. Tiistaina lapset saivat leikkiä vain kerran ja torstaina kaksi kertaa vapaata leik-

kiä. Havaintojen perusteella vapaalle leikille oli varattu puolesta tunnista, tuntiin (0,5 h - 1 h) aikaa riippuen kellonajasta. Jätin alle 15 minuutin vapaat leikkihetket kokonaan kirjaamatta ylös. Aamupalan jälkeen lapsilla oli yleensä aikaa leikkiä puoli tuntia. Päiväunien jälkeen suuri osa lapsista sai useimmiten leikkiä tunnin ajan ennen välipalaa. Lapset saivat kolmena päivänä viikossa välipalan jälkeen leikkiä 30 - 45 minuuttiin. Havainnointikertoja tuli yhteensä 12 kertaa viikon aikana. Sekä tytöt että pojat osasivat leikkiä sitoutunutta leikkiä. Monilla sama leikki kesti välillä koko vapaan leikin ajan. Minua yllätti se, kuinka pitkäjänteisesti erityisesti pojat osasivat leikkiä usein lähes koko leikille varatun ajan, joka välillä oli siis jopa tunnin mittainen. Toisaalta taas minua hämmästytti se, että monet tytöt usein riehuivat ja juoksentelivat ympäriinsä, jolloin sitoutunut leikki ei onnistunut heiltä. Tyypillinen stereotypia rauhallisista tytöistä ja riehuvista pojista sai uuden puolen, vaikka muutaman lapsen kohdalla se silti piti paikkansa. Seuraavassa on taulukko, jossa havainnoitu aineisto leikkiin varatun ajan toteutumisesta maanantaista perjantaihin:

Viikonpäivä / Leikkiin varattu aika (h)	Ma	Ti	Ke	To	Pe
Aamupalan jälkeen (klo 8.30 - 9.00)	0,5	-	0,5	0,5	0,5
Päiväunien jälkeen (n. klo 13.00 - 14.00)	1	1	1	0,75	1
Välipalan jälkeen (n. klo 14.30 - 15.15)	0,5	-	0,75	-	0,75

Taulukko 1: Vapaan leikin toteutuminen

Viiden päivän havainnoista tein yhteenvetoa kvantifioimalla aineistoa. Laskin ensin erikseen tyttöjen ja poikien esiintymisen eri tiloissa vapaan leikin aikana. Tämän jälkeen laskin kaikki lapset yhteen, joka ilmaisee, kuinka moni lapsi on missäkin tilassa leikkinyt viikon aikana määrittelyni rajausten mukaisesti. Lisäksi olen kirjannut ylös joka tilan kohdalle lasten leikit sekä suluisia luku, joka kertoo, kuinka monta kertaa sama leikki on siellä toteutunut. Seuraavassa on yhteenveto havainnointiaineistosta:

Havainnointi ma - pe	Ryhmätila	Nukkari	Nalleluola	Leikkiluola	Naulakkoeteinen
Lapset:	Tyttöjä: 19 Poikia: 7	Tyttöjä: 13 Poikia: 28	Tyttöjä: 54 Poikia: 47	Tyttöjä: 21 Poikia: 20	Tyttöjä: 1 Poikia: 5
Yhteensä:	26	34	98	34	6
Leikit:	Kirja (4) Peli / Palapeli (3) Prinsessa-leikki (1) Piirtäminen (2) Rakentelu -leikki (2)	Taisteluleikki (1) Rakentelu-leikki (7) Majaleikki (1) Isoa napanheittoa (1) Robottileikki (1) Alusleikki (1)	Piirtäminen / Värittäminen (12) Legot (4) Kirja (2) Puupalikat (2) Avaruusleikki (1)	Kotileikki (8)	Avaruusleikki (1) Pehmopaloilla rakentelu (1)

Taulukko 2: Havainnointiaineiston yhteenveto

Yhteenvedosta huomaa, kuinka Nalleluola oli selvästi suosituin leikkipaikka kaikista ryhmän tiloista. Lapset leikkivät siellä viikon aikana 98 kertaa. Sekä tyttöjä että poikia tila kiinnosti lähes yhtä paljon. Nalleluolassa lapset piirsivät ja värittelivät kuvia. Muita leikkejä lapset tekivät legojen, puupalikoiden ja avaruusleikin parissa. Kirjat kiinnostivat muutamia lapsia. Seuraavaksi eniten leikkejä leikittiin Nukkarissa ja Leikkiluolassa. Kummatkin saivat saman verran leikkijöitä viikon aikana. Nukkarin leikit kiinnostivat hieman enemmän poikia kuin tyttöjä. Muita Nukkarissa käytyjä leikkejä olivat taisteluleikki, napanheitto, robottileikki, alusleikki sekä kirjan katsominen. Nukkaria ei kuitenkaan pystynyt käyttämään niin usein kuin muita tiloja, koska se on varattu joka päivä päiväunille klo 12.00 - 14.00 välisenä aikana. Leikkiluola oli tilana aika samantyylinen kuin Nalleluola, vaikkakin hieman pienempi. Kummassakin oli ovet, jotka lapset saivat halutessaan laittaa kiinni. Jostain syystä lapset eivät kuitenkaan leikkineet yhtä usein Leikkiluolassa kuin Nalleluolassa.

Neljänneksi eniten lapset ovat leikkineet Ryhmätilassa. Siellä kuitenkin perinteiset leikkivälineiden puuttuivat kokonaan. Ryhmätilassa oli paljon erilaisia lauta-, muisti- ja palapelejä, joilla muutamat lapset pelasivat viikon aikana. Osa myös piirsi ja väritti kuvia sekä katsoi kirjoja. Muutamia uusia innovatiivisia leikkejä osa lapsista sai aikaiseksi kuten kaulaliinoista ja tuoleista tehty prinsessaleikki sekä rakentelupalikoista keksitty peli / leikki. Vähiten lapset leikkivät Naulakkoeteisessä. Tämä asia ei ole mikään yllätys, koska Naulakkoeteisessä oli vain yksi leikki esillä, nukkekoti. Havainnointiviikon aikana kukaan Varpusista ei sillä leikkinyt. Saattoi olla, että naapuriryhmän lapset käyttivät sitä enemmän. Heidän tarkkaileminen ei kuitenkaan kuulunut opinnäytetyöhön. Lapset leikkivät yhtenä päivänä Naulakkoeteisessä pehmopaloilla yllättävän pitkään. Pehmopalat eivät olleet aina lasten ulottuvilla, koska nii-

den säilytys oli viereisessä varastohuoneessa. Kerran muutama lapsi keksi hurjan hauskan avaruusleikin rikkimenneestä tuolin pehmustuksesta.

Suosituimmat leikit viikon ajalta olivat rakenteluleikki, jota leikittiin 16 kertaa. Liitin rakenteluleikkiin legot sekä erilaiset puu-, muovi- ja pehmopalikat. Rakenteluleikkejä oli kaikissa muissa tiloissa paitsi Leikkiluolassa. Piirtäminen ja kuvien väritys oli toiseksi mieluisinta tekemistä, jota viikon aikana tapahtui yhteensä 14 kertaa. Nalleluola ja ryhmätila toimivat piirtäjien ja värittelijöiden tiloina. Kotileikkiä lapset leikkivät Leikkiluolassa kahdeksan kertaa viikon aikana. Neljänneksi suosituinta oli kirjan katsominen, jota tapahtui seitsemän kertaa. Kirjoja katseltiin Ryhmätilassa, Nalleluolassa sekä Nukkarissa.

6.2 Lasten pienryhmät

Varpusten ryhmässä oli yhteensä kolme pienryhmää, joissa työskenneltiin päivittäin. Suunnitelimme yhdessä työntekijöiden kanssa, että opinnäytetyötä varten pienryhmät jakautuisivat jo olemassa olevien pienryhmien perusteella. Näin se ei haitannut muiden pienryhmien työskentelyä. Tämä järjestely osoittautui hyväksi, koska pienryhmissä työskentely oli lähes mutkatonta ja sopi päivän aikatauluihin muiden lasten tehdessä muuta työskentelyä samaan aikaan, jolloin työrauha säilyi kaikilla. Pienryhmissä tarkoitukseni oli pitää kuudelle eri ryhmälle mahdollisimman samanlainen tapahtumarunko, joka etenee saman kaavan mukaisesti joka kerta. Toikon ja Rantasen (2009, 145) mukaan tällaisia ryhmiä voidaan vertailla keskenään. Ensimmäiseksi kysyin lasten mielipidettä heidän ryhmän tiloja kohtaan. Lapset saivat tämän jälkeen piirtää omanäköisensä unelmien leikkitalan. Piirustuksesta lapset saivat kertoa oman sadun. Ihanteellinen tilanne olisi, jos lapsilta saisi mahdollisimman paljon toteuttamiskelpoisia ideoita, jonka jälkeen olisi erilaisia vaihtoehtoja muutoksen tekemiseen.

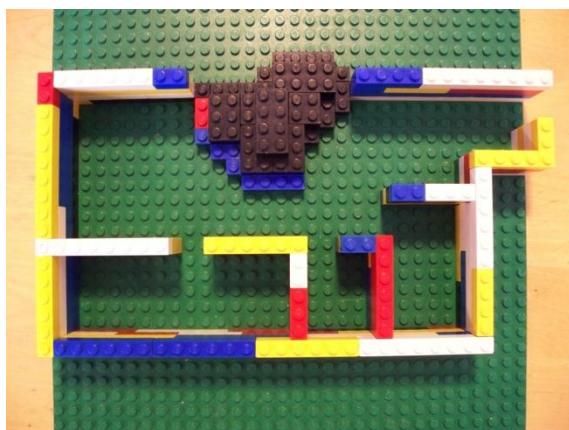
Kuusi pienryhmää pidettiin yhden viikon aikana, josta jokainen oli kestoltaan noin 25 - 45 minuuttia. Suunnittelin alun perin, että jakaisin lapset kolmen ja neljän lapsen ryhmiksi, mutta aina tämä ei toteutunut. Pienryhmiin muodostui erilaisia kokoonpanoja 1 - 4 lasta / ryhmä. Kaksi lasta jouduin poistamaan työskentelystä, koska heillä oli erittäin hankala keskittyä ja ymmärtää tehtävänantoa. Haasteita pienryhmän kokoamisessa oli lasten poissaolot, silloin kun olisi ollut heidän vuoro työskennellä pienryhmässäni. Ryhmän 22 lapsesta 18 pääsi osallistumaan pienryhmiin. Toisena haasteena oli laittaa lapset pienryhmiin niin, että henkilökemiat olisivat mahdollisimman suotuisat työskentelyä varten. Onneksi pääsin tutustumaan lapsiin jo edellisellä viikolla, jolloin tiesin, keitä lapsia ei kannata laittaa samaan ryhmään.

Katsoimme joka aamu aamupiirissä ketkä lapset pääsevät tänään pienryhmissä työskentelemään. Aamupiirissä kerroimme, että pienryhmät ovat aina Nalleluolassa, jonka ovelta on yhden työntekijän askartelema liikennemerkki, joka kertoo onko huone varattu vai vapaa. Pu-

nainen kortti kertoo, ettei huoneeseen saa tulla ja vihreä taas, että huoneeseen saa tulla. Tämä helpotti työskentelyä, koska lapset eivätkä aikuiset tulleet keskeyttämään. Laitoin etukäteen Nalleluolan lattialle puolikareen seinää kohden jokaiselle lapselle oman nimikko maton, jossa he saivat istua. Tämä helpotti lapsia pysymään paikallaan ja keskittymään oleelliseen. Kun jokainen oli omalla paikallaan istumassa, aloitin kertomalla pienryhmien kokoamisen syyn. Kerroin lapsille, että tulemme muutaman viikon päästä muokkaamaan jotain Varpusten ryhmätilaa toiseksi. Heillä oli nyt mahdollisuus vaikuttaa siihen, mitä tilaa uudistetaan sekä mikä uutta sinne tulisi. Muutama lapsi ihmetteli, mitä tarkoitti muokkaaminen ja uudistaminen. Kerroin heille, mitä sanat tarkoittavat. Seinälle lasten eteen aseteltiin kolme eriväristä korttia, jotka kuvasivat pienryhmissä tapahtuvaa tekemistä. Näin jokainen lapsi sai kuulla ja nähdä, mitä tulee tapahtumaan ja milloin. Tämä helpottaa yleensä lapsen keskittymistä sekä asennoitumista työskentelyyn. Ensimmäisellä kortilla oli pieni kuva ryhmän pohjapiirustuksesta. Toisella kortilla oli piirtämisen kuva ja kolmannella kuva puhumisesta, jolla tarkoitettiin sadun kertomista eli sadutusta. Ensimmäisen kuvan kohdalla sanoin haluavani saada jokaisen lapsen mielipiteen tähän kuvaan liittyen. Lapset jäivät miettimään, mitä kuva tarkoittaa. Kun olin kertonut kahden muun kuvan merkitykset, esille tuotiin rakennelma ryhmän pohjapiirustuksesta.

6.2.1 Pohjapiirros

Halusin saada selville lasten mielipiteet ryhmän tiloista kysyen heiltä, missä tilassa lapset tykkäävät leikkiä eniten ja missä taas eivät. Tässä käytin apuna ryhmän pohjapiirustusta. Uskon, että tekemäni legorakennelma oli lähellä lasten leikkimailmaa ja näin lähempänä lapsen ymmärrystä asiaa kohtaan. Tämä osoittautui hyväksi vaihtoehdoksi, koska lapset kiinnostuivat heti siitä. Heitä piti hieman muistutella käsittelemään rakennelmaa varoen, jottei se menisi rikki. Joka ryhmässä lapsia kiinnosti tietää, missä oli esimerkiksi päiväkodin keittiö, liikuntasali tai piha.

Kuvio 2: Kolmiulotteinen legorakennelma Varpusten tiloista

Pyrimme siihen, että lapset ymmärtäisivät tehtävänannon mahdollisimman hyvin, jonka takia kävimme yhdessä ensin läpi kaikkien pienoismallissa olevien tilojen nimet sekä niiden leikit ja tekemiset. Tämän jälkeen jokainen lapsi sai kertoa vuorollaan, missä tilassa tykkää ja taas ei tykkää leikkiä. Tätä varten askartelin pahvista lempitilan merkiksi vihreän ympyrän (O) ja inhokkitilan merkiksi punaisen rastin (X), jotka lapset saivat laittaa yhden kumpaakin haluaansa legorakennelman tilaan. Symbolit tein mahdollisimman yksinkertaisiksi, jotta lapsikin ymmärtäisi niiden eron ja merkityksen. Korostin sitä, että jokainen saa laittaa merkin siihen tilaan, missä itse tykkää ja taas ei tykkää leikkiä, eikä tarvitse tehdä niin kuin vieruskaveri tekee. Uskon, että monet lapsista tekivät valintansa oman mielen mukaisesti eikä matkien toisia. Oli kuitenkin myös samankaltaisia mielipiteitä, jolloin on mahdollista, että joku saattoi laittaa merkkinsä samaan tilaan kuin vieruskaveri. Muutama lapsi vaihtoi merkkiensä paikkoja, kun muut olivat ensin laittaneet omansa. Täysin varmoja lasten todellisista mielipiteistä ei voida kuitenkaan olla. Jokainen lapsi sai vuorotellen kertoa perusteluista siitä, miksi valitsi juuri nämä tilat. Osa lapsista halusi kertoa, miksi tykkää leikkiä tietyssä tilassa ja miksi toisessa taas ei.

Jokainen lapsi ymmärsi ainakin jollain tasolla, mitä rakennelma esittää. Vaikka osaa lapsista joutui hieman johdattelemaan oikeaan suuntaan, he osasivat tämän jälkeen kuitenkin kertoa, mikä tila on missäkin. Useimmin pojat sanoivat ensimmäisenä ääneen, että legorakennelma on päiväkodista. Muutama lapsi tajusi heti, että se on Varpusten ryhmästä. Osa sanoi sen olevan koko päiväkodista ja muutama sanoi sen olevan labyrintti. Arvioin lasten ymmärrystä tehtävää kohtaan kolmella eri tasolla. 18 lapsesta, 2 lasta ymmärsi tehtävänannon erittäin hyvin, 13 lasta ymmärsi hyvin ja 3 ymmärsi jotenkuten. Lapset, jotka ymmärsivät erittäin hyvin, sanoivat ensimmäisenä ääneen rakennelman olevan varpusten ryhmästä ja he osasivat myös kertoa hienosti, missä tiloissa oli mitään. He kertoivat myös oma-aloitteisesti paljon yksityiskohtia pienoismallista, kuten sen missä he nyt istuivat, sekä missä heidän oma ruokailupaikkansa oli. Suurin osa lapsista ymmärsi tehtävänannon hyvin. He ymmärsivät pienien vihjeiden avulla, mitä rakennelma edusti sekä osasivat kertoa kysyttäessä, missä tiloissa oli mitään ja minkä nimisiä ne olivat. Suurin osa vastauksista meni täysin oikein. Loput lapsista ymmärsivät pohjapiirustuksen merkityksen johdattelujen avulla, mutta merkatessaan lempi- ja inhokkitiloja he vaihtoivat merkkien paikkoja kesken kaiken, jonka takia ei voi olla täysin varma ymmärsivätkö he tehtävänantoa täysin. En tiedä olivatko heidän valitsemaansa tilat oikeasti heidän mielestään hyviä ja huonoja.

Seuraavassa on taulukko lasten mielestä kivoista ja ei niin kivoista leikkipaikoista. Viidessä sarakkeessa on nimetty ryhmän tilat. Ensimmäisellä rivillä on lasten nimeämät kivat leikkipaikat (O), jossa käytin symboleina t = tyttö ja p = poika. Rivin alla on luku, joka kertoo lasten yhteenlasketun summan. Jos lapsi oli sanonut perusteluista mielipiteilleen, se on merkitty siihen liittyvän tilan alle. Neljännellä rivillä on lasten nimeämät inhokkitilat (X), jonka alla on

vastaavat asiat kuin edellisillä riveillä. Perusteluiden jälkeinen suluissa oleva luku kertoo, kuinka moni lapsi oli antanut saman perustelun.

TILAT t / p	Ryhmätila	Nukkari	Nalleluola	Leikkiluola	Naulakkoeteinen
O		t, t, p, p, p, p, p, p, p, p	t, t, t, t	t, t, p	t
Yhteensä:	-	10	3 (4)	3	1
Perustelut:		+ maja- leikki (5) + leisit (4) + alukset (3) + autot (2) + legot (2)	+ piirtä- minen (3)	+ kotileikki	
X	p	t, p, p	t, t, t, t, p, p	t, t, p, p, p, p	t
Yhteensä:	1	3	6	6	1
Perustelut:	- tylsää, vain lautapelejä ja muuta työskentelyä	- ei ole koti- leikkiä tai ruokailuväli- neitä	- ei ole pal- jon leluja, eläimet tyl- siä - ei ole lego- ja eikä auto- ja	- liian pieni (2), tyttöjen leikkikaluja - ei tykkää leikkiä koti- leikkiä (3) - ei ole ma- jaleikkiä tai legoja	

Taulukko 3: Lasten mielipiteet ryhmän tiloista ennen muutosta

Taulukosta voidaan todeta, että Nukkari oli 10 lapsen mielestä kivoin leikkipaikka. Perusteluiksi oli sanottu, että majaleikki, leisit, alukset, autot ja legot olivat nukkarissa, jonka takia siellä oli kiva leikkiä. Nukkari näyttää olevan mieluisa tila erityisesti poikien mielestä. Eräs tyttö vastasi antamaani tehtävänantoon hieman poikkeavalla tavalla muista lapsista. Hän sanoi tykkäävänsä kaikista tiloista, mutta hän ei tykännyt olla ulkona. Yritin kysyä häneltä sisätiloista inhokki- ja lempitilaa, joista hän vastasi tykkäävänsä eniten nalleluolasta, mutta hän ei osannut sanoa yhtään sisätilaa, josta ei tykkää, joten hän laittoi merkkinsä ”ulos”. Koska jouduin hieman vaikuttamaan hänen vastaukseen, laitoin Nalleluola kohtaan yhden ”t:n” himmeämmällä vihreällä sekä sulkuihin ”yhteensä” kohdassa. Nalleluola näyttää olevan seuraavaksi suosituin tila, jossa 3 (4) lasta sanoi sen olevan lempileikitila piirtämisen takia. Kukaan pojista ei laittanut Nalleluolaa lempitilakseen. Kolmanneksi suosituin leikkipaikka oli Leikkiluola, jossa 3 lasta tykkäsi eniten leikkiä kotileikkiä. Naulakkoeteisessä tykkäsi leikkiä

vain yksi ja Ryhmätilaa kukaan ei laittanut lempitilakseen.

Lapset laittoivat inhokkitiloikseen Nalleluolan ja Leikkiluolan, jossa kummassakin 6 lasta oli tätä mieltä. Tytöt ja pojat olivat aika tasapuolisesti samoilla linjoilla. Nalleluolaan miinusta tuli siitä, että siellä ei ole paljoa leluja, legoja tai autoja. Eläinlelut olivat yhden lapsen mielestä tylsiä. Leikkiluolasta tuli erityisen mielenkiintoista palautetta. Osa ei tykännyt leikkiä kotileikkiä ja erään lapsen mielestä siellä oli vain tyttöjen leikkikaluja. Yksi lapsi ei tykännyt siitä, ettei Leikkiluolassa ollut majaleikkiä tai legoja. Kaksi lasta oli sitä mieltä, että Leikkiluola oli liian pieni. Toinen heistä kertoi enemmän tilan huonoja puolia. Hän ei tykännyt siitä, että leikkiessä kotileikkiä piti aina väitellä siitä kuka oli isä tai äiti jne. Hän ei myöskään tykännyt siitä, että valoja rämpyteltiin tilassa koko ajan, vaan hän arvosti enemmän valoisaa. Tässä on hyvä esimerkki siitä, kuinka lapsi voi ajatella tilan viihtyvyyteen liittyviä asioita ja perustella ne järkevästi. Nukkarissa 3 lasta ei tykännyt leikkiä ja perusteluksi yksi lapsi sanoi, ettei siellä ole kotileikkiä tai ruokailuvälineitä. Ryhmätilaan ja Naulakkoeteiseen lapset laittoivat yhden rastin kumpaankin. Ryhmätilan perusteluksi sanottiin, että siellä oli tylsää, kun on vain lautapelejä ja muuta työskentelyä.

Lasten keskusteluista ilmeni, että osa lapsista piti Naulakkoeteistä leikkipaikkana ja osan mielestä siellä ei saanut leikkiä. Jos tilaan laitettaisiin enemmän leikkimiseen tarkoitettuja välineitä, voi olla, että siellä useampi tykkäisi leikkiä. Muutamassa pienryhmässä jopa pohdittiin leikkivälineiden saatavuutta verrattuna kivaan tilaan. Lasten mielestä tilassa oli kiva leikkiä, jos siellä oli leikkikaluja esillä. Pojat osasivat ja halusivat enemmän perustella mielipiteitään kuin tytöt. Monesti perustelut olivat vastapareja keskenään: “tykkään leikkiä Nukkarissa majaleikkiä ja en tykkää leikkiä Leikkiluolassa, koska siellä ei ole majaleikkiä”.

6.2.2 Piirtäminen ja sadutus

Jokaiselle lapselle annettiin ohjeeksi piirtää unelmiensa leikkitila, josta he saivat myöhemmin kertoa tarinan. Samalla heille kerrottiin, että heidän ideoitaan saatetaan käyttää tilan uudelleen muokkaamisessa. Kaikki 18 lasta saivat piirrettyä piirustuksen, jonka aiheena oli unelmiensa leikkitila. Lapset saivat välineiksi A4-kokoisen valkoisen paperin sekä erivärisiä ja eripaksuisia puuvärikyniä. Lapset olivat tottuneet käyttämään puuvärejä, koska ne ovat aina lasten ulottuvilla.

Pienryhmätyöskentelyn ensimmäisen vaiheen oli tarkoitus johdatella piirtämisen aihetta, mutta en usko, että kaikki tajusivat silti, mitä olisi pitänyt piirtää. Voi tietenkin olla, että lapsen mielestä hän piirsi kivan leikin, jota aikuisen on vaikea ymmärtää tai saada siitä selkeää ajatusta. Annoin ohjeen piirtämiseen mielestäni selkeästi ja muutamaan kertaan. Lasten piirroksista tuli erittäin hienoja, mutta niistä monikaan ei ilmentänyt selkeää uutta ehdotus-

ta, joka auttaisi tulevan tilan muokkaamisessa. Suurimman osan piirustuksissa ei tullut esille aivan sitä, mitä hain. Halusin lasten piirtävän heidän mielestään kivan tilan tai leikin, jossa he haluaisivat leikkiä. Koen, että en saanut niin paljoa irti lasten piirustuksista kuin olisin toivonut. Tämän takia päätin tarkastella tässä osiossa enemmän satuja kuin lasten kuvallista ilmaisuja. Itse analyysi perustuu pitkälti satuihin, koska niistä olen saanut enemmän selkeämpää tietoa. On tietenkin hyvä myös todeta, että juuri nämä sadut eivät olisi syntyneet ilman lapsen tekemää piirustusta. Kaikista töistä otettiin valokuvat opinnäytetyötä varten, jos niille olisi vielä käyttöä. Kuvat tietenkin helpottivat muistamaan kyseisen lapsen ja tilanteen, jos siihen oli tarpeellista vielä palata.

Lapset pääsivät kertomaan sadun työstään heti, kun he olivat saaneet piirustuksen ensin valmiiksi. Tässä käytin sadutuksen menetelmää, koska sen avulla voidaan tulkita lasten piirustuksia sekä se toimii lapsen osallisuuden toteutumisen keinona. Sadutuksen paikka on tärkeä edellytys siihen, että sadutus onnistuisi. Sadutuksen paikkana toimi lähes aina erillinen huone. Sain käyttöni Leikkiluolan, jossa oli pöytä ja tuoleja. Sain 13 lasta sadutettua erikseen joko Leikkiluolassa tai Nalleluolassa. Loput viisi lasta sadutettiin samalla, kun muut olivat vielä piirtämässä samassa tilassa. Tämä saattoi vaikuttaa kahden lapsen työskentelyyn, koska heillä oli samanlaiset piirustukset sekä tarinat. Samassa tilassa työskentely ei kuitenkaan näyttänyt vaikuttavan yhteen tyttöön, koska hänellä ei ollut samoja piirteitä työssään muiden pienryhmässä olevien lasten kanssa. Kahteen poikaan se saattoi vaikuttaa hieman, koska kummatkin puhuivat saduissaan Afrikan tähdestä sekä heidän piirustuksissaan oli samanmuotoinen värikäs rykelmä erikokoisia laatikoita. Toisella lapsella se tarkoittaa legoja ja toisella taas pienoismallia pohjapiirroksista. Muuten heillä ei ollut samoja piirteitä töissään.

Pyrin toteuttamaan sadutuksen ohjetta mahdollisimman hyvin jokaisen lapsen kohdalla. Annoin lapsille ohjeeksi kertoa satu heidän tekemästä piirustuksesta. Kirjoittamista varten varattiin ruutupaperia sekä lyijykynä ja kumi. Yritin kirjoittaa lasten tarinoita niin nopeasti kuin pystyin. Melkein kaikkien kohdalla ehdin kirjoittaa kaiken, mitä lapsi sanoi varsinkin, jos lapsi piti pieniä taukoja tarinaa kertoessa. Muutamaa lasta pyysin kertaamaan sanomansa ja puhumaan hitaammin, mutta lauseita tuli nopeammin kuin kerkesin kirjoittaa. Tämän takia muutama tarina jäi hieman suppeammaksi kuin oli tarkoitus, koska en ehtinyt kirjoittaa kaikkea lapsen sanomaa. Kun pyydettiin toistoa, lapsi ei muistanut kaikkea, mitä oli aikaisemmin sanonut ja tarina saattoi muuttua hieman alkuperäisestä sanomasta. Kun lapsi oli kertonut tarinansa, luin sen hänelle ääneen ja kysyin haluaako hän muuttaa sieltä jotain. Suurin osa lapsista oli tyytyväinen siihen, mitä oli kirjoitettu, vaikka muutaman kohdalla ei kaikkea kirjattu ylös. Yksi lapsi oli erittäin tarkka siitä, että kaikki hänen kertomat asiansa tulivat varmasti kirjattua ylös juuri niin kuin hän ne sanoi. Hän olikin erityisen innostunut sekä sadusta että piirustuksesta, jonka takia hän mietti pitkään sadun käänteitä. Lähes kaikki lapset olivat erittäin kiinnostuneita siitä, milloin he saisivat viedä teoksensa kotiin. Lasten sadut kirjoitettiin

puhtaaksi tietokoneella saman viikon aikana, jonka jälkeen ne liimattiin piirrosten taakse. Lasten työt annettiin ensin ryhmän työntekijöille, jonka jälkeen lapset saivat viedä ne kotiin.

6.2.3 Satujen ryhmittelyä

Ilman lasten satuja en olisi saanut tarpeeksi tietoa pelkästään lasten piirustuksista. Päädyin siis pitkälti analysoimaan lasten kertomia satuja sekä niissä käytettäviä sanoja ja teemoja. Seuraavassa kuvaan enemmän tekemääni ajatteluprosessia erityisesti saduista ja hieman myös piirustuksista. Sadut kaipasivat jäsenystä, koska sadut olivat niin erilaisia toisistaan. Osassa saduista oli selkeämpää tarinan muotoa ja toisissa enemmänkin lueteltiin asioita. Seuraavassa on esimerkit kummastakin tapauksesta:

Sukellusalus:

“Maailman ovelin sukellusvene. Siitä ei pääse eroon kuin tuhota koko maailma. Ja jos maailma tuhotaan, jäljelle jää vain väripallo ketjussa. Ja kun ketju menee väripallon sisään niin maailma syntyy uudelleen ja jatkuu samasta kohdasta. Ensin tulee pikkuplaneetta, joka suurenee maapallon kokoiseksi. Silloin maailma on kunnossa ja meret menee kokoon sama maan kanssa.” (Poika)

“Aurinko, pilvi, kukka, puu, taivas, sade, ruoho.” (Tyttö)

Koska sadut olivat niin erilaisia toisistaan, päätin lajitella ne ensin niiden aiheiden perusteella. Sain ryhmiteltyä sadut kolmeen eri kategoriaan: Pohjapiirustukseen tai päiväkodin oppimisympäristöön liittyvät työt, Roolileikki / seikkailu / satu ja Leikkivälineet (Liite 4). Ensimmäiseen ryhmään menivät työt, jotka liittyivät jollain lailla esiteltyyn pohjapiirustukseen tai päiväkodin oppimisympäristöihin. Tähän kategoriaan lukeutui yhteensä neljän lapsen työt. Heidän piirustuksista ja saduista saattoi huomata, kuinka he yrittivät luoda oman päiväkodin, jossa oli heille mieluisia asioita. Yhdessä saduista tuotiin esille parannusehdotuksia tilojen leikkivälineistöön.

“Täs on peli, ja tää on nukkari ja se on Afrikan tähti. Toi on pelilauta. Mun kaveri Oliver on tuolla, kun me pelataan sitä. Tää on tämmöinen peli ku Alias ja siel on kortteja, ja mä kysyn niitä ja Oliver yrittää arvata. Ja tässä on leikkiluola ja sitte mä tykkäsin leikkiluolasta ja täs on sohva. Ja toi on nukkari. Sinne olis kiva tulla leikkitraktori. Tääl on nalleluola. Sitten mä tykkäisin et siel ois Afrikan tähti.” (Poika)

Edellisessä sadussa kävi ilmi, kuinka lapsi haluaisi leikkitraktorin Nukkariin ja Nalleluolaan Afrikan tähden. Samaan kategoriaan kuuluvassa toisessa ehdotuksessa oli selkeä leikkitalan muutosehdotus. Seuraavassa sadussa poika suunnitteli haluavansa pahvista tehdyn kolmikeroksisen labyrintti-kaupunkileikin, joka sijaitsisi Leikkiluolassa.

“Sellanen kaksoiskaupunki, mis on kolme kerrosta, joka ois pahvista tehty ja joka ois sisällä. Ja sit siellä vois olla jotain huonekaluja ja mä haluisin sen tähän (leikkiluolaan) ja siin vois olla oviaukko. Siin ois sellanen ovikohta, mistä pääsis sisään ja se vois olla sellanen labyrintti, josta pääsis tähän istumaan. Silleen et tää pöytä olis vaikka tuolla nurkas.” (Poika)

Toisen kategorian sadut liittyivät roolileikkiin, seikkailuun tai yleisesti satuun. Näitä satuja oli eniten, yhteensä 12. Tässä ryhmässä oli myös eniten vaihteluja satujen tyyleillä. Suurimman osan töistä ei saanut selkeää ideaa siitä, miten tilaa voisi niillä uudistaa. Näiden kohdalla tarkastelin vain saduissa olevia sanoja. Taulukolle kirjasin ylös kategoriat ja oleelliset sanat, joita esiintyi saduissa. Oikealle sarakkeelle listattiin aihealueet, joita esiintyi saduissa useammin kuin kerran. Jos samaa tarkoittava sana esiintyi toisessa kategoriassa, lisäsin sen siihen kuuluvalla kohdalla. Seuraavassa sadussa on paljon erilaisia elementtejä.

“Savusta on mennyt väri pois, mutta emme tiedä miksi se on punaista. Se johtuu myöskin savupiipuista. Se on taivaanolentojen syy. Kun täällä oli yksi eukko, se raapas rikki tosta yhen seinän. Sitten yks putos ja se meni savun mukana tänne. Ja sitte yks putos myöskin tuonne ja sitten ne pomppas tän nenältä savupiipun päälle ja sitten se tippu savusta äkkiä juosten alas, ikkunoitten ja olioiden päältä. Ketään ei mölynnyt. Tummaihoinen kävi myös joskus. Kun tää hyppäs korkeemmalle kun vesipisarot ja silloin tähti lojui, kun toinen söi ja toinen nukkui. Ja sitte yksi nauroi että ah hah hah. Sitten yksi suuttui ja punaiseksi muuttui. Se sano puuteri liiteri rom. Ja sitte ne kaikki nukkui ja sen pituinen se ja he elivät koko loppu elämän.” (Tyttö)

Yhden selkeän muutosidean antoi eräs tyttö jo ennen piirtämisvaihetta. Hän kertoi, että olisi kiva, jos päiväkodissa olisi teltoa, jossa voisi leikkiä. Tästä ajatuksesta kiinnostui myös kaksi muuta saman pienryhmän lasta, josta he kaikki piirsivät oman piirustuksen ja kertoivat siitä tarinan.

“Tääl asuu ihmisii ja sen nimi on Helinä-keiju. Tääl on tummaa, mustaa höyryä. Täs teltas on savupiippu. Tääl on tähtii, jotka lentää taivaal. Tää on tähti ja tää on kukka.” (Tyttö)

Kolmanteen satujen kategoriaan laitoin leikkivälineisiin liittyvät sadut, joita oli kahdella pojalla. Kummankin sadut ja piirustukset olivat erittäin samankaltaisia keskenään, jopa lähes identtisiä. Toinen pojista selvästi matki toista poikaa. Kumpaakin poikaa kiinnosti piirustuksissa ja saduissa ”leisit”, jotka ovat muovisia rakennusleikkiin tarkoitettuja leikkivälineitä. Kummallakin oli identtisisissä piirustuksissa lisänä legoja, mutta vain toinen pojista kertoi niistä sadussaan. Seuraavana ovat kummankin sadut.

Leisejä:

“Tuol on pelkkiä leisejä. En mä ajatellu mitään muuta ku leisejä. Siin on näin nopeasti ajateltu. Mä tein sen nopeesti ton tarinan. Nää tekee niitä.” (Poika)

“Täs on leisit ja täs on me, jotka rakennetaan niitä. Täs on mun. (Toisella puolella) Legoja. Ne on eri värisii. Ei oo muuta.” (Poika)

Eniten ilmauksia lasten saduista oli liittyen taivaaseen, avaruuteen tai taivaan kappaleisiin. Niitä oli yhteensä kahdeksassa eri sadussa eli melkein puolen saduissa. Toiseksi eniten oli sään ilmauksia löydettävissä kuudesta eri sadusta. Seuraavaksi eniten löytyi ilmauksia kukista. Perheeseen liittyviä henkilöitä löytyi kolmesta sadusta, joka saattaa kertoa siitä, että he leikkivät mielellään kotia tai sitten he haluaisivat perheenjäseniään päiväkotiin. Teltaan liittyviä satuja löytyi myös kolme kappaletta. Yllättäen kolmea tyttöä kiinnosti piirustuksissaan ja saduissaan höyry tai savu. Olisi mielenkiintoista tietää, mistä tämänlainen kiinnostus johtuu. Karppinen, Puurula ja Ruukonen (2001a) toivat kirjassaan esille tyttöjen ja poikien eroja heidän tekemisissään kuvissa. Tyttöjen töissä on usein aiheina ihminen, hevonen, sydän, kukka, puu, auringonlasku, kasvojen yksityiskohtia tai ikkuna verhoineen. Poikien töissä taas vastaan tulee aiheet: sota, taistelu, tuli, auto, vene, pommi, lentokone, avaruus tai vaaralliset eläimet. (Karppinen, Puurula & Ruukonen 2001a, 91.) Verratessani näitä aiheita aineistooni, niistä löytyy paljon samanlaisuuksia, mutta myös hieman eroja. Esimerkiksi avaruuteen ja taivaan kappaleisiin viittaavia asioita löytyi sekä poikien että tyttöjen töistä.

6.3 Työntekijöiden haastattelu

Haastattelin Varpusten ryhmän kaikkia työntekijöitä, kahta lastenhoitajaa ja yhtä lastentarhanopettajaa kahdessa eri vaiheessa: suunnitteluvaihe ja arviointivaihe. Suunnitteluvaiheen haastattelut tapahtuivat ennen tilan muutosta ja arviointivaiheen haastattelut hieman yli kaksi viikkoa muutoksen jälkeen. Haastattelut toteutettiin erillisessä huoneessa takaamaan työrauhan. Nauhoitin haastattelut, jonka jälkeen litteroin ne sisällönanalyysiä varten. Litteroitua aineistoa tuli yhteensä seitsemän sivua.

Suunnitteluvaiheen haastattelut toteutuivat kolmena eri päivänä, 15., 16. ja 18.11.2011. Haastatteluiden ajankohdat olivat etukäteen suunniteltuja ja ne tapahtuivat aina lasten päivänien aikaan 12.00 - 13.00. Jokainen teemahaastattelu kesti noin 6 - 11 minuuttia. Aiheet liittyivät ryhmän tiloihin, joita olivat työntekijät mielipiteet kaikista tiloista, mitä he luulivat lasten mielestä mieluisiksi tiloiksi sekä ehdotuksia tilojen muutokseen.

Haastatteluaineisto oli teemoittain jäsennelty, joten litteroitua materiaalia oli helpompi lähteä pilkkomaan ja ryhmittelemään. Tästä syystä sisällönanalyysissä käytettiin haastattelun teemoja hyväksi. Lukiessani puhtaaksi kirjoitettua haastatteluaineistoa, minulla oli jo mielessä aiheet, joita poimin tekstistä. Maalasin aineistosta alkuperäiset ilmaukset eri värein aihe kerrallaan ja siirsin ne omaan taulukkoon. Kun olin saanut kaiken tarpeellisen haastatteluaineistosta, siirryin etsimään alkuperäisille ilmauksille pelkistettyjä ilmauksia. Tarkastelin tässä vaiheessa hieman teemoja, joihin olin eri aiheet jakanut ja katsoin sopivatko ne yhteen. Jotain ilmauksia jouduin siirtämään toisen teeman alle, koska ne eivät olisi muuten sopineet lopullisen yläluokan alle. Pelkistettyjä ilmauksia tiivistettiin ja muokattiin alaluokiksi. Ylä-

luokkien käsitteitä muokattiin hieman matkan varrella ja tarkistettiin uudestaan sopivatko kaikkien alaluokkien aiheet niiden alle. Opinnäytetyöni analyysi tulee yltämään vain yläluokkaan asti. Tekemäni taulukko suunnitteluvaiheen sisällönanalyysin loppupäätelmistä löytyy liitteenä (Liite 5).

6.4 Haastatteluiden tulokset

Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, josta on tarkoituksena saada käsitteellisempää näkemystä tutkimuksesta sekä löytää vastauksia tutkimuskysymyksiin. Tutkijan tulee lopulta kuvata dokumenttien sisältöä ja analyysiä tarkasti sekä kyetä tekemään johtopäätöksiä tutkimuksesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009. 103 - 112.) Seuraavassa kerron tarkemmin saamistani tutkimustuloksista ja niiden johtopäätöksistä. Olen nimennyt haastateltavat koodeilla H1, H2 ja H3 takaamaan heille anonymiteetin. Sain haastatteluaineiston tyypistettyä viiteen yläluokkaan, joita ovat: Varpusten tilojen hyviä puolia, Varpusten tilojen huonoja puolia, Muutosta vaativat kohteet, Ehdotuksia ja toiveita muutokseen ja Esteet muutoksen toteuttamiseen. Seuraavassa kuvaan jokaisen yläluokan alaluokkia tarkemmin ja tuon esille niihin liittyviä sitaatteja työntekijöiden haastatteluista.

Varpusten tilojen hyviä puolia

Haastatteluissa työntekijöitä pyydettiin kuvailemaan heidän tilojaan. Haastateltavat luettelivat jokaisen huoneen ominaispiirteitä sekä kertoivat yleisesti tilojen luonteesta. Jaoin ilmaukset lopulta työntekijöiden mielestä Varpusten tilojen hyviin sekä huonoihin puoliin. Näiden aiheiden kommentteissa ilmenee paljon tilojen rakenteellisia puolia sekä, millaiseen tilanteeseen ne johtavat. Hyvänä puolena koettiin jakotilojen paljous. Tilaa oli työntekijöiden mielestä enemmän kuin muissa ryhmissä. Ryhmätilaa sanottiin suureksi, valoiseksi ja toimivaksi. Nukkaria pidettiin myös toimivana tilana, jossa oli leikkejä monipuolisesti. Nalleluolan hyödynnettävyys ruokailutilana koettiin hyvänä ratkaisuna. Leikkiluolassa positiivista oli sen leikkivälineistö. Naulakkoeteisen valttina oli sen suuruus ja monipuolinen käyttö mahdollisuus.

“(Naulakkoeteinen) Meidän monitoimitila! No se on kanssa tota.. Toisaalta se on musta ihan hyvä, se on aika iso. Ku mitä mä oon nähny eri päiväkodeissa nii joissain on tosi pieniä ja ahtaita, et toi sillai kyllä hyvä.” (H2)

Varpusten tilojen huonoja puolia

Tilojen monikäyttöisyys nähtiin myös toisaalta huonona asiana, koska toinen ryhmä käyttää samoja tiloja ja tällöin niiden käyttöä tuli porrastaa. Tämänlaiset tilat toivat samalla rauhatomuutta ja houkuttelivat riehumiseen. Varpusten tilojen huonona puolena nähtiin, että tilaa oli kuitenkin liian vähän suhteessa lapsimäärään. Huonekaluja pitäisi korjata tai uusia kokonaan. Tavaroiden kerrottiin olevan epäjärjestyksessä, johon vaikutti myös säilytystilan puute.

Tilojen yleisilme koettiin epäviihtyisäksi ja värittömäksi. Tilojen paljouden vastapuolena oli, että se helposti erotteli leikkijöitä niiden välineistöjen mukaan.

“Kyl meil sitte tota eteinenkin on välillä leikkutilana, mutta se vähän houkuttelee semmoiseen villinpään leikkiin tai sitte se, että jos toinen ryhmä on siinä pukemassa tai riisumassa nii sitte vähän häiritään toisia.” (H1)

“Mä ymmärrän sen et kotileikit houkuttaa tiettyjä lapsia ja ne ei houkuta sit välttämättä niitä, jotka niitä leisejä rakentelee ja majoja rakentelee ja muuta tuolla..” (H2)

Muutosta vaativat kohteet

Työntekijöiltä kysyttiin, minkä tilan he muuttaisivat ensimmäisenä. Heidän haastatteluissaan muutosta vaativia kohteita olivat kaksi tilaa: Nalleluola ja Leikkiluola.

“No se leikkiluola ehkä kaikkein eniten..” (H1)

“Ensimmäisenä olis varmaan täl hetkel tää nalleluola.” (H2)

Ehdotuksia ja toiveita muutokseen

Ideota tulevaan muutokseen työntekijöiltä tuli yleisesti heidän tiloihin sekä suoraan muutosta vaativiin tiloihin. Yleisiä ideoita olisi saada rajattua leikkejä enemmän esimerkiksi matoilla. Tiloihin haluttiin myös vaihtuvia leikkikokonaisuuksia ja perinteisiä leluja. Huonekaluihin toivottiin uudistusta tai ehostusta. Viihtyisyyttä haluttiin lisätä kauttaaltaan ja ehdotuksia oli saada seinille väriä, maalaus, lasten töitä, pehmeyttä ja tunnelmaa. Radikaalimpi muutosehdotus oli poistaa seinä Leikkiluolan ja Nalleluolan väliltä. Muutokseen toivottiin ideoita lapsilta sekä ulkopuoliselta esimerkiksi tutkijalta.

“..innolla tosiaan odotan sitä, et mitä ne lapset on sanonu, koska niiltä usein löytyy niitä semmoisia ideoita, mitkä sitten toimii myös muilla lapsilla.” (H2)

“Mä toivon vaan sulta mielipiteitä, koska sä katot tätä asiaa niiku vähän ulkopuolisen silmin. Sä näät nää asiat eri tavalla.” (H3)

Esteet muutoksen toteuttamiseen

Haastatteluissa tuli useasti esille asioita, jotka työntekijät kokivat esteiksi muutoksen toteuttamiseen. Osa esteistä oli asioita, joille työntekijä ei voi mitään. Näitä olivat aika ja raha. Jonkun asian saaminen valmiiksi vie välillä paljonkin aikaa, joka vähentää siis motivaatiota sen toteuttamiseen. Koettiin myös, että tilojen muokkaamiseen tarvitaan rahaa, jota on hankala saada. Osa esteistä kuvasi rutiineihin kankeutumista. Muutoksen tekemisen esteenä oli sokeutuminen omille tiloille ja niiden mahdollisuuksille. Tämän kerrottiin johtuvan esimerkiksi

si siitä, että toiminta oli jatkunut muuttumattomana vuodesta toiseen. Muutamissa haastattelussa tuli ilmi, että tiloihin haluttiin isoja muutoksia, mutta niitä oli hankala tehdä.

“Esimerkiksi noi meidän, osa noista naulakon penkeistä, missä tossuja pidetään ja istutaan ja muuta, nii niistä on edelleen korjauksessa ollu jo kuus viikkoo kolme penkkiä eikä oo vielä tullu takasin, että se on hidasta tää homma.”(H3)

“Me ollaan oikeesti oltu niin kauan täällä ja muuta et niihin tilojen käyttöön ja niitten suunnittelemiseen ja muuttamiseen tulee silleen omalla tavalla sokeeksi että, ku ei oo niitä vaihtoehtoja niitten toteuttamiseen nii paljo nii sit ne niiku menee aina sil samalla kaavalla ja kaavalla aina uudestaan.” (H3)

6.5 Tilan muutos

Koko opinnäytetyön aiheena sekä sen kohokohtana oli saada ainakin yhtä varpusten ryhmätilaa muutettua jollain tavalla viihtyisämmäksi. Muutoksen tekemiseen tarkoituksena oli saada ideoita sekä lapsilta että ryhmän työntekijöiltä. Pienryhmätyöskentelyn ja haastatteluiden aineistosta sai poimittua hyviä ja toteuttamiskelpoisia ideoita. Lasten ehdotuksista varsinkin pohjapiirustukseen tai päiväkodin oppimisympäristöön liittyvissä töissä ideat olivat hyviä ja osa toteuttamiskelpoisia. Tarkoituksena oli kuitenkin saada Varpusten leikkitilaan isompi muutos, jossa olisi enemmän tekemistä lasten kanssa, jonka takia muutamat ehdotukset vietiin eteenpäin Varpusten työntekijöille toteutettavaksi. Yhden pojan ehdotus pahvista tehdyn kolmikerroksisen labyrintti-kaupunkileikin tekemiseen oli ehdottomasti näistä kaikista lasten ideoista luovin ja erikoisin. Ehdotus osoittautui kuitenkin vaikeiksi toteuttaa. Kolmikerroksisen kaupungin tekeminen pitäisi ensinnäkin tehdä jostain kestävästä materiaalista, koska muutosta tehdessä on tärkeä muistaa leikkijöiden turvallisuus. Lisäksi sen tekijänä pitäisi olla joku rakennusalan osaaja, joka tietää, miten rakentaa iso leikkirakennelma sisälle. Olisi kuitenkin hienoa, jos tämänlaisen labyrintin voisi joskus toteuttaa, vaikka pienoismallina.

Tulevan muutoskohteen pääidea kehkeytyi viimeisen pienryhmätoteutuksen aikana. Eräs lapsi sai keskustelujen ja piirtämisen lomassa idean siitä, kuinka hauskaa olisi, jos päiväkodissa olisi teltta. Tämä sai heti kaksi muuta lasta innostumaan kyseisestä ideasta, josta he kaikki tekivät piirustuksen ja kertoivat aiheeseen liittyvän tarinan. Seuraavassa erään lapsen tarina teltasta:

“Teltta. Leikkipuisto. (Toisella puolella) Juoksumetsä, metsä, missä juoksetaan kovaa. Joulupukin talo. Sinne, pitää vielä laittaa jotain. Juoksaan metsässä, missä ei sais juosta. Missä ihmiset juoksee nii siellä ei sais juosta. Tonne vielä joulupukki.” (Poika)

Heti kuullessani idean teltasta aloin miettiä, olisiko se aiheena kiinnostava muidenkin lasten mielestä sekä olisiko sitä mitenkään mahdollista toteuttaa. Ajattelin kuitenkin ensin katsoa saamani aineisto läpi kokonaisuudessaan, jos muita ideoita löytyisi tulevaan muutoskohtee-

seen. Kerätyn aineiston perusteella telttä idea näytti olevan yksi parhaimmista ja toteuttamiskelpoisimmista ideoista, mitä lapsilta sekä aikuisilta tuli. Toinen hyvä idea, mikä näkyi sekä lasten saduissa että lasten leikeissä, oli avaruusteema. Avaruusaiheisia leikkejä leikittiin muutaman kerran havainnointiviikon aikana sekä se toistui lasten kertomissa saduissa useampaan kertaan. Tämä saattaa kertoa siitä, että lapset olivat kiinnostuneita avaruuteen liittyviin asioihin. Toiseksi eniten oli sään ilmauksia löydettävissä kuudesta eri sadusta. Niiden tuominen leikkitiloihin voisi olla mielenkiintoinen ja hyödyllinen projekti lapsen leikkimisen ja oppimisen kannalta. Vaikka avaruusteemasta olisi voinut saada hyvän leikin, telttä-aihe vaikutti paremmalta idealta. Ajattelin telttaleikin olevan mieluisa sekä tyttöjen että poikien mielestä. Muutoksen suunnitteluun ei ollut aikaa kuin hieman yli viikko, joten jatkotyöstöön lähti vain telttaleikki.

6.5.1 Telttailuleikki

Suunnittelun lähtökohtana oli muuttaa jokin varpusten käyttämä leikkitila niin, että sinne tulisi ainakin telttä. Tuli tehdä päätös, mihin viidestä huoneesta telttä kannattaisi sijoittaa. Ensin mietin telttaleikin laittamista Ryhmätilaan, koska siellä lapset eivät kauheasti leikkineet. Jäin kuitenkin miettimään sen mahtumista sekä sopivuutta tilaan. Työntekijät halusivat haastatteluissaan joko Nalleluolan tai Leikkiluolan muutoskohteeksi. Myös omasta mielestäni nämä tilat kaipasivat muutosta, jonka takia päädyttiin ottamaan Leikkiluola muutoskohteeksi. Leikkiluola oli muutenkin sillä hetkellä vähemmän käytetty kuin Nalleluola sekä se oli vain tiettyjen lasten pitämä, joten uskoin telttaleikin tuovan sinne hieman enemmän vaihtuvuutta leikkijöihin. Tätä asiaa oli eräs työntekijöistäkin toivonut haastattelussaan.

Kun telttaleikillä oli nyt sija Leikkiluolassa, leikin luonnetta tuli pohtia enemmän. Mitä kaikkea telttaan voisi liittää niin, että lapset kiinnostuisivat leikistä ja halusivat leikkiä uudistetussa tilassa? Lasten osallisuuden ollessa tärkeänä osana opinnäytetyötä, halusin lasten osallistuvan mahdollisimman paljon tilan muutoksen konkreettiseen tekemiseen. Ajattelin sen vaikuttavan myönteisesti lasten halukkuuteen leikkiä tilassa. Lähdin miettimään, mitä kaikkea telttaan liittyviä asioita lapset voisivat tehdä. Erään lapsen kertoma satu antoi tähän hyvän idean:

“Tääl asuu ihmisii ja sen nimi on Helinä-keiju. Tääl on tummaa, mustaa höyryä. Täs teltas on savupiippu. Tääl on tähti, jotka lentää taivaal. Tää on tähti ja tää on kukka.” (Tyttö)

Tyttö kertoi sadussaan lentävistä tähdistä taivaalla. Tästä tuli idea tähtitaivaan tekemiseen tulevaan muutoskohteeseen. Suunnittelin, että yhdelle seinälle voisi maalata tähtitaivaan. Se voi liittää telttailuun, koska silloin yleensä yövytään ulkona tähtitaivaan alla. Jokainen työntekijä haastatteluissaan toivoi ryhmän seinille väriä tai maalauksia. Osa työntekijöistä halusi

enemmän vaihtuvuutta leikkeihin. Tähtitaivaaseen voi yhdistellä muitakin leikkejä, joten leikin sisältöä voi helposti vaihdella vuodenaajoista riippuen.

“..(Leikkiluolaan) jotenkin semmosia niiku isompia vaihtuvia kokonaisuuksia olis kauheen kiva saada..” (H2)

Päiväkodissa ei ollut telttaleikkiä aikaisemmin, joten jostain täytyi kehitellä teltta sekä telttailuleikkiin sopivia retkeilyvälineitä. Koska halusin ottaa lapset mukaan muutoksen tekemiseen, lähdin miettimään, minkälaisia telttailuun liittyviä välineitä lapset voisivat itse tehdä. Kierrätysmateriaalin hyödyntäminen askartelussa on hyvä asia, joten suunnittelin niistä erilaisia retkeilyssä tarvittavien välineitä. Pystyimme hyödyntämään jo olemassa olevan kotileikin ruokailuvälineistöä. Lautasia, veitsiä, lusikoita, haarukoita, kattiloita tai hedelmiä ei siis tarvinnut tehdä erikseen.

Tein lopullisen muutosehdotukseni piirtäen paperille, jonka yhteydessä oli suunnitelma sen toteuttamisesta. Muutoksen tekeminen 22 lapsen kanssa samaan aikaan ei onnistu, niinpä työt tehtiin pienryhmissä. Muutostyön eri vaiheet jakautuivat luonnollisesti kolmeen eri työskentelyryhmään, jotka olivat teltta, tähtitaivas ja retkeilyvälineet. Suunnitelmarunko sisälsi kuvat teltasta, tähtitaivaasta ja muutamista retkeilyvälineistä sekä aikataulut pienryhmissä toteutettavien osioiden tekemiseen. Alkuperäinen suunnitelma oli kunnianhimoinen, sillä ajattelin ensin hakevani telttaryhmän kanssa lähimetsästä kolme iso oksaa teltan pystyttämiseen. Lisäksi toivoin lasten jollain tavalla osallistuvan teltan pystyttämiseen. Suunnittelin, että lapset saisivat maalata yhden seinän tähtitaivaaksi, jolloin toteutuisi myös työntekijöiden toive maalaussesta seinälle. Näitä vaiheita päätimme kuitenkin helpottaa työntekijöiden ehdotuksesta. Teltta tehtiin päiväkodilta saaduista kankaista ja puista. Valmiin telttakankaan lapset saivat koristella. Lapset saivat maalata itse tähtitaivaan, mutta työntekijöiden ehdotuksesta se toteutettiin isolle paperille, joka kiinnitettiin seinälle. Tällöin tilaa pystyy muokkaamaan vastaisuudessa helpommin. Tilan muutos oli alun perin tarkoitettu tapahtuvan joulukuussa, mutta ryhmän joulukiireiden takia sovimme, että tilan muutos tehdään vasta tammikuun toisella viikolla.

Teltan esivalmisteluihin meni noin 20 tuntia. Suunnittelin teltan kaavan (Liite 6) itse, mutta konsultoin siitä yhden ryhmän työntekijän kanssa sen onnistumisesta. Ajattelin ensin, että teltan voisi pystyttää kolmen puun varaan, mutta ryhmän työntekijä sanoi neljän puun olevan siihen parempi, jotta teltta olisi isompi. Keltainen ja sininen kangas olivat olleet joskus päiväkodin liikuntasalin verhoja, mutta niitä ei enää käytetty. Puut olivat oikeasti luudanvarsia, mutta ne toimivat aikaisemmin samojen kankaiden verhopuina. Teltan materiaalit olivat kierrätystä parhaimmillaan. Sovittelin ensin, minkä kokoisen teltan materiaaleista saisi tehtyä. Teltan kankaiden muodosta tuli kolmio. Sopivan kokoinen teltta tulee, kun alareuna ja ulkosiivut ovat samanpituiset. Näin teltasta ei tule liian kapea, eikä liian matala. Teltan kokoami-

seen ajattelin tarvitsevani myös narua sitomaan se haluttuun asentoon. Kankaaseen tarvittiin kujat, joihin puut tulivat. Ensin mitattiin sopivan kokoiset palat kankaista niin, että ne riittävät kaikkiin paloihin. Saumavarat kankaisiin tuli myös jättää. Kahdesta kankaasta sai yhteensä neljä tasasivuista kolmiota, joiden sivut olivat 140 cm. Jokaisen kolmion yläpäähän leikattiin tylpät huiput, jotta puut tulevat ristikkäin esiin teltan yläpäästä 10 cm verran. Tuli leikattua kaksi keltaista ja kaksi sinistä kolmiota. Yksi sininen kolmio leikattiin puoliksi, koska telttaan tarvittiin oviaukko. Kolmiot ommeltiin kiinni toisiinsa ompelukoneella sekä kujat puuta varten. Reunojen viimeistely tapahtui siksak-kuviolla. Jokaiseen kujaan tehtiin 1 - 2 aukkoa, josta vedettiin naru läpi, joka liitti puut toisiinsa pingottaen samalla kankaan. Teltta pysyi kasassa, kunhan puut oli sidottu yläpäästä yhteen narulla. Ainoa asia, jonka jouduin ostamaan telttaa varten, oli ompeluun tarvittavat langat. Ne maksoivat yhteensä 10 euroa. Päiväkodissa yksi työntekijöistä toi kotoaan paksun narun teltan kokoamista varten. Toinen työntekijä porasi puihin muutaman reiän, jotta narun saa tukevammin kiinni puuhun. Teltta tehtiin lähes täysin kierrätysmateriaaleista ja pienellä rahalla.

Muutoksen teko alkoi viikolla 2. Heti maanantaina aamupiirin aikana esittelin lapsille tulevan muutoskohteen. Olin etukäteen maalannut paperille kuvat kolmesta pienryhmästä, teltta, tähtitaivas ja retkeilyvälineet. Kuvien alle jäi tilaa lasten nimille. He saivat itse päättää, mihin ryhmään he halusivat mennä. Lisäksi valmistin pienemmät kuvat pienryhmistä, jotta ne näkyisivät taululla, jossa oli aina kuvia päivän tapahtumista. Lapset jakaantuvat ryhmiin aika tasaväkisesti. Muutama lapsi ei osannut sanoa aamupiirissä, mihin ryhmään he olisivat halunneet mennä. Kävin heiltä kysymässä jälkepäin kahden kesken heidän halukkuudesta tulla ryhmään, jossa oli vähiten lapsia. Jokainen heistä liittyi johonkin ryhmään. Poikkeuksena oli yksi lapsi, joka ei halunnut osallistua tilan muutoksen. Ryhmän viisi lasta ei osallistunut muutoksen tekemiseen poissaolon takia.

6.5.2 Tähtitaivasryhmä

Tähtitaivasryhmä pääsi aloittamaan työskentelyn heti maanantai-iltapäivällä. Tähän ryhmään osallistui viisi tyttöä. Maalausprojektin tapahtui Leikkiluolassa, koska siellä sai olla rauhassa oven ollessa kiinni ja maalaus sai siellä kuivua yön yli. Materiaaleina käytimme kahta isoa rullasta leikattua paperin palaa, joiden sivut olivat yhteen kiinnitettynä 190 cm x 150 cm. Väreinä käytimme vaaleansinistä, tummansinistä ja mustaa sormiväriä, joita lapset saivat sekoitella haluamansa mukaan. Päädyin näihin väreihin, koska tähtitaivas on yleensä aika tumma, jossa on paljon sinisen eri sävyjä. Näin tähtitaivaasta tuli mahdollisimman elävä ja lasten näköinen. Jokainen lapsi ryhtyi omalla paikallaan maalaamaan pensselin avulla oman näköistään taivasta.

Ajattelin ensin, etteivät lapset jaksa koko paperia maalata, joten heidän luvallaan maalasini pienen kohdan työstä. He jaksoivat kuitenkin työskennellä pitkäjänteisesti ja kauan maalaten koko paperin kauttaaltaan yhden tunnin aikana. Karppinen, Puurula ja Ruokonen (2001a, 48) kertovat, kuinka lapsen sitoutuneisuus ilmenee keskittyneisyytenä ja sinnikkyyttenä tekemiseen. Tämänlaisesta tekemisestä lapsi nauttii suunnattomasti ja kokee oivalluksia (Karppinen, Puurula & Ruokonen 2001a, 48). Työn lomassa keskustelimme retkeilystä, ja siitä kuinka mukavaa on maalata. Lapset innostuivat jopa laulamaan lempikappaleitaan jossain vaiheessa. Tytöt suunnittelivat yhdessä, miten pienet kohdat saa maalattua hankalistakin paikoista. Eri-puraa aiheutti hieman se, että jokainen lapsi halusi maalata vain omaa aluettaan, mutta sekin asia selvisi puhumalla siitä, että maalaus on kaikkien yhteinen työ. Maalauksen jälki näkyi heidän käsissään ja vaatteissaan, vaikka heillä oli maalauspaidat ja yrittivät varoa koskemasta maaliin. Onneksi maali oli vesiliukoista. Osa tytöistä kysyi innoissaan, milloin tähdet saadaan laitettua taivaaseen. Laitoimme tähdet vasta seuraavana päivänä, koska maalin piti kuivua yön yli.

Seuraavan päivän aamuna kiinnitimme yhdessä muutaman innokkaan apulaisen kanssa taivaan seinälle maalarinteipin avulla. Tiistai-iltapäivänä välipalan jälkeen Leikkiluolaan saapui tekemään osa tähtitaivasryhmän lapsista tähtiä. Joukkoon tuli myös muutama innokas lapsi toisesta pienryhmästä ja lapsi, joka ei aluksi halunnut ollenkaan osallistua tilan muutokseen. Tein etukäteen muutaman tähtimallin pahvista, josta lapset saivat jäljentää keltaiselle paperille oman tähden. Lapset leikkasivat tähdet muotoonsa ja saivat laittaa ne haluamalleen kohdalle tähtitaivaaseen sinitarralla. Osa lapsista teki myös omia tähtimalleja ja muutamasta tulikin tähdenlentoja. Lopullista tähtitaivasta käytiin heti ihailmassa.

Kuva 1: Lasten tekemä tähtitaivas

6.5.3 Telttaryhmä

Telttaryhmä sai aloittaa työskentelynsä tiistai aamupäivänä Leikkiluolassa. Tähän ryhmään osallistui kuusi poikaa. Istuimme ensin alas keskustelemaan, mitä kaikkea he tiesivät telttailusta. Puhuimme myös siitä, mitä kaikkea metsässä on, ja mitä telttakankaaseen voisi piirtää. Halusin, että jokaisella oli ainakin yksi ajatus siitä, mitä aikoi piirtää kankaalle. Osa lapsista olisi voinut jatkaa keskustelua pidempäänkin retkeilystä, mutta yksi lapsista ilmoitti ääneen haluavansa jo aloittaa piirtämisen. Jokainen lapsi asettui omalle paikalle piirtämään haluamiinsa asioita kangasliiduilla. Olin hakenut kirjastosta muutaman telttailuun liittyvän opaskirjan, "Villia elämää" (Taskinen & Leinonen 2002 - 2005) ja "Nuoren retkeilijän opas" (Sundsten, Jäger & Leskinen 2004), joita lapset saivat halutessaan selata. Muutama lapsi halusikin yhdessä piirtää kuvan kirjasta kankaalle.

Pojat saivat piirrettyä kankaalle autoja, taisteluita ja metsästäjiä, mutta myös rantaa, aurinkoa, ukkosta, perhosia ja eläimen jälkiä. Pojat piirsivät aluksi ehkä hieman metsään kuulumattomia asioita, mutta pienen muistutuksen jälkeen he piirsivät myös metsän aiheita. Pojilla syntyi mielenkiintoisia tarinoita ja leikkejä kuvia tehdessä. Pojat jaksoivat työskennellä melkein tunnin verran yhtäjaksoisesti.

Valmis kangas tuli silittää ja pestä kylmässä linkouksessa sekä laittaa lopulta kuivumaan. Kangas koottiin yhteistyössä yhden työntekijän kanssa seuraavana päivänä lasten ollessa päivänunilla. Alun perin olisin halunnut, että lapset saisivat katsoa, kun telttaa kootaan. Totesin sen kuitenkin turhan hankalaksi, koska kaikki lapset eivät olisi millään mahtuneet Leikkiluolaan samaan aikaan. Lisäksi telttaa koottiin ensimmäistä kertaa niin, että narut olivat myös mukana. Halusin varmistaa, että telttä pysyy koossa ennen kuin lapset pääsevät leikkimään sen kanssa. Kaikkien onneksi telttä näytti pysyvän hyvin koossa.

Kuva 2: Lasten piirtämät kuvat telttakankaaseen

Kuva 3: Telttä koottuna Leikkiluolassa

6.5.4 Retkeilyvälineryhmä

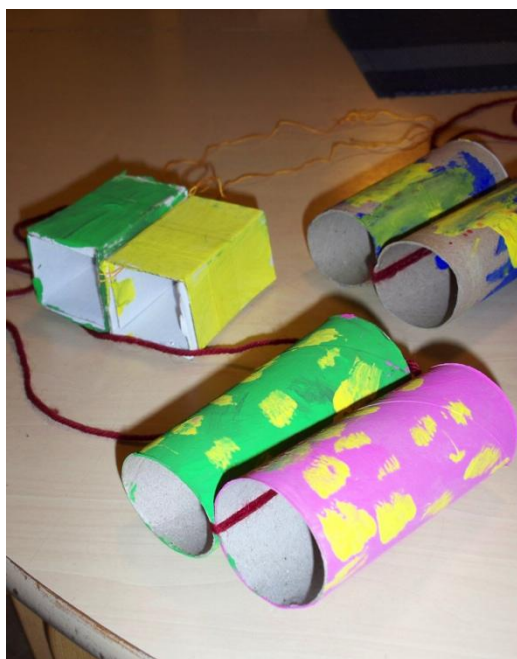
Olin tehnyt etukäteen muutaman retkeilyväline-esimerkin kierrätysmateriaaleista. Kahdesta vessapaperirullasta sain kiikarit niin, että ensin ne maalattiin ulkoa ja kuivumisen jälkeen ne yhdistettiin villalangan avulla, jonka pystyi laittamaan sitten kaulaan roikkumaan. Samasta kierrätysmateriaalista sai myös kiviä nuotiota varten. Vessapaperirullan reunat taitettiin sisäänpäin, niin että ne näyttivät rosoisen pyöreiltä. Ne maalattiin mustaa ja valkoista väriä sekoittaen harmaan värisiksi. Väreistä saatuja eri harmaan sävyjä hyödynnettiin topötellen niitä sinne tänne näyttäen kuin siinä ei olisi sileä pinta. Puolen litran ympyräpohjaisen jugurttipurkki maalattiin mustaksi ja sen ulkopuolelle pohjaan kuvioitiin liekkejä. Purkin ollessa väärinpäin, siitä tuli matkakeitin, trangi. Talouspaperirulliin maalattiin ruskean eri sävyjä, jotta ne näyttäisivät polttopuilta. Niitä voi myös kierittää ja rytistää pienempään kasaan, jos haluaa erinäköisiä puita.

Pääsimme askartelemaan viiden lapsen kanssa retkeilyvälineitä keskiviikko aamupäivänä Ryhmätilassa. Olin etukäteen kerännyt kotoa sekä päiväkodista erilaisia askartelu- ja kierrätysmateriaaleja. Lapset saivat vapaasti käyttää muun muassa paperia, vessapaperirullia, pieniä pahvirasioita, pieniä puutikkuja, kangasta, munakennoja, pahvia, askartelupalloja, karkkipaperia, lankaa, liimaa, teippiä, sakset, sormivärejä, tusseja ja puuvärejä. Eri materiaaleilla työskentely ohjaa lapsia luoviin ratkaisuihin (Karppinen, Puurula & Ruokonen 2001a, 114). Ennen askartelun aloitusta keskustelimme lasten kanssa ensin retkeilystä ja siitä, mitä kaikkea siellä voisi tarvita. Piirsin seinällä olevalle liitutaululle kaikki lasten ideat, jotta he pystyivät sieltä katsomaan eri vaihtoehtoja askarteluun. Lapsilta tuli ensimmäiset ideat tekemästäni pienryhmäkuvasta, joka oli seinällä. Siinä oli makuualusta, kiikarit ja nuotio puineen ja kivineen. Lapset osasivat päätellä, mihin ja minkä takia niitä käytetään retkellä. Muita lapsilta itseltään tulleita ideoita olivat kamera, taskulamppu, villasukat, yöpaita, karkkia, hedelmiä ja makkaraa. Muistutin, että ruokatarvikkeita päiväkodissa jo oli, mutta niitä sai tietenkin tehdä lisää jos halusi. Vaatteiden teon sanoin olevan hankala toteuttaa, mutta niitäkin sai tehdä, jos löysi siihen keinon. Muita ehdotuksia oli jo helpompi toteuttaa. Johdattelin lapsia keksimään kartan ja tulitikkurasian, jotka olivat myös helppoja toteuttaa. Esittelin lapsille myös tekemäni retkeilyvälineet sekä kirjastosta hakemani retkeilijän opas kirjat (Taskinen & Leinonen 2002 - 2005; Sundsten, Jäger & Leskinen 2004).

Lapset alkoivat miettiä, mitä retkeilyvälineitä he haluaisivat tehdä. Osa lapsista keksi heti mitä ja miten he toteuttavat heidän retkeilyvälineen. Osa lapsista taas jäi pidempään miettimään heidän vaihtoehtojaan. Autoin heitä kaikkia parhaani mukaan, jos he eivät itse keksineet tai tietäneet, mitä tehdä seuraavaksi. Kiikareita teki melkein kaikki askartelijat. Erikoisia innovaatioita tuli myös muutamilta lapselta: neliön muotoiset kiikarit, pahvista tehty sukka, joka oli vuorattu langalla sekä kaksisuuntainen tutka, jossa päivälle ja yölle oli omat ka-

meransa. Muutama lapsi keksi myös maalata talouspaperirullista rytmisoittimet, joiden kuuluu he kokeilivat askartelun lomassa. Kaikki lapset olisivat halunneet päästä heti kokeilemaan uusia leikkivälineitä. Harmillista vain kaikki eivät ehtineet vielä kuivua saman päivän aikana. Osa aamupäivällä tehdyistä retkeilyvälineistä olivat jo kuivia, joten niitä päästiin heti testaamaan iltpäivällä. Monet lapsista olisivat halunneet viedä jopa leikkivälineitä kotiin. Ehdotin työntekijöille, jos lapset olisivat saaneet esitellä omia tekeleitä muille lapsille seuraavana päivänä.

Lähes kaikki lapset jaksoivat työskennellä puolitoista tuntia. Monet halusivat jatkaa retkeilyvälineiden tekemistä vielä iltpäivälläkin. Ryhmän muut lapset tulivat katsomaan valmiita leikkivälineitä ihailen. Muutamat heistä halusivat myös tehdä omia retkeilyvälineitä, joten toinen ryhmä pääsi askartelemaan välineitä välipalan jälkeen. Heistä monet askartelivat myös puolitoista tuntia ja olisivat jatkaneet pidempäänkin, ellei päiväkotikiinnitys olisi mennyt kiinni.

Kuva 4: Lasten askartelemaa retkeilyvälineitä

6.6 Arviointivaihe

Arviointivaihe suoritettiin kaksi viikkoa muutoksen jälkeen. Tällä halusin varmistaa sen, että muutos oli jo ehtinyt elää alkuhuuman ohi ja ryhmä oli päässyt käyttämään sitä haluamallaan tavalla. Arviointivaiheeseen kuului pienryhmätyöskentelyä lasten kanssa sekä työntekijöiden yksilöteemahaastattelut. Seuraavassa on lasten ja työntekijöiden arviointiosuus sekä niiden tuloksia.

6.6.1 Arviointia lasten pienryhmissä

Halusin saada lapsilta arvioita materiaalia muutoksen onnistumisesta, koska heiltä saatu palaute oli tärkeää. Käytin tässä taas pienryhmiä hyödyksi, koska se oli heille luontainen tapa toimia päiväkodissa ja samalla sai suuremman määrän lapsia kerrallaan arviointia toteuttamaan. Näissä pienryhmissä käytettiin arvioinnin välineenä tilojen pohjapiirrosta, lego-rakennelmaa, jonka avulla saatiin tietoon lasten lempi- ja inhokkitiloja samalla tavalla kuin suunnitteluvaiheessa. Samalla saadaan vertailukelpoista aineistoa suunnitteluvaiheesta ja arviointivaiheesta. Toteutus tapahtui, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, täysin samanlaisena. Pohjapiirroksen jälkeen kysyin vielä vapaamuotoisesti lapsilta heidän mielteitään Leikkiluolan muutosprojektista. Arviointivaiheen pienryhmät kestivät kukin noin 15 - 20 minuuttia.

Ideaali tilanne olisi ollut, jos kaikki samat lapset, jotka olivat suunnitteluosuudessa mukana, olisivat osallistuneet arviointiosuuteen. Tämä ei kuitenkaan taysin onnistunut. Lapsia oli aika paljon poissa arviointiviikolla, joten kokoonpano muuttui hieman suunnitteluvaiheen pienryhmistä. Sain pienryhmiin yhteensä 17 lasta. Yksi lapsi siis puuttui edelliseen pienryhmään verrattuna. Kaksi muuta lasta, jotka eivät osallistuneet suunnitteluvaiheeseen, ottivat nyt osaa arviointivaiheeseen, koska muutoin pienryhmissä olisi ollut vain 15 lasta 17 lapsen sijaan. 17 lasta jaettiin yhteensä viideksi pienryhmäksi, joissa oli 3 - 5 lasta. Pienryhmät pidettiin kahden aamupäivän aikana samassa paikassa kuin suunnitteluvaiheessakin eli Nalleluolassa. Hyödynsin työskentelyssä taas lasten omia nimikko mattoja, määräten jokaiselle oman paikan, missä istua. Tällä lisättiin lasten pysymistä omalla paikallaan rauhallisesti.

Kerroin lapsille ensimmäisenä haluavani kuulla heidän mielipiteitään ryhmän tämän hetkistä tiloista. Tämän jälkeen toin esille pienoismallin ryhmän tiloista. Melkein kaikki lapset muistivat heti, mitä pienoismalli edustaa ja mitä symbolit "O" ja "X" tarkoittavat. Muutamaa lasta piti hieman muistutella ja kerrata, mitä niillä tehdään. Kertasimme myös, mikä tila on missäkin ja mietimme, mitä siellä tehdään. Lapset kertoivat innoissaan tilojen nimiä ja niiden käyttötarkoitusta. Kiinnostus legorakennelmaa kohtaan oli edelleen suuri, vaikka se oli jo tuttu monelle. Muutama lapsi halusi jopa päästä leikkimäänkin sillä. Kahdelle lapselle piti selittää pienoismallin tarkoitus hieman paremmin, koska he eivät olleet nähneet sitä aikaisemmin. Seuraavassa on koonti lasten mielipiteistä heidän tilojaan kohtaan. Taulukko on samalla lailla rakennettu kuin edeltäjänsä suunnitteluvaiheessa (s. 32). Poikkeuksena vain on lisätyt symbolit \uparrow , \downarrow ja \pm , kertoen muutoksesta edellisiin lukemiin. Merkit kertovat, Jos tiloihin liittyvät mielipiteet ovat positiivisesti (\uparrow) tai negatiivisesti (\downarrow) muuttuneet, tai jos ne ovat pysyneet samana (\pm).

TILAT t / p	Ryhmätila	Nukkari	Nalleluola	Leikkiluola	Naulakko- eteinen
O	t, t, t	t, t, t, t, p, p, p	t, p, p, p, p, p	p	
Yhteensä:	3 ↑	7 ↓	6 ↑	1 ↓	- ↓
Perustelut:	+ piirtäminen (3) + askartelu + kirjat + pelaaminen	+ majaleikki (4) + autot + legot	+ palikat (2) + leisit (3) + alukset + gormitit + piirtäminen + hauskaa	+ agentti- johtajaleikk i	
X	t, p, p, p, p, p	t, p	p	t, t, t, t, p, p	t, t
Yhteensä:	6 ↓	2 ↑	1 ↑	6 ±	2 ↓
Perustelut:	- ei ole paperia - ei ole aluksia, tai kivoja juttuja - pelit, kotileikki	- autot, poikia täynnä	- tylsää, vain leisejä ja kirjoja	- vain telttaleikki, pieni tila - tylsä leikki, liian paljon tavaraa - maja- leikki, kotileikki - ei saa piirtää	- häikäisee aurinko silmiin

Taulukko 4: Lasten mielipiteet ryhmän tiloista muutoksen jälkeen

Pohjapiirroksen uudelleen hyödyntäminen arviointivaiheessa oli tärkeää, jotta sitä voidaan verrata edelliseen aineistoon ja löytää niistä eroavaisuuksia. Muutoksia lasten mielipiteissä oli tapahtunut jonkin verran. Suosituin tila näyttää edelleen olevan Nukkari, vaikkakin siellä tykkäsi leikkiä kolme lasta vähemmän kuin viimeksi. Poikia lähti muihin tiloihin ja tyttöjä taas tuli lisää, joten Nukkarissa oli nyt tasaväkisemmin kumpiakin sukupuolen edustajia. Toiseksi suosituin tila näytti olevan Nalleluola, johon oli tullut selvästi enemmän poikia leikkimään. Kolmanneksi suosituimmaksi leikkipaikaksi nousi Ryhmätila, jota aikaisemmin kukaan ei valinnut lempileikkipaikakseen. Nyt osa tytöistä oli huomannut sen kivaksi paikaksi piirtää. Ryhmätila jakoi kuitenkin mielipiteitä, koska kuusi lasta ei tykännyt siellä leikkiä. Leikkiluolassa tykkäsi leikkiä kaksi lasta vähemmän kuin edellisellä kerralla. Leikkiluolassa 6 lasta sanoi tykkäävänsä leikkiä siellä vähiten, joka on siis saman verran kuin edellisessä

aineistossa, mutta sukupuolijakaumassa on tapahtunut hieman muutoksia edelliseen. Tällä kertaa useampi tyttö sanoi leikkivänsä siellä vähiten, kun taas poikia ei ollut yhtä monta kuin edellisellä kerralla. Naulakkoeteisessä tykättiin vähemmän leikkiä kuin viimeksi.

Muita eroavaisuuksia aikaisempaan aineistoon peilaten löytyi muutamia. Kahdella pojalla oli vaikeuksia päättää, missä tilassa he tykkäsivät leikkiä eniten. He sanoivat, että he oikeastaan tykkäsivät leikkiä kaikissa huoneissa, mutta laittoivat kuitenkin merkkinsä johonkin tilaan. Muutama lapsi sanoi ihan suoraan, ettei pidä telttaleikistä. Yksi lapsi ei tykännyt leikkiä telttailuhuoneessa, koska siellä hänen mukaansa edelleen leikittiin kotileikkiä. Osa lapsista sanoi kuitenkin tykkäävänsä leikkiä telttailuhuoneessa, vaikkei se ollut kaikkien lempileikkitala. Heidän leikkiaiheensa olivat erilaisia, kuin mitä muuten päiväkodissa on totuttu leikkimään. Uusia leikkejä telttailuhuone oli näköjään saanut aikaan, kuten esimerkiksi agentti-johtajaleikki ja telttailuleikki.

6.6.2 Arviointia työntekijöiden haastatteluissa

Arviointivaiheen haastattelut työntekijöille toteutettiin muutoksen jälkeen kahtena eri päivänä, 1.2 ja 17.2.2012. Haastatteluissa heiltä pyydettiin arvioita koko projektin hyödyllisyydestä ja onnistumisesta. Lisäksi pyysin työntekijöitä arvioimaan tutkijan työskentelyä heidän ryhmässään. Haastattelut tehtiin erillisessä huoneessa, jotka nauhoitettiin ja litteroitiin. Teema-haastatteluiden kestot olivat 5 - 8 minuuttia. Litteroitua aineistoa tuli noin viisi sivua. Seuraavassa kuvataan haastatteluteemoista esiin tulleita johtopäätelmiä: Telttaleikin vastaanottaminen, Projektin hyöty, Parhaiten onnistunut asia, Huonoiten onnistunut asia ja Arviointia tutkijan työskentelystä.

Telttaleikin vastaanottaminen

Kysyin työntekijöiltä, miten heidän mielestään lapset ovat ottaneet telttaleikin vastaan. Haastatteluissa kävi ilmi, että heti telttaleikin pystyttämisen jälkeen siellä oli riittänyt innokkaita leikkijöitä jopa niin paljon, että leikkijöiden vuorottelua seurattiin. Leikkiluola oli ollut hyvin suosittu ja pidetty tila myös naapuriryhmän kesken. Tila oli myös kokenut kolhuja, kun lasten tekemiä asioita oli rikottu. Rikkojat pääsivät kuitenkin korjailemaan tekemiään tuhoja.

“..kyllä tosi innokkaasti sillo alkuun varsinkin, että kyllä siitä lähes taisteltiin että kuka sinne saa mennä ja tota.. Et piti niiku selkeästi ilmottaa lapsille se että neljä lasta kerrallaan maksimissaan..” (H2)

Projektin hyöty

Halusin tietää, mitä konkreettista hyötyä projektista on ollut ryhmälle. Työntekijöiden haastatteluissa oli eroteltavissa hyödyt koko ryhmälle sekä pelkästään lapsille ja työntekijöille. Ryhmään tuli parempi ryhmähenki, koska projekti oli yhteinen koko ryhmälle. Työntekijöiden mielestä Leikkiluolan käyttö oli lisääntynyt. Tuotiin myös esille, kuinka oli ollut hyödyllistä sekä aikuisille että lapsille, että ryhmässä oli yksi aikuinen lisää. Tärkeänä asiana koettiin se, että tiloja on alettu miettiä enemmän.

“Ehkä suurin hyöty on se et niitä tilojen käyttöä, järjestystä ja muuta oikeesti on alettu miettimään niiku ajan kanssa enemmän.” (H3)

Työntekijöiden mielestä lapset ovat saaneet enemmän kädentaitoja askarteluista ja tietoa retkeilystä. Lapset ovat luoneet uusia leikkejä sekä saaneet samalla uusia leikkikavereita. Hyvänä asiana pidettiin pienryhmätyöskentelyä, koska silloin lapset pääsivät pienessä ryhmässä työskentelemään aikuisen kanssa. Positiivista oli ollut myös se, että lapset ovat nykyään tuoneet enemmän ideoitaan julki esimerkiksi askarteluissa sekä lapsille annettiin mahdollisuus osallistua tilojen suunnitteluun. Projektissa työskentely oli ollut työntekijöiden mielestä mieluista lapsille.

“..jos aattelee nyt ihan tota huonetta nii tosiaan sen käyttö siinä kyllä lisäänty ja ne leikkiaiheet, se tavallaan laajensi sitä mitä lapset on leikkineet..” (H2)

Työntekijöille projekti oli tuonut lisää ideoita ja ymmärrystä lapsen osallisuuteen. Lapsilta tullutta tietoa sekä keräämääni havainnointiaineistoa halutaan hyödyntää jatkossa. Projektista työntekijät ovat saaneet lisää työkaluja arkeen.

“..mä oon huomannu sen että vielä enemmän pitäis lapsilta kysellä niitten ideoita meidän toimintaan ja sitte myöskin sitä palautetta niiltä enemmän., ..monessa asiassa toimii se lapsen osallisuus kyllä, mutta näissä kohdissa ehkä vois niiku sitä lisätä ja nyt tuli ihan hyviä ideoita, miten sitä lisätä.” (H2)

Parhaiten onnistunut asia

Työntekijöiden mielestä parhaita oli projektin loppuhuipennus, telttahuoneen pystytys. Myös telttä ja siihen tehdyt kuvat saivat paljon kehuja. Lasten työskentely telttailuleikin eteen onnistui työntekijöiden mielestä hyvin. Ulkopuolista projektin vetäjää pidettiin hyvänä asiana. Projektin kesto koettiin onnistuneena, sen ollessa lyhyt ja tiivis.

“Jokaisella oli se oma homma mitä ne teki ja sit ku ne ei meinannu malttaa odottaa et mimmonen siitä lopputuloksesta tuli. Et se oli semmoinen lyhyt ja tiivis systeemi just semmonen, mihin lapset jakso keskittyä.” (H1)

Huonoiten onnistunut asia

Projektin huonona puolena nähtiin sen henkilöityminen tutkijaan. Lasten innostuneisuutta laski tutkijan poissaolo. Koettiin myös, että lapset olisivat tarvinneet enemmän aikuisen tukea leikkeissä. Tämä huomattiin siinä, kun kaikki lapset eivät osanneet käsitellä toisten tekemiä leikkivälineitä asianmukaisesti. Projektin sanottiin kaipaavan enemmän jatkumoa työskentelyyn. Haastatteluissa kävi ilmi, että työntekijät osallistuivat työskentelyyn liian paljon, jolloin tutkijan tekemistä rajattiin liikaa. Projektille olisi voinut varata enemmän aikaa.

“..se ois vaatinu vielä enempi sitä semmosta jatkumoo, et niiku et siin ois ollu aikuinen, aikuinen olis ollu sitten mukana. Ja se aika pitkälle tavallaan henkilöity Hannaan.” (H1)

“Oltiin vähän niiku tulppana siinä. Et sille ois voinu varata pikkusen enemmän aikaa ja sit sä oisit saanu toteuttaa sitä niiku enemmän vapaammin.” (H3)

Arviointia tutkijan työskentelystä

Lopuksi kysyin hieman työntekijöiden arvioita työskentelystäni. He kuvailivat työskentelyni olevan hyvää, ihanaa ja mukavaa. Olin heidän mielestään aktiivinen ja hyvin valmistautunut. Työskentely oli rauhallista, kärsivällistä. Olin saanut lapset innostumaan projektista. Lasten kannalta harmillista oli, että työskentelyni oli ajallisesti rikkonaista, jonka saattoi huomata lapsista. Positiivista oli vastavuoroinen suhde lapsiin ja työntekijöihin. Koettiin, että jokainen antoi ja sai jotain toiselta.

“..sä olet ottanut sen mitä sä olet tarvinnut ja antanut meille paljon, paljon myöskin niiku vastineeksi..” (H2)

7 Työn eettisyys ja luotettavuus

Ennen tutkimuksen aloittamista täytyy saada luvat sen toteuttamiseen sekä viranomaisilta että tutkittavilta (Eskola & Suoranta 2000, 52). Tutkimusluvut saatiin asianmukaiseen aikaan päiväkodilta, Espoon kaupungilta (Liite 7), sekä lasten vanhemmilta. Lupalomakkeen lasten vanhemmille kulki työntekijöiden kautta, jossa pyydettiin heidän suostumustaan lastensa osallistumisesta opinnäytetyöhön (Liite 8). Työntekijöiden toiveesta tein lyhyen kuvauksen itsestäni ja työstäni ryhmän parissa, joka laitettiin esille vanhemmille nähtäväksi. Teema-haastatteluissa kysyin etukäteen työntekijöiden suostumuksen niiden nauhoittamiseen. Tiedotin opinnäytetyöstä ja siihen liittyvistä muutoksista heti ryhmän työntekijöille, jotta he tiesivät aina, mitä tapahtui milloinkin. Edellisiä asioita kannattaa ottaa huomioon tutkimuksen eettisyydessä Eskolan ja Suorannan mukaan (2000, 52 - 56, 99).

Laadullisessa tutkimuksessa tiedon luotettavuudesta ja käyttökelpoisuudesta käytetään usein vakuuttavuuden käsitettä, joka perustuu uskottavuuteen ja johdonmukaisuuteen. Tutkimuksen siirrettävyydellä tarkoitetaan sen soveltumista myös muihin ympäristöihin. (Eskola & Suoranta 2000, 68.) Oleellista toimintatutkimusta tarkasteltaessa on huomata, että tutkimus ja sen kohde on aina ajallisesti ja paikallisesti määrätty eli se on kuvaus vain yhdestä tietystä tapauksesta (Eskola & Suoranta 2000, 129). Opinnäytetyössä tutkimusta koskevat valinnat ja tulkinnat olen pyrkinyt tekemään mahdollisimman näkyviksi. Tutkijana olen kertonut aineiston tulokset mahdollisimman puolueettomasti ja sanatarkasti. Olen perustellut valintojani sekä ilmaissut, jos kyseessä on oma tulkintani asiasta. Ryhmän työntekijät olivat sitä mieltä, että tutkimuksen tekeminen on ennen kaikkea hyödyllinen minulle, koska tulevassa ammatissani lastentarhanopettajana tulen kohtaamaan varmasti muitakin epäkäytännöllisiä tiloja, joita olisi hyvä muokata. Myös ryhmän työntekijät ovat hyötäneet opinnäytetyön vaiheista. He ovat saaneet uusia ideoita, miten muokata heidän tilojaan paremmaksi. Opinnäytetyön lukija saattaa myös saada omaan työhönsä uusia ideoita ja näkökulmia tilojen muokkaamiseen. Tämän takia työvaiheet on kerrottu tarkasti, jotta niitä voisi kuka tahansa toteuttaa omassa työssään.

Tutkimuksen arvioinnin tukena voi käyttää monia tiedonkeruumenetelmiä. Luotettavuutta lisää aineistotriangulaatio eli usean eri aineiston käyttö saman tutkimuskysymyksen ratkaisemiseksi. (Toikko & Rantanen 2009, 121 - 128.) Lasten mieluisista leikkipaikoista saatiin tietoa sekä havainnoimalla että keskustelemalla asiasta heidän kanssaan, mutta myös pyytämällä heitä piirtämään ja kertomaan satu aiheesta. Uskon, että opinnäytetyössä on saavutettu satu-raatiopiste ainakin ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla. Toiseen tutkimuskysymykseen olisin kaivannut enemmän käyttökelpoisia ideoita lapsilta. Lasten leikkien havainnointi myös loppuvaiheessa olisi tuonut lisää sisältöä uudistetun tilan käytöstä. Puhutaan myös aineiston kylläntymisestä, jolloin tutkimusaineistoa on riittävästi, kun tutkimuskysymyksiä kannalta ei saada enää uutta merkittävää tietoa (Eskola & Suoranta 2000, 62).

Toikon ja Rantasen (2009) mukaan loppuraportissa tulisi selvetä mahdollisimman tarkasti tutkimusprosessi, jotta lukija voi itse arvioida seurauksia tutkimustuloksiin. Laadullisessa tutkimuksessa tuloksia tulkitaan enemmän perustellusti, kuin että ne kerrottaisiin objektiivisina tosiasioina. Virheellisten tulkintojen torjuminen on vastuullista kehittämistoimintaa. Sekä hyviin että huonoihin ratkaisuihin tulee ottaa kantaa rehellisesti. Jos tulokset ovat yhteneväisiä keskenään, ne puoltavat toisiaan. Mikäli aineistoissa on huomattavia eroja, tulee niiden syitä ja tiedon luotettavuutta pohtia (Toikko & Rantanen 2009, 121 - 128.) Näihin asioihin olen kiinnittänyt paljon huomiota kirjoittaessani puhtaaksi toimintani vaiheita. Olen pyrkinyt ottamaan mahdollisimman rehellisesti kantaa ratkaisuihini sekä toiminnan tuloksiin. Projektitoiminnan onnistumista voidaan arvioida, jos sille asetetut tavoitteet on saavutettu (Toikko & Rantanen 2009, 14). Pääsin mielestäni päätavoitteeseeni, joka oli muutoksen tekeminen ryh-

män tilaan lasten ja työntekijöiden avulla. Lisätavoitteena oli saada lapset osallisiksi päiväkodin toimintaan, joka mielestäni täyttyi. Koen myös, että aikuiset ovat saaneet uutta puhtia tilojen muokkaamiseen. Myös työntekijät kokivat näin tapahtuneen arviointihaastatteluissa.

Opinnäytetyöhön osallistuvien sitoutumista tulee myös pohtia. Motivaation puute voi vaikuttaa osaltaan tulosten luotettavuuteen (Toikko & Rantanen 2009, 124). Pyrinkin ottamaan yhteyttä aikaisessa vaiheessa päiväkotiryhmän henkilökuntaa, jotta he voisivat sanoa mielipiteensä aiheeseeni ja vaikuttamaan opinnäytetyön prosessiin. Mielestäni erityisesti työntekijöiden motivaatio on tärkeää opinnäytetyössäni, koska heillä on siinä tärkeä rooli varsinkin muutetun tilan jatkokäyttöä ajatellen. He olivat jo orientaatiovaiheessa hyvin kiinnostuneita ja motivoituneita aiheeseeni. Kaksi ryhmän työntekijää puolsi kaiken, mitä olin suunnitellut. Kysyin heidän mielipidettään teemahaastattelua kohtaan ja he toivoivat yksilöhaastattelua ryhmähaastattelun ja lomakkeiden sijaan, joten päädyimme toteuttamaan yksilölliset teemahaastattelut kahdessa eri vaiheessa. Raportoinnissa on hyvä selventää, missä vaiheissa toimet eivät ole vaikuttaneet tai osallistuneet tutkimuksen kulkuun (Toikko & Rantanen 2009, 124).

Tutkijalla on vastuullaan tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden anonymiteetin säilyttäminen (Toikko & Rantanen 2009, 129). Sain luvan sekä päiväkodin johtajalta että ryhmän työntekijöiltä kertoa lopullisessa opinnäytetyössä päiväkodin ja ryhmän oikea nimi. Raportissani en kuitenkaan ilmoita tutkittavien nimiä enkä työntekijöiden sukupuolta. Lapsia olen erotellut aineistoissa sukupuolen mukaan, koska olen tarkastellut niiden eroja. Lapsia oli kuitenkin niin paljon ryhmässä, että ketään tiettyä lasta aineistostani ei voi tunnistaa. Opinnäytetyön valmistamiseen ei käytetty mitään rahallisia resursseja, vaikka tähän olisi ollut mahdollisuus. Poikkeuksena olivat ostamani langat, joista kerroinkin jo aikaisemmin. Kaikki työ siis tehtiin olemassa olevista materiaaleista. Hyödynsin päiväkodin askarteluvarastoa ja erilaisia kierrätysmateriaaleja. Halusin osoittaa opinnäytetyölläni, että muutoksiin ei tarvita aina rahallista tukea. Rahallisten resurssien saaminen ja niistä ilmoittaminen tulee näkyä raportoinnissa (Toikko & Rantanen 2009, 129).

8 Johtopäätökset ja pohdinta

Opinnäytetyölle asetettiin kolme tutkimuskysymystä, joihin saatiin vastaukset kerätyn aineiston perusteella. Tutkimuskysymyksiin saatiin vastauksia tutkailemalla opinnäytetyön toiminnallista osuutta eli päiväkodissa tehtyä havainnointia, pienryhmätyöskentelyä ja haastatteluja. Seuraavassa esitetään tutkimuskysymyksien tulokset:

Mikä tila koetaan päiväkodissa haasteelliseksi?

Havainnointiaineiston, pienryhmätyöskentelyn ja työntekijöiden haastattelujen avulla päästiin vastaamaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen: ”Mikä tila koetaan päiväkodissa haasteelliseksi?”. Havaintojen perusteella voidaan todeta, että Naulakkoeteinen oli tiloista haasteellisin, koska sitä eivät lapset useinkaan käyttäneet leikkimiseen. Toisaalta on syytä ottaa pohdintaan tilan todellinen käyttötarkoitus. Halutaanko tilaa edes käyttää leikkimiseen? Naulakkoeteistä haluttiin käyttää päiväunien aikaan enemmän, koska osa lapsista vielä nukkuu Nulkarissa ja tässä tilassa on tällöin tilaa leikkimiseen. Varpusten lapset eivät kuitenkaan näyttäneet viihtyvän Naulakkoeteisessä päiväunien aikana, koska vain kuusi lasta leikki siellä koko havainnointiviikon aikana. Jos tilaa halutaan hyödyntää leikkimistilana, on tärkeä miettiä, mitkä leikit sallitaan ja laitetaan ne esille lasten ulottuville. Kysyessäni pienryhmätyöskentelyn aikana lapsilta heidän lempi- ja inhokki leikkipaikkojaan, monet heistä eivät pitäneet Naulakkoeteistä edes leikkipaikkana. Tämä saattaa osaltaan selittää, miksi tilan käyttöä ei kommentoinut kuin kaksi lasta, yksi vastaan ja yksi puolesta.

Työntekijöiden mielestä Ryhmätila toimii ihan hyvin, mutta se voisi olla viihtyisämpi. Tilassa olevaa kolmea isoa pöytärykelmää siirrellään aina välillä tuomaan muutosta, mutta niilläkään ei saada isoa muutosta tehtyä. Havainnointiviikolla vain 26 lasta käytti Ryhmätilaa vapaan leikin aikana. Lapset pitivät paljon piirtämisestä ja värittämisestä, mutta jostain syystä he menivät mieluummin Nalleluolaan kuin Ryhmätilaan piirtämään. Tilassa oli selvästi samanlaisia leikkivälineiden puutetta kuin Naulakkoeteisessä. Perinteiset leikkivälineet puuttuivat Ryhmätilasta kokonaan, niinpä moni lapsista kehitteli omat leikkivälineet esimerkiksi tuomalla toisesta huoneesta rakennuspalikoita tai rakentamalla tuoleista jonkun leikin. Ryhmätilassa oli paljon erilaisia pelejä ja kirjoja, jotka eivät selvästikään kiinnostaneet kaikkia lapsia. Suunnitteluvaiheen pienryhmätyöskentelyssä vain yksi lapsista kommentoi Ryhmätilaa. Hänen mielestäni oli tylsää leikkiä Ryhmätilassa, koska siellä oli vain lautapelejä ja muuta työskentelyä. Tämä voi johtua siitä, että 3 - 4 -vuotiaiden lasten leikin kehitysvaihe ei ole vielä lautapelien tasolla (Nurmi ym. 2006, 58) ja taas toisaalta palapelit saattavat olla liian helppoja. Kähkösen ym. (2006, 9) mukaan leikin vaatimukset tulee olla sopivassa suhteessa hänen taitoihinsa, jotta lapsi kokisi iloa leikissä. Tässäkin tilassa tulisi pohtia, minkälaista leikkiä lapset saavat leikkiä ryhmätilassa vai toivotaanko, että tilaa käytetään vain pelien pelaamiseen ja kirjojen katseluun. Toisaalta voi olla, että koska Ryhmätila ja Naulakkoeteinen ovat tiloina isoja ja muodoiltaan neliömäiset, hyvälle leikille ei löydy sopivaa koloa, jossa saisi rauhassa leikkiä ilman aikuisten läsnäoloa. Nämä tilat olivat sellaisia, joissa oli lähes aina vähintään yksi aikuinen paikalla. Olisiko tarvetta jakaa tilaa jollain lailla tai tehdä tiloihin pienempiä leikkipaikkoja?

Leikkiluolassa leikkijöitä oli 34 havainnointiviikon aikana. Tilassa leikkivät saman verran sekä pojat että tytöt. Pienryhmissä poikia ei näyttänyt Leikkiluola kiinnostavan, koska monet eivät tykänneet sen kotileikkivälineistä. Välineistön yksipuolisuuteen ryhmän työntekijät olivat kuitenkin pyrkineet, jotta pienessä tilassa ei olisi niin paljon erilaisia leluja. Vaikka leikkijöitä oli saman verran kuin Nukkarissa, Leikkiluola oli mielestäni haasteellisempi tila, koska siellä lapset leikkivät yli puolet vähemmän kuin Nalleluolassa, joka oli taas tilana hyvin samanlainen kuin Leikkiluola. Lapset saivat halutessaan laittaa näiden tilojen ovet kiinni, jos leikki näytti sujuvan hyvin. Työntekijät kertoivat haastatteluissaan, kuinka lapset mielellään leikkivät tiloissa, joissa saa oven laitettua kiinni. Haastatteluissaan työntekijät kuvasivat Leikkiluolaa hyväksi huoneeksi, jota voisi muuttaa kuitenkin viihtyisämmäksi. Seinät olivat valkoisen ankeat ja se oli tilana hieman tylsä. Vaikka Leikkiluolassa on paljon kotileikkiin tarvittavia välineitä, se ei silti houkuttele kaikkia lapsia leikkimään. Työntekijöiden mielestä tilassa leikkii vain tietyt lapset. Pienryhmätyöskentelyssä kolme lasta piti kaikista eniten Leikkiluolasta. Kuusi lasta sanoi, ettei tykkää leikkiä Leikkiluolassa. Muutamilta tuli taas kommentteja juuri siitä, etteivät he tykkää leikkiä kotileikki. Lisäksi tila koettiin liian pieneksi, jossa oli vain tyttöjen leluja. Majaleikin ja legojen puuttumista pidettiin huonona asiana. Leikkiluola näytti kiinnostavan myös paljon naapuriryhmän lapsia, jossa oli 1 - 2 -vuotiaita. Tämä asia saattoi kuitenkin vaikuttaa Varpus-lasten leikkimishalukkuuteen Leikkiluolassa. Voi myös olla, että tila koettiin muusta syystä epämieluisaksi.

Nalleluola näytti havaintojen perusteella olevan käytetyin tila vapaan leikin aikana. Tilassa leikki yhteensä 98 lasta viikon aikana ja se näytti olevan erityisen suosittu päiväunien aikaan. Työntekijät myös ihmettelivät monen lapsen menemistä Nalleluolaan piirtämään kuin olisi yhtä mahdollista myös piirtää Ryhmätalassa tai leikkiä eläimillä Naulakkoeteisessä. Välillä Nalleluolan pöytä oli aivan täpöten täynnä innokkaita piirtäjiä. Näiden tietojen perusteella Nalleluola toimii erittäin hyvin leikkitalana, koska siellä on paljon leikkijöitä. Ollessani lasten kanssa pienryhmätyöskentelyssä huomasin kuitenkin selvän ristiriidan tilan käytössä. Vain neljä lasta sanoi Nalleluolan olevan heidän leppitilansa. Kuusi lasta kertoi sen olevan heidän mielestään vähiten mukava Varpusten leikkitala. Muutamat heistä kokivat, ettei siellä ole paljon leluja. Työntekijöiden mielestä Nalleluola oli hyvä huone, mutta tilaa voisi muuttaa viihtyisämmäksi. Seinät koettiin ankean valkoisina.

Yhteenvetona voisi sanoa, että Naulakkoeteinen ja Ryhmätala olivat kaikista ryhmän tiloista haasteellisimpia, koska lapset viihtyvät niissä vähiten. Ennen kuin tiloja voi lähteä muuttamaan, on työntekijöiden tärkeä pohtia niiden funktiota. Halutaanko, että lapset saavat niissä vapaasti leikkiä vai ovat ne selkeästi hallitumpia tiloja, joissa pukeudutaan, luetaan kirjoja tai pelataan pelejä aikuisen määräämällä paikalla. Näiden asioiden takia oli hankala suunnitella uusia leikkejä näihin tiloihin toteutettavaksi. Nalleluola ja Leikkiluola olivat selkeämmin leikkitaloiksi tarkoitettuja. Ne olivat kummatkin hyviä jakotiloja lasten leikkeihin ja muihin

tarkoituksiin. Tilat olivat kuitenkin aika pieniä sekä tylsiä. Niiden viihtyvyyttä oli helpompi lähteä toteuttamaan, koska pienilläkin muutoksilla voi saada paljon aikaan näissä tiloissa. Työntekijät kertoivat haastatteluissaan näiden kahden tilan olevan eniten muutoksen tarpeessa. Nukkari toimi sellaisenaan hyvin, joten sen ottaminen muutoskohteeksi olisi ollut täysin turhaa näillä tiedoilla. Edellä mainittujen asioiden takia päädyttiin Leikkiluolan muutokseen.

Mitä uudistamishdotuksia ilmenee lapsilta ja työntekijöiltä?

Sain lapsilta uudistamishdotuksia pyytämällä heitä piirtämään heidän unelmiensa leikki pienryhmätyöskentelyssä. Piirustuksistaan he saivat kertoa sadun sadutuksen avulla. Jaoin valmiit sadut kolmeen eri ryhmään, jotka olivat pohjapiirustukseen ja päiväkodin oppimisympäristöön, roolileikkiin / seikkailuun / satuun ja leikkivälineisiin liittyvät sadut. Pohjapiirustuksiin liittyvistä saduista ehdotuksia tuli Leikkiluolaan pahvinen kolmikerroksinen labryntti-kaupunkileikki, Nalleluolaan Afrikan tähti -peli, Nukkariin leikkitraktori sekä päiväkotiin jäätelökauppa ja hiirentalo. Toiseen kategoriaan ei tullut yhtä selkeitä ehdotuksia tilan muutokseen. Päätin kirjata ylös lasten saduissa usein esiintyvät sanat. Taivaaseen / avaruuteen / taivaan kappaleisiin liittyviä sanoja tuli seitsemältä eri lapselta. Sään ilmauksia oli kuuden lapsen saduissa. Neljä lasta kertoi tarinaa kukista. Teltaa, perheenjäsenet ja höyry / savu ilmenevät kolmen eri lapsen sadussa. Kolme lasta halusi saduissaan tuoda esille leikkivälineitä: leisejä, legoja ja hirviöpelin.

Työntekijät toivat omia ideoitaan haastatteluissa ilmi. Yleisesti tiloihin haluttiin uutta ilmettä seinille esimerkiksi värein ja kuvin. Toivottiin uusia tai korjattuja huonekaluja sekä erikokoisia mattoja leikin rajaamiseen. Työntekijät tahtoivat minun ottavan lapset mukaan suunnitteluun sekä minulta ulkopuolista näkökulmaa. Työntekijöiden mielestä Nalleluola ja Leikkiluola kaipasivat eniten muutosta, joten heiltä tuli myös pelkästään niihin tiloihin liittyviä muutos-ehdotuksia. Leikkiluolaan toivottiin erilaisia vaihtuvia leikkejä sekä tytöille että pojille. Tähän tilaan toivottiin lisää viihtyvyyttä. Yhtenä ehdotuksena oli poistaa väliseinä Leikkiluolan ja Nalleluolan väliltä. Haastatteluissa toivottiin isoja muutoksia ryhmän tiloihin. Mielestäni pienetkin teot voivat vaikuttaa paljon tilan toimivuuteen ja visuaalisuuteen. Kehottaisinkin enemmän keskittymään pieniin tekoihin, joita pystyy arjessa tekemään. Nalleluolaan toivottiin selkeämpiä ja rajatumpia alueita leikeille. Seinille haluttiin tunnelmaa ja pehmeyttä mahdollisesti maalaamalla jotain seinälle. Lasten töitä voisi myös laittaa seinälle enemmän.

Miten lapset leikkivät uudistetussa tilassa?

Tähän kysymykseen saatiin vastauksia tutkailemalla lapsilta ja työntekijöiltä saamaa palautetta muutosprojektista. Lasten arviointiosuuden pienryhmissä ilmeni, että osa lapsista tykkäsi leikkiä uudistetussa Leikkiluolassa. Muutama lapsista kuitenkin ilmoitti, ettei pidä telttailu-

leikistä. Pohjapiirrosta hyödyntäen 6 lasta ilmoitti tykkäävänsä leikkiä vähiten Leikkiluolassa. Yksi lapsi kertoi taas leikkivänsä mieluiten Leikkiluolassa. Osalla näiden kommenttien antaneista lapsista vaihtuivat mielipiteet Leikkiluolaa kohtaan ja osalla ne pysyivät samana kuin suunnitteluvaiheen kyselyssä.

Työntekijöiden mielestä lapset leikkivät varsinkin aluksi Leikkiluolassa hyvin innokkaasti. Leikkiluolan käyttö oli kasvanut, mutta se jonkun verran kuitenkin taantui sen alkuhuumasta. Osa lapsista oli rikkonut toisten tekemiä askarteluja telttaleikkiä varten. Tämä jäi ilmeisesti häiritsemään osan lasten mieltä, mikä ilmeni lasten arviointivaiheen pienryhmässä. Leikkiluolan leikit olivat olleet myös naapuriryhmän mieleen. Lasten leikit olivat jonkin verran muuttuneet. He olivat saaneet uusia leikki-ideoita ja leikkijöiden kokoonpanot olivat myös vaihdelleen enemmän.

Opinnäytetyötä tehdessä olen oppinut paljon uusia asioita ja joidenkin tuttujen asioiden käsitys on vain vahvistanut. Opinnäytetyön prosessi tuntuu nyt tutulta ja sen eri vaiheita on loppujen lopuksi ollut mukava tehdä. Välillä olin erittäin innostuneena suunnittelemassa opinnäytetyötä ja kirjoittamassa raporttia, kun taas välillä eteeni tyssähti iso muuri, jonka ylitse oli vain kavuttava suurella päättäväsyydellä. Olen saanut kokemusta eri tutkimusmenetelmien käytöstä sekä hyvällä että huonolla menestyksellä. Teemahaastattelut onnistuivat mielestäni parhaiten, koska sain niistä kaiken haluamani tiedon irti, eikä niiden toteuttamisessa ollut ongelmia. Haastatteluaineistosta sain hyvin tietoa tilojen käytöstä ja niiden haasteellisuudesta. Sain myös sopivasti ideoita muutoskohteen suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Leikin havainnointi onnistui mielestäni myös hyvin, vaikkakin huomasin heti ensimmäisenä havainnointipäivänä, kuinka tärkeä on suunnitella ja rajata toimiva havainnointilomake. Mielestäni onnistuin kuitenkin tekemään rajauksia havainnointiin, jotta aineisto sopii opinnäytetyön tarkoituksiin. Pohjapiirroksen hyödyntäminen lasten ajatusten ilmitulemiseen tiloja kohtaan osoittautui yllättävän hyväksi, koska lapset ymmärsivät siihen liittyvän tehtävänannon. Hieman varauksella analysoin kuitenkin lapsilta saamaani aineistoa, koska siihen liittyi monta häiriötekijää, jotka saattoivat vaikuttaa lasten mielipiteisiin. Uskon, että tekemästäni yhteenvedosta löytyy paljon totuuttakin. Lasten tekemistä piirustuksista ja saduista minulle jäi hieman ristiriitaiset onnistumisen kokemukset. Lapset tekivät hienot piirustukset ja niihin liittyvät sadut, mutta en ollut täysin varma, ymmärsivätkö kaikki lapset tehtävänannon niin kuin sen tarkoitin. Muutama lapsista sai tehtyä sellaisia töitä, kuin osasin toivoa, mutta suurimman osan töitä en pystynyt täysin hyödyntämään tilan muutosta ajatellen. Voi tietenkin olla, etten vain osannut tulkita kuvia ja satuja niin kuin lapsi sen olisi tarkoittanut. Tehtävänannossa saattoi olla myös puutteita.

Tehtävänanto saattoi olla liian haasteellinen monelle lapselle, jonka takia käyttökelpoisen aineiston saaminen piirtämisen ja saduttamisen avulla hankaloitui. Ennen piirtämistä olisi voinut ehkä puhua enemmän leikkipaikkojen uudistamisesta, jolloin olisi varmistanut, että jokaisella olisi ollut valmis idea, minkä piirtää. Vastaisuudessa keskittyisin muutenkin enemmän lasten kanssa keskusteluun ja sitä kautta heiltä tullessiin ideoihin, jota he voisivat halutessaan tuoda paperille esiin ja jota tekemisen lomassa kirjoitettaisiin ylös tai jopa nauhoitettaisiin. Olisi voinut kokeilla Let's Play-projektin (2007) tapaa kerätä tutkimusaineistoa, jossa lapset saivat 2 - 5 henkilön pienryhmissä piirtää yhdelle isolle paperille, tutkijan ollessa mukana virittämässä keskustelua. Opinnäytetyössä ajattelin, että olisi tärkeä saada jokaisen lapset henkilökohtainen idea suunniteltaessa tilan uudelleen muokkaamista.

Pienryhmätyöskentelyssä viisi lasta oli aivan liikaa, koska he helpommin puhuivat toistensa päälle ja aikaa kului näin enemmän, joten he väsyivät istuskeluun ja oman puheenvuoronsa odottamiseen nopeammin. Kolme lasta pienryhmässä oli parhain lukumäärä sen toimivuuden kannalta. Toisaalta lapsilta olisi voinut kysyä heidän mielipiteitään yksilöllisesti, koska heillä oli selvästi jonkin verran taipumusta ottaa mallia kommentteissaan toiselta lapselta. Siihen, olisivatko he silti vastanneet samalla tavalla haastatteleamalla heitä yksilöllisesti, ei voi sanoa varmuutta. Pohjapiirros osoittautui välineenä yllättävän hyväksi tavaksi kysyä lasten mielipiteitä ryhmän tiloihin, koska kaikki lapset ymmärsivät ainakin jollain tasolla, mitä heiltä kysyin. O- ja X- merkkien sijaan voisi ehkä paremmin toimia, kun keskustele lasten kanssa vapaamuotoisemmin tilojen käytöstä. Merkit saattoivat tuoda lapsille häiriötekijöitä heidän todellisen mielipiteen muodostamiseen sekä osaltaan rajoittaa niitä liikaa. Pelkän puheen taltioimiseen tarvitaan tuolloin nauhuri, havainnoitsija tai videokamera. Merkkien laittaminen pohjapiirrokseen helpotti tiedon tallentamista kirjalliseen ja kuvalliseen muotoon muistiinpanojen ja kameran avulla.

Aura, Horelli ja Korpela (1997, 125) toivat kirjassaan esille myös tavan, jossa tilan arvioinnin voisi tehdä adjektiivien kautta. Adjektiivit jaetaan kahdelle akselille, jossa pystyakselilla korke- ja matalavireystila ja vaaka - akselilla miellyttävä ja epämiellyttävä (Aura, Horelli & Korpela 1997, 126). Lasten perustelut tiloja kohtaan olivat erittäin mielenkiintoisia ja ne osaltaan kertoivat siitä, että lapsetkin ajattelevat tiloja ja niiden viihtyvyttä. Osa lapsista taas ei osannut tai halunnut kertoa, miksi valitsi tietyt tilat. Totesin jälkepäin, että olisi ollut parempi, jos olisin kuvannut tai nauhoittanut pienryhmätilanteet, koska lapsilta tuli keskusteluissa erittäin hedelmällisiä mielipiteitä ja ajatuksia tiloihin liittyen. Vaikka kirjasin lasten ehdotuksia ylös, voi olla että osa jäi huomioimatta. Onneksi osa lasten ehdotuksista päätyi piirustuksiin ja satuihin, jolloin ainakin ne tulivat dokumentoitua. Mahdolliseen kuvaamiseen ja nauhoittamiseen olisi tarvinnut kuitenkin pyytää lasten vanhempien suostumuksen, jota on hieman arkaluontoisempaa kysyä, koska kuvaamiseen liittyy enemmän epäluuloja niiden käytöstä. Toinen vaihtoehto olisi ollut tehdä strukturoitu lomake, johon olisi ollut helpompi lait-

taa tarvittavat merkinnät lasten mielipiteistä. Onneksi otin valokuvan aina jokaisen pienryhmän laittamista merkeistä pohjapiirroksen.

Lapsen osallisuus mielestäni sai tilaa opinnäytetyön eri vaiheissa. Mäkitalon ym. kirjassa (2011, 12 - 13, 85 - 86) esiin tuodut Shierin määrittelemät osallisuuden tasoista ainakin osa toteutui. Lapsi tuli kuulluksi ja hänen mielipiteen ilmaisua tuettiin esimerkiksi pienryhmissä. Lapsen näkemykset vaikuttivat tilan muutokseen ja sen tekemisessä lapset osallistuivat päätöksentekoon esimerkiksi keksimällä, millaisia retkeilyvälineitä voisi askarrella. Opinnäytetyön aikana lapset eivät jakaneet valtaa, mutta vastuuta olisi ollut mahdollista jakaa esimerkiksi huolehtimalla, että toisten tekemillä leikkivälineillä saa leikkiä, jos niitä ei riko.

Oma roolini tilan muutoksessa oli kerätä ensin eri tahoilta ideoita ja mielipiteitä ryhmän ti-loista. Näiden pohjalta minun tuli koota jokin selkeä, järkevä ja toteuttamiskelpoinen idea, jota lähdin tarkemmin suunnittelemaan. Ehdotukseni vein ensin työntekijöille, josta he kertoivat omia kommentteja ja jatkoehdotuksia. Päätös muutosprojektin siirtämisestä vasta tammikuulle oli oikeastaan hyvä, koska sain tällöin enemmän aikaa suunnitella muutoksen toteutusta sekä tehdä siihen liittyviä valmisteluja. Lisäksi huomasin, että työntekijät tarvitsevat enemmän kuin muutaman päivän aikaa totutella ehdottamaani muutokseen leikkihuoneessa. Työntekijöiden muokausehdotukset mukautin suunnitelmaani, jonka jälkeen lapset pääsivät tosi työhön, tekemään uuden leikin Leikkiluolaan. Työni oli siis selkeästi linkittää eri henkilöiden ideat yhteen ja huolehtia muutoksen eri vaiheiden toteutumisesta. Halusin saada mahdollisimman paljon sekä lasten että työntekijöiden ideoita ja toiveita tulevaan muutoskohteeseen, kuitenkin niin ettei teema lähtisi rönsyilemään liikaa. Onnistuin mielestäni poimimaan ja yhdistelemään eri ihmisten ideoita ja toiveita tilan muutokseen liittyen.

Lapset työskentelivät omissa pienryhmissään, jotta tähtitaivas, telta ja retkeilyvälineet valmistuisivat. Tilan muutoksen tekemiseen olen kokonaisuudessaan erittäin tyytyväinen, koska lapset pääsivät tekemään heille annettuja tehtäviä sekä he olivat selkeästi innoissaan tekemistään asioista. Oli hienoa katsella, kuinka lapset jaksoivat hyvinkin pitkään työskennellä heille annetun tehtävän parissa. Työskentely oli heille mieluisaa ja uskon, että he myös samalla oppivat uusia asioita. Retkeilyvälineiden teko yllätti minut eniten. Niiden tekoon lapset jaksoivat keskittyä pitkäjänteisesti, niin ettei askarteluista meinannut tulla loppua. Retkeilyvälineistä tuli hienoja ja lasten näköisiä sekä he innostuivat niillä leikkimisestä erittäin paljon. Askartelujen lomassa huomasin, että olisi ollut parempi, jos kanssani olisi ollut joku toinen aikuinen auttamassa, koska auttavat käteni eivät riittäneet kaikille. Kaikki lapset pysyivät apuani samaan aikaan. Toisaalta tavaramäärää olisi voinut myös karsia hieman, mutta taas toisaalta halusin, että lapsilla on paljon eri vaihtoehtoja askarteluun, joista he mahdollisesti keksisivät omia uusia retkeilyvälineitä. Vaikka tilanne oli hektinen, tärkeintä oli, että lapset nauttivat aikaansaannoksistaan suunnattomasti. Askartelut onnistuivat paremmin kuin olisin

toivonut. Askartelujen jälkeen lapsille oli erittäin tärkeää päästä leikkimään omilla ja toisten tekemillä leluilla. Tästä tulikin mieleen ajatus, jos lapset saisivat vastaisuudessa tehdä omia leluja päiväkodissa. Itse en ole törmännyt vastaavanlaiseen työskentelyyn päiväkodin puolella. Lapsi selvästi kokee tärkeänä suunnitella ja toteuttaa itse oman leikkivälineensä. Lapset iloitsivat suunnattomasti siitä, kun saivat askartelujen jälkeen leikkiä omalla tekemällään lellulla. Oli ihana kuunnella ja katsella, kun lapset halusivat esitellä uudistettua leikkitilaa ja itse tekemiään leikkivälineitä vanhemmilleen.

Palatessani päiväkotiin muutoksen jälkeen tekemään arviointia sain harmikseni kuulla, että lasten tekemiä leikkivälineitä on rikottu ja tähtitaivaan tähtiä silputtu. Näihin asioihin työntekijät puuttuivat, niin että rikkojat saivat korjata tekemiään vahinkoja. Haastatteluissa ilmeni, että Leikkiluolassa lapset leikkivät aluksi hyvinkin innokkaasti, mutta leikkijöiden määrä jonkin verran vähentyi siitä. Työntekijöiden mielestä siellä leikittiin kuitenkin enemmän kuin ennen muutosta. Myös viereisen ryhmän lapset olivat olleet innoissaan leikkimässä telttailuhuoneessa. Edelleen löytyi kuitenkin lapsia, jotka eivät mielellään leiki siellä, mutta osa taas tykkäsi nykyisestä Leikkiluolasta. Yhden työntekijän haastattelussa kävi ilmi, kuinka osa lapsista on alkanut leikkimään uusia leikkejä, uusien leikkikavereiden kanssa. Arviointivaiheen haastatteluista sain paljon tietoa projektin onnistumisesta ja kehittämisen kohteista. Mielestäni arviointia omaan työskentelyyn oli tärkeä saada ja oli hyvä laittaa se osaksi haastattelua. Lasten arvioinnissa en saanut ihan niin paljon kommentteja telttailuhuoneen tekemisestä ja siellä leikkimisestä kuin olisin toivonut. Usealla lapsella näytti olevan hieman levoton olo arviointivaiheen pienryhmissä, joka puolestaan saattoi vaikuttaa lasten kommentteihin sekä luoda muutenkin levotonta ilmapiiriä muihin lapsiin. Tämän takia en halunnut liikaa pitkittää keskustelua, vaan annoin lasten kertoa lisää halutessaan. Pääpiirteittein sain sellaisen käsityksen, että telttailuleikkiin liittyviä asioita oli kiva tehdä, mutta vain osa kertoi tykkävänsä leikkiä niillä. Osa lapsista halusi kertoa, kuinka tietyt lapset ovat rikkoneet lasten tekemiä retkeilyvälineitä. Kyseinen asia oli selvästi jäänyt vaivaamaan joidenkin lasten mieltä. Lisäksi lapsilla oli jonkin verran taipumusta ottaa mallia muilta lapsilta, joten täysin todellista kuvaa jokaisen lapsen omista mielipiteistä en mielestäni saanut. Lasten mielipiteet saattavat vaihdella useinkin, joten sain käsiini oikeastaan vain sen hetkisen mielipiteen. Arviointihetkeen saattaa vaikuttaa yksilön mieliala, jolloin tunteet ovat tilanteen aiheuttamia ja näin lyhytaikaisia (Aura, Horelli & Korpela 1997, 126).

Lasten leikkitilojen käytössä tapahtui joitain muutoksia tarkasteltaessa muutoksen jälkeistä pohjapiirrosta. Nalleluolassa leikkiminen oli suosittumpaa erityisesti poikien mielestä. Tämä selittyy sillä, että Nalleluolaan siirrettiin osa Nukkarin leluista esimerkiksi suosittu leikit, joilla varsinkin pojat leikkivät alusleikkejä. Tämä taas voi selittää, miksi osa tytöistä oli siirtynyt leikkimään muualle Nalleluolasta. Mielestäni oli hienoa, että osa lapsista piti Ryhmätilaa nyt enemmän leikkipaikkana kuin ennen ja edes muutama lapsista sanoi tykkävänsä leikkiä

siellä. Ryhmätilassa leikkimistä saattoi edistää se, että sinne siirrettiin kotileikki telttailuleikin tieltä. Opinnäytetyön kannalta Leikkiluolan tilanne pohjapiirustusaineiston pohjalta ei näytä lupaavalta, koska siellä lapset tykkäsivät leikkiä vähemmän kuin ennen. Hyvä tietenkin, että edes yksi lapsi sanoi tykkäävänsä leikkiä siellä eniten. Lapset osasivat arviointivaiheessa hieman enemmän perustella mielipiteitään, vaikkakin osalla se oli sitä, että toisessa tilassa oli tietty lelu ja toisessa sitä ei ollut. Muutaman lapsen perustelut olivat hieman epäjohdonmukaisia, mutta ehkä heillä oli jokin ajatus niissäkin.

Koko muutosprosessia ajatellessa tajusin, että muutoksen ja arvioinnin väliin jäi aukko, jonka aikana olisi ollut hyvä tutustuttaa lapset enemmän telttailun maailmaan. Osalle lapsista retkeily ja telttailu ovat saattaneet olla hyvinkin vieraita asioita. Muutosta tehdessä kuitenkin selvisi, että osa lapsista on joskus käynyt telttailussa. Yhden työntekijän haastattelussa kävi ilmi, että lapsia olisi pitänyt tukea enemmän aikuisen toimesta, eikä jättää lapsia leikkimään keskenään uuden leikin pariin. Tässä asiassa olisi pitänyt suunnitella tarkemmin työntekijöiden kanssa, mitä tapahtuu muutoksen jälkeen. Yksi työntekijä toi haastattelussaan esiin sen seikan, että hänen mielestään muutosprojekti henkilöityi pitkälle tutkijaan. Jossain vaiheessa minun tuli kuitenkin siirtää vastuu tilasta työntekijöille, koska aikani siellä oli rajattu. Ehkä olisikin ollut parempi, jos olisin tehnyt kaikki aineistonkeruut samalla tavalla, mutta jättänyt muutoksen tekemisen kokonaan työntekijöiden vastuulle. Tilan muutos olisi saattanut venyä hamaan tulevaisuuteen. En olisi halunnut tehdä kaikkea työtä turhaan, joten halusin olla seuraamassa muutoksen tekoa. Olen kokonaisuudessaan tyytyväinen opinnäytetyön vaiheisiin ja kaikkeen kokemaani, koska ilman matkan varrella tulleita töyssyjä sekä onnistumisia en olisi oppinut yhtä paljon tutkimuksen tekemisestä kuin nyt. Onnistumisista tulee hyvä ja itsevarma olo, mutta virheistä oppii eniten.

Pääsin mielestäni saavuttamaan opinnäytetyölle asetetut tavoitteet. Varpusten ryhmätilaa muokattiin niin, että lapset ja työntekijät osallistuivat sen suunnitteluun. Lapset pääsivät osallistumaan muutoksen eri vaiheisiin. Tilan toteuttamiseen olisin toivonut enemmän työntekijöiden osallistumista, jotta he olisivat myös kokeneet sen tekemisen ilot. Tilaa mielestäni saatiin viihtyisämmäksi, koska siellä on ollut enemmän leikkijöitä työntekijöiden mukaan. Askartelut keräsivät paljon kehuja niiden visuaalisista ulkoasuista. Syvällisempiä tavoitteita oli saada lapset tuntemaan itsensä osallisiksi päiväkodin toimintaan sekä antaa työntekijöille ideoita tilojen uudelleen muokkausta varten. Uskon, että lapset ovat päässeet tuntemaan itsensä osallisiksi, koska he tekivät erittäin pitkäjänteisesti heille annettuja tehtäviä. Jos lapset eivät olisi kokeneet tekemiään töitä tärkeiksi tai mielisiksi, he olisivat jättäneet työskentelyn kesken paljon aikaisemmin. Lapset pääsivät myös konkreettisesti näkemään ja kokeilemaan itse valmistettuja asioita. Työntekijöiden haastattelussa kerrottiin, kuinka he ovat saaneet lisää sisältöä osallisuus-teemaan sekä tietoa, miten sitä voisi toteuttaa. Koin erittäin merkityksellisenä erään työntekijän kommentin, jonka mukaan tämän projektin kautta on

alettu miettimään enemmän tilojen käyttöä.

Annoin kaikki materiaalit, mitä olen saanut tehtyä lasten kanssa myös ryhmän työntekijöille, jotta he myös tietäisivät, mitä lapset olivat mieltä heidän tiloistaan. Työntekijät ovatkin mielellään saaneet haalimaani tietoa myös heille nähtäväksi ja kuultavaksi. Minusta on ollut hienoa, että he ovat olleet kiinnostuneita aikaansaannoksistani ja haluavat tulevaisuudessa hyödyntää niitä. Olisin mieluummin kertonut keräämästäni aineistosta kaikille työntekijöille henkilökohtaisesti kuin vain antaa paperilla koosteen tuloksista. Ymmärrän kuitenkin, että päiväkotimaaailma on hektinen paikka, jossa on hankala löytää yhteistä aikaa ja rauhassa keskustella näistä asioista kaikkien työntekijöiden läsnä ollessa. Tämän takia olenkin joutunut kertomaan työstäni vain pääpiirteet yhdelle työntekijälle kerrallaan, kun siihen oli edes muutama minuutti aikaa. Välillä oli haasteellista pyytää edes ne muutamat minuutit aikaa keskusteluun, koska työntekijöillä oli paljon muutakin työtä, jossa heidän tuli olla läsnä. En ole missään vaiheessa halunnut olla kenenkään taakkana, vaikka välillä olenkin joutunut keskeyttämään jonkun tilanteen saadakseni vastauksen johonkin pulmaan. Olisinkin siis toivonut enemmän yhteisiä keskusteluhetkiä kaikkien työntekijöiden kanssa, jotta olisimme kaikki saaneet enemmän irti tuoksista. Projektin parempi onnistuminen olisi vaatinut enemmän aikaa yhteisille keskusteluille. Kaiken kaikkiaan olen kuitenkin tyytyväinen yhteistyöhömme päiväkodin henkilökunnan kanssa sekä arvostan paljon heiltä saamani tukea ja neuvoja. Haluan kiittää heitä pitkäjänteisestä kiinnostumisesta opinnäytetyötäni kohtaan. Uskon, että jokainen on saanut jotain uutta siipeensä tästä projektista.

Lähteet

- Askola-Vehviläinen, S. 1987. Saako leikki sijansa? Kasvatustieteen syventävien opintojen tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Aura, S., Horelli, L. & Korpela, K. 1997. Ympäristöpsykologian perusteet. Porvoo: WSOY.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Frost, J. L. 2010. A History of Children's Play and Play Environments - Toward a Contemporary Child - Saving Movement. New York: Routledge.
- Heikka, J., Hujala, E. & Turja, L. 2009. Arvioinnista opiksi - Havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa. Vantaa: Printel Oy.
- Helenius, A. & Korhonen, R. 2008. Pedagogiikan palikat - Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2006. (4. painos) Tutkimushaastattelu - teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010 (15.-16. painos). Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Horelli, L. & Vepsä, K. 1995. Ympäristön lapsipuolet. Helsinki: Itsenäisyyden juhluvuoden lastenrahaston säätiö.
- Hyvönen, P., Kangas, M., Kultima, A. & Latva, S. 2007 (2. painos). Let's Play! Tutkimuksia leikkillisistä oppimisympäristöistä. Rovaniemi: Lapin Yliopistopaino.
- Kalliala, M. 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Yliopistokustannus.
- Karila, K. & Nummenmaa, A. R. 2001. Matkalla moniammatillisuuteen - Kuvauskohteena päiväkotit. Helsinki: WSOY.
- Karlsson, L. (toim.) 2006. Lapset kertovat. Helsinki: Stakes.
- Karlsson, L. 2000. Lapsille puheenvuoro. Ammattikäytännön perinteet murroksessa. Helsinki: Edita.
- Karlsson, L. 2003. Sadutus- Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Juva: PS-kustannus.
- Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. 2001a. Taiteen ja leikin lumous. Helsinki: Finn Lectura.
- Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. 2001b. Elämysten poluilla - Lähtökohtia alle 3 - vuotiaiden taidekasvatukseen. Helsinki: Finn Lectura.
- Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito - Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kontu, E. & Suhonen, E. (toim.) 2008. (3. painos) Erytispedagogiikka ja varhaislapsuus. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press / Palmenia.
- Kähkönen, A-M., Lindholm, R. & Tahvanainen, H. 2006. KUTTU - Kuvien tuettu leikki. Helsinki: Early Learning Oy.

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY oppimateriaalit Oy.

Nyholm Winqvist, A. 2004. Feng shui ja suomalainen koti. Helsinki: WSOY.

Sundsten, B. (teksti) & Jäger, J. (kuvat). Leskinen, T. (suomennus) 2004 (2. painos). Nuoren retkeilijän opas. Karkkila: Kustannus - Mäkelä.

Taskinen, K. & Leinonen, S. 6. painos 2002 - 8. painos 2005. Villiä elämää. Helsinki: Metsästäjien keskusliitto.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampere University Press.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002 / 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Elektroniset lähteet

Lapsen ja vanhempien osallisuus. 2011. VKK-Metro Varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö. Viitattu 22.9.2011.

http://www.socca.fi/kehittaminen/varhaiskasvatus_vkk-metro/lapsen_ja_vanhempien_osallisuus/

Mäkitalo, A-R., Nevanen, S., Ojala, M., Tast, S., Venninen, T. & Vilpas, B. (toim.) 2011. Löytöretkellä osallisuuteen - Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa II - VKK-Metron julkaisu. Soccan ja Heikki Waris - instituutin julkaisusarja nro 25. Viitattu 22.9.2011.

http://www.socca.fi/files/1373/Loytoretkella_osallisuuteen_kehittamista_ja_tutkimista_paivakodin_arjessa_II.pdf

Päivähoito. 2011. Espoon kaupunki. Viitattu 27.9.2011

<http://www.espoo.fi/default.asp?path=1;28;11866;142236>

Tast, S. & Mattila, V. 2010. Snadit Stepit > Kehittämisen askeleet <. VKK-Metro Varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö. Luettu 22.9.2011.

http://www.socca.fi/files/189/Snadit_stepit_tast_150110.pdf

Tietoa VKK-Metrosta. 2011. VKK-Metro Varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö. Viitattu 22.9.2011. http://www.socca.fi/kehittaminen/varhaiskasvatus_vkk-metro/tietoa_vkk-metrosta

Venninen, T., Leinonen, J. & Ojala, M. 2010. ”Parasta on, kun yhteinen kokemus siirtyy jaetuksi iloksi” - Lapsen osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Soccan työpapereita 2010:3. Viitattu 23.9.2011.

http://www.socca.fi/files/627/Yhteinen_kokeminen_jaetuksi_iloksi_lapsen_osallisuus_paakaupunkiseudun_paivakodeissa_2010.pdf

VKK-Metro. 2011. VKK-Metro Varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö. Viitattu 23.9.2011.

http://www.socca.fi/files/630/Osallisuuskyselyn_hyodyntaminen.pdf

Kuvat

Kuva 1: Lasten tekemä tähtitaivas.....	44
Kuva 2: Lasten piirtämät kuvat telttakankaaseen	46
Kuva 3: Telttä koottuna Leikkiluolassa	46
Kuva 4: Lasten askartelema retkeilyvälineitä.....	48

Kuviot

Kuvio 1: Opinnäytetyön toteutus.....	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
Kuvio 2: Kolmiulotteinen legorakennelma Varpusten tiloista.....	30

Taulukot

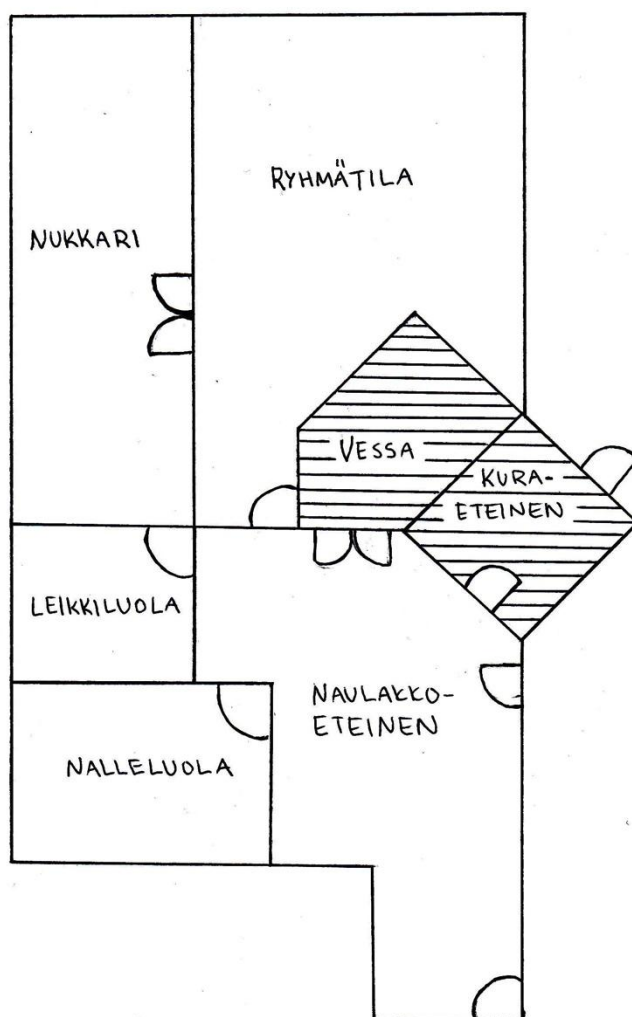
Taulukko 1: Vapaan leikin toteutuminen	27
Taulukko 2: Havainnointiaineiston yhteenveto	28
Taulukko 3: Lasten mielipiteet ryhmän tiloista ennen muutosta	32
Taulukko 4: Lasten mielipiteet ryhmän tiloista muutoksen jälkeen	50

Liitteet

Liite 1 Varpusten ryhmätilojen pohjapiirros	71
Liite 2 Teemahaastattelurungot.....	72
Liite 3 Esimerkki havainnointilomakkeen käytöstä	73
Liite 4 Satujen kategoriat	74
Liite 5 Sisällönanalyysi suunnitteluvaiheesta	75
Liite 6 Teltan kaava	76
Liite 7 Tutkimuslupa Espoon kaupungilta.....	77
Liite 8 Lupalomake tutkimukseen osallistumisesta lasten vanhemmille	78

Liite 1 Varpusten ryhmätilojen pohjapiirros

VARPUSTEN RYHMÄTILAT

▨ = näitä filoja
ei lasteta leikkitiloiksi

Liite 2 Teemahaastattelurungot

➤ **Suunnitteluvaiheen haastattelurunko:**

1. Ryhmän tilat
 - Lasten mieluisat tilat
 - Työntekijän mieluisin tila
2. Epäkäytännölliset tilat
3. Ehdotuksia muutokseen

➤ **Arviointivaiheen haastattelurunko:**

1. Uudistetun tilan vastaanottaminen
2. Projektin hyöty ryhmälle
3. Parhaiten ja huonoiten onnistunut asia
4. Tutkijan työskentely ryhmän parissa

Liite 3 Esimerkki havainnointilomakkeen käytöstä

PVM 11.11.2011	Ryhmätila	Nukkari	Nalleluola	Leikkiluola	Naulakko- eteinen
Aika: 8.30-9.00 Lapset: t = tyttö p = poika	t Rakentelu- peli-leikki t	p, p, p, p, p	t, t, p	-	-
Leikki:	Kirjan kat- somista	Rakentelu- alusleikki	Piirtäminen	-	-
Aika: 13.00-14.00 Lapset:	-	X	p, p, t, t, t, t Piirtäminen p, p	p, p	p, p, p, t
Leikki:	-	-	Legot	Kotileikki	Pehmopa- loilla raken- telu + tais- telu
Aika: 14.30-15.15 Lapset:	t, p, p Kirjan kat- somista t	p, p, p, p, p, t	t, t, t, t	t, t, t, p	-
Leikki:	Rakentelu- peli-leikki	Rakentelu- robottileikki	Piirtäminen	Kotileikki	-

X = Tilaan ei voinut mennä leikkimään
 - = Tilassa ei leikitty

Liite 4 Satujen kategoriat

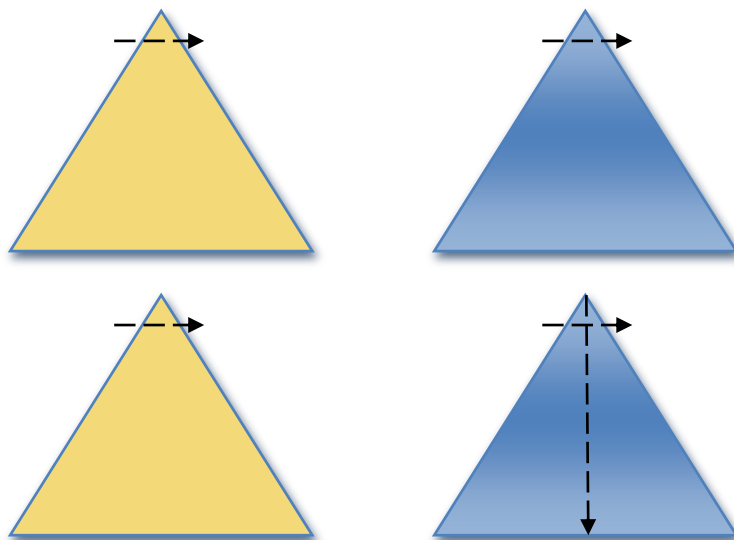
Teemat:	Sanoja saduista:	Ehdotukset muutokseen: (Yhdistelty eri kategori- oista)
Pohjapiirrustukseen tai päiväkodin oppimisympäristöön liittyvät työt (4)	<ul style="list-style-type: none"> - Kaksoiskaupunki, pahvi, huonekaluja, oviaukko, labyrintti, pöytä (poika) - Alapiha, pieni alapiha, päiväkoti, aurinko (poika) - Nukkari, Afrikan tähti, pelilauta, Alias, leikkiluola, sohva, leikkitraktori, nalleluola (poika) - Ovi, jäätelö, jäätelökauppa, nalleluola, hiirentalo (tyttö) 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Pahvilaatikosta tehty labyrintti, kaksoiskaupunki <u>leikkiluolaan</u> ⇒ Afrikan tähti <u>nalleluolaan</u> ⇒ Leikkitraktori <u>nukkariin</u> ⇒ Jäätelökauppa, hiirentalo
Roolileikki, seikkailu, satu (12)	<ul style="list-style-type: none"> - Auto, uimaan, mami, sataa, lehtiä, matka (tyttö) - Sukellusvene, maailmantuho, pikkuplaneetta, maapallo (poika) - Savupiippu, savu, taivaanolennot, ikkunat, oliot, vesipisara, eukko, tähti (tyttö) - Aurinko, pilvi, kukka, puu, taivas, sade, ruoho (tyttö) - Pilvi, enkeli, taikakukka, taivas, ukkonen, nurmikko, multaa, prinsessa (tyttö) - Ninja, taivas, merihirviö, avaruus, laiva, kanuuna, mustekala (poika) - Lapsiperhe, hirviöpelit (tyttö) - Telta, leikkipuisto, metsä, joulupukintalo (poika) - Helinä - keiju, höyry, telta, savupiippu, tähti, taivas, kukka (tyttö) - Höyry, savu, sydän, telta (tyttö) - Afrikan tähtiä, paras kaveri, legolinnat, lippu, sateenkaari (poika) - Perheen jäseniä, tonttu, joulupukki, lahja, kukka, aurinko, sydän, junarata, vettä, ukkosta (tyttö) 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Telta (3) ⇒ Perheeseen liittyvät henkilöt (3) ⇒ Höyry / Savu (3) ⇒ Taivas / Avaruus / Taivaan kappaleet (8) ⇒ Sää ilmaukset (6) ⇒ Kukka (4)
Leikkivälineitä (2)	<ul style="list-style-type: none"> - Leisejä (poika) - Leisit, legoja (poika) 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Leisit (2) ⇒ Legot (2) ⇒ Afrikan tähti (2) ⇒ Hirviöpelit, "Gafalao"

Liite 5 Sisällönanalyysi suunnitteluvaiheesta

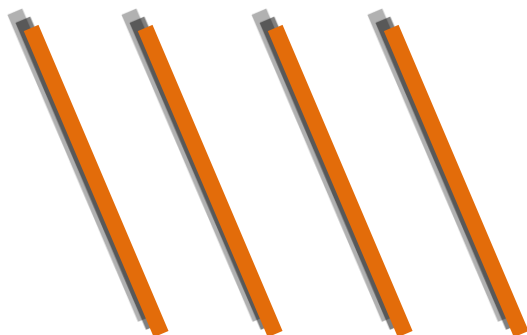
ALALUOKKA	YLALUOKKA
<ul style="list-style-type: none"> - Jakotilojen paljous - Tilaa enemmän kuin muissa ryhmissä - Ryhmätilan: suuruus, valoisuus, toimivuus - Nukkarin: toimivuus, monipuoliset leikit - Nalleluolan hyödynnettävyys ruokailutilana - Leikkiluolan leikkivälineistö - Naulakkoeteisen: suuruus, monipuolinen käyttö 	Varpusten tilojen hyviä puolia
<ul style="list-style-type: none"> - Tilan suhde lapsimäärään - Monikäyttöisyys - Tilojen porrastus - Rauhattomuus - Houkutus riehumiseen - Huonekalujen kunto - Säilytystilan puute - Tavaroiden epäjärjestys - Värittömyys - Epäviihtyisyys - Erottaa leikkijöitä 	Varpusten tilojen huonoja puolia
<ul style="list-style-type: none"> - Nalleluola - Leikkiluola 	Muutosta vaativat kohteet
<ul style="list-style-type: none"> - Vaihtuvia leikkejä - Viihtyisyyden lisääminen - Seinän purkaminen - Rajattuja leikkitiloja - Matot rajaamaan leikkiä - Seinille: väriä, maalaus, lasten töitä, pehmeyttä ja tunnelmaa - Lasten ideat esille - Ulkopuolista näkökulmaa - Perinteisiä leluja - Uusia tai korjattuja huonekaluja 	Ehdotuksia ja toiveita muutokseen
<ul style="list-style-type: none"> - Aika - Rahan puute - Mahdollisuuksien huono näkeminen - Sokeutuminen omille tiloille - Rutiinit - Isot teot 	Esteet muutoksen toteuttamiseen

Liite 6 Teltan kaava

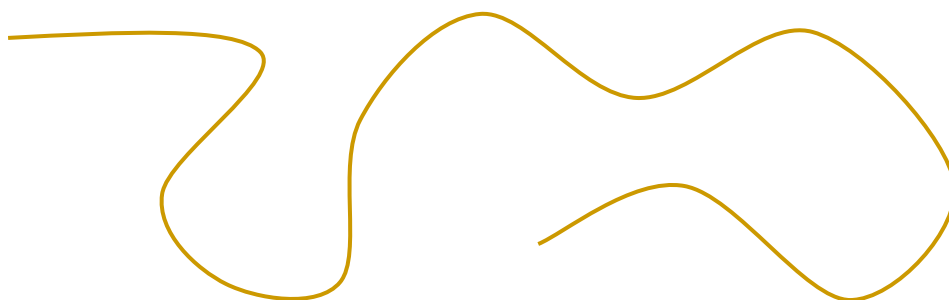
- 4 x tasakylkinen kolmio 140x140x140:

- 4 x puinen keppi (150cm):

- Noin 4-5 m nailon narua:

Liite 7 Tutkimuslupa Espoon kaupungilta

TUTKIMUSLUPA

TUTKIMUSLUVAN MYÖNTÄMINEN

Espoon sivistystoimen suomenkielisen varhaiskasvatuksen tulosyksikkö myöntää tutkimusluvan 14.10.2011 saapuneen tutkimuslupa-anomuksen mukaisesti.

Hakija: Hanna Ikonen

Aihe: Lapset osallisina päiväkodin ryhmätilan uudelleen muokkaamisessa

Edellytyksenä on, että tutkimuksen suorittaja/t ei/vät käytä saamiaan tietoja asiakkaan tai hänen läheistensä tai henkilökunnan vahingoksi eivätkä luovuta saamiaan henkilötietoja ulkopuolisille, vaan pitävät ne salassa.

Tutkimustulokset tulee esittää niin, ettei niistä voida tunnistaa yksittäistä henkilöä tai perhettä.

Lisäksi on noudatettava henkilötietolaissa ja muualla lainsäädännössä olevia tutkimusrekistereitä koskevia säännöksiä

Edellytämme, että tutkija/t luovuttaa/vat Suomenkielisen varhaiskasvatuksen tulosyksikön käyttöön maksutta lopullisen tutkimusraportin.

Espoossa 28.10.2011

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Titta Tosavainen".

Titta Tosavainen

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen johtaja

Espoon kaupunki

Sivistystoimi

Suomenkielinen varhaiskasvatus

PL 302, 02070 ESPOON KAUPUNKI

Puh: 09-8162 3300

E-mail: etunimi.sukunimi@espoo.fi

Liite 8 Lupalomake tutkimukseen osallistumisesta lasten vanhemmille

10.10.2011

Hyvä vanhempi,

Olen kolmannen vuoden sosionomi-opiskelija Laurea-ammattikorkeakoulusta ja olen tulossa tekemään opinnäytetyöni Lintumetsän päiväkotiin, Varpusten ryhmään. Opinnäytetyöni tarkoituksena on löytää Varpusten ryhmästä tila, joka koetaan tällä hetkellä epäkäytännölliseksi. Yhdessä lasten ja ryhmän työntekijöiden kanssa ideoimme, miten tätä tilaan voisi muokata paremmaksi. Tilan muutoksen toteutamme myös yhdessä koko ryhmän voimin.

Käytän työssäni tutkimusmenetelminä havainnointia, haastattelua sekä lasten kanssa piirtämistä ja sadutusta. Tarkoitukseni on ensin havainnoida, missä lapset leikkivät ja minkälaiset leikit ovat suosituimpia. Tämän jälkeen toimin lasten kanssa 3-4 hengen pienryhmissä, joissa kyselen lapsilta heidän mielestään kivoja ja ei niin kivoja leikkipaikkoja. Lapset saavat sitten piirtää oman unelmiensa leikkipaikan ja kertoa sadun kyseisestä piirustuksesta. Piirustuksista ja saduista etsin ideoita tilan muutokseen. Lapset saavat piirustukset ja sadut lopulta kotiin vietäväksi. Saatan ottaa niistä kuitenkin valokuvia opinnäytetyötäni varten. Opinnäytetyön toteutus ajoittuu (7.11.2011-20.1.2012) marraskuu-tammikuu välille, jonka aikana tulen olemaan yhteensä neljä viikkoa Varpusten ryhmässä.

Pyydän tässä lomakkeessa teidän lupaanne lapsenne osallistumiseen opinnäytetyöhöni. Raportointi vaiheessa tulen ilmoittamaan vain lapsen iän ja sukupuolen, jotta anonymiteetti säilyisi. Lomakkeen lopussa on täytettävät kohdat, joihin toivon teidän vastaavan viimeistään 31.10.2011 mennessä. Lomakkeen voit jättää Varpusten ryhmän työntekijöille. Jos teillä tulee jotain kysyttävää mieleen, niin olethan yhteydessä minuun sähköpostitse: hanna.ikonen@laurea.fi tai voitte tavata minut marraskuussa päiväkodissa.

Ystävällisin terveisin, Hanna Ikonen

✂

10.10.2011

LUPA LAPSEN OSALLISTUMISESTA HANNA IKOSEN OPINNÄYTETYÖHÖN

Lapseni _____

___ Saa osallistua opinnäytetyön vaiheisiin

___ Ei saa osallistua opinnäytetyöhön vaiheisiin

Huoltajan allekirjoitus:
